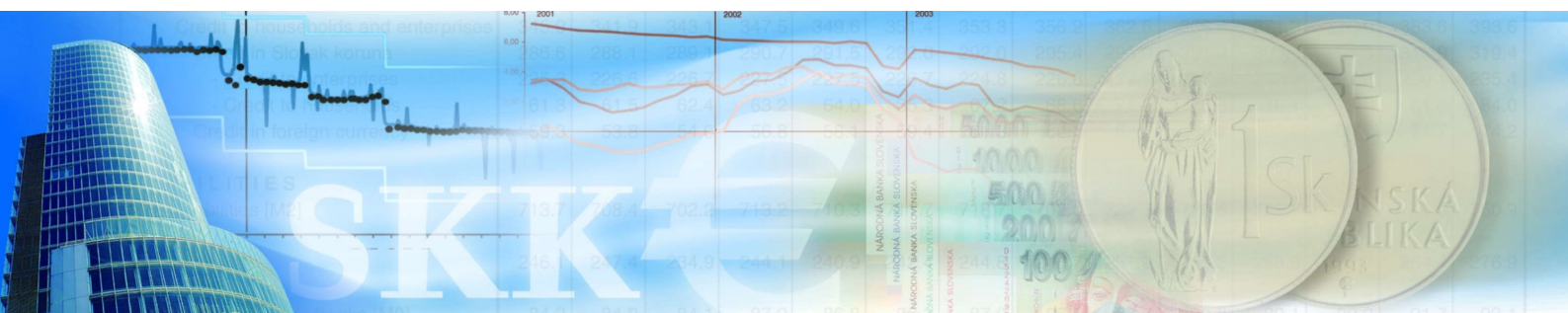

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

ODHAD MOŽNÝCH VPLYVOV ZAVEDENIA EURA NA PODNIKATEĽSKÝ SEKTOR V SR

Odbor výskumu NBS
Jún 2006

© Národná banka Slovenska, 2006

Prezentované názory a výsledky v tejto štúdií sú názormi autorov a nevyjadrujú oficiálne stanovisko Národnej banky Slovenska.

Všetky práva vyhradené.

Krátke časti textu, nie viac ako dva odseky, môžu byť citované bez predchádzajúceho súhlasu, pokiaľ bude úplne uvedený zdroj.

Obsah

Úvod	3
1 Základná charakteristika podnikateľského prostredia	4
1.1 Štruktúra podnikateľského prostredia v SR	4
1.2 Podiel podnikateľského sektora na produkcii	5
1.3 Podiel podnikateľského prostredia na zamestnanosti	6
1.4 Podiel podnikateľského prostredia na zahraničnom obchode	7
1.5 Vplyv štruktúry podnikateľského prostredia pri zavedení eura	8
2 Vplyv zavedenia eura na podnikateľský sektor	9
2.1 Prínosy zo zavedenia eura pre podnikateľský sektor	9
2.2 Náklady na zavedenie eura pre podnikateľský sektor	12
2.3 Vplyv zavedenia eura na zahraničný obchod a PZI	18
2.4 Dlhodobé vplyvy zavedenie eura na odvetvovú štruktúru ekonomiky Slovenska	27
Zoznam literatúry	29
Prílohy	30
Príloha A – Tabuľky	30
Príloha B – Výsledky prieskumov medzi podnikateľmi	43
Príloha C – Prípadové štúdie	51

Tabuľky

Tabuľka 1 Odhadované náklady na menovú konverziu	13
Tabuľka 2 Odhad nákladov pre jednotlivé podniky podľa počtu ich zamestnancov	15
Tabuľka 3 Odhadované náklady na zavedenie eura pre MSP podľa odvetvového členenia	16
Tabuľka A 1 Indikatívny odhad rozloženia prínosov zavedenia eura	30
Tabuľka A 2 Odvetvová štruktúra podnikateľských subjektov	30
Tabuľka A 3 Veľkostná štruktúra podnikov	31
Tabuľka A 4 Hrubá produkcia a pridaná hodnota podľa veľkosti podnikov za rok 2005	31
Tabuľka A 5 Odvetvová štruktúra pridanej hodnoty za rok 2005	32
Tabuľka A 6 Odvetvová štruktúra tržieb za rok 2005	32
Tabuľka A 7 Zamestnanosť podľa veľkosti podnikov	33
Tabuľka A 8 Zamestnanosť podľa ekonomickej činnosti	33
Tabuľka A 9 Vývoz SR do Eurozóny	34
Tabuľka A 10 Index vývozu SR do Eurozóny	35
Tabuľka A 11 Podiel jednotlivých komodít na vývoze SR do Eurozóny	36
Tabuľka A 12 Dovoz do SR z Eurozóny	37
Tabuľka A 13 Index dovozu do SR z Eurozóny	38
Tabuľka A 14 Podiel jednotlivých komodít na vývoze SR do Eurozóny	39
Tabuľka A 15 Bilaterálny obchod medzi krajinami eurozóny	40
Tabuľka A 16 Index vývoja bilaterálneho obchodu medzi krajinami eurozóny	41
Tabuľka A 17 Podiel jednotlivých komodít na bilaterálnom obchode medzi krajinami eurozóny	42
Tabuľka A 18 Výhody a nevýhody zavedenia eura v podnikateľskej sfére	43
Tabuľka B 1 Odvetvová štruktúra podnikov z prieskumu ŠÚ SR a NBS	44
Tabuľka B 2 Veľkosť firmy podľa zamestnancov	44
Tabuľka B 3 Hlavné negatíva zo zavedenia eura pre podniky	44
Tabuľka B 4 Hlavné pozitíva zo zavedenia eura pre podniky	45
Tabuľka B 5 Očakávaný vplyv eura na zahraničný obchod	45
Tabuľka B 6 Vplyv zavedenia eura na obrat, vývoz a zisk	45
Tabuľka B 7 Výška úspor nákladov vďaka zavedeniu eura	45
Tabuľka B 8 Výška nákladov na zavedenie eura	46
Tabuľka B 9 Očakávané problémové oblasti	46
Tabuľka B 10 Nutnosť aktualizácie softvérového vybavenia v podnikoch	46

Tabuľka B 11 Nutnosť výmeny hardvérového vybavenia v podnikoch	46
Tabuľka B 12 Využitie nástrojov na eliminovanie kurzových rizík	46
Tabuľka B 13 Využitie účtovného softvéru	46
Tabuľka B 14 Spôsob vedenia účtovníctva	47
Tabuľka B 15 Využitie registračných pokladníc	47
Tabuľka B 16 Frekvencia zmien cien tovarov a služieb	47
Tabuľka B 17 Dôvody na zmenu cien tovarov a služieb	47
Tabuľka B 18 Možnosť platiť v rámci tuzemského obchodu hotovostným eurom	47
Tabuľka B 19 Potreba prípravy špeciálneho plánu pri prechode na euro	47
Tabuľka B 20 Potreba určiť skupinu osôb na prípravu na zavedenie eura	48
Tabuľka B 21 Predpokladané začatie prípravných prác na zavedenie eura	48
Tabuľka B 22 Potreba školení zamestnancov pri prechode na euro	48
Tabuľka B 23 Plánované predzásobenie sa eurom na obdobie duálneho obehu	48
Tabuľka B 24 Úroveň informovanosti o zavedení eura	48
Tabuľka B 25 Spôsob získavania informácií o zavedení eura	49
Tabuľka B 26 Preferovaný spôsob získavania informácií o zavedení eura	49
Tabuľka B 27 Podiel vývozu do krajín Európskej únie na obrate	49
Tabuľka B 28 Podiel dovozu z krajín Európskej únie na obrate	49
Tabuľka B 29 Ročný obrat firmy	50
Tabuľka B 30 Hodnota aktív firmy	50

Grafy

Graf 1 Organizačná štruktúra ekonomiky	5
Graf 2 Veľkostná štruktúra podnikateľských subjektov	5
Graf 3 Podiel podnikateľských subjektov na produkcii podľa veľkosti	6
Graf 4 Podiel podnikateľských subjektov na pridanej hodnote	6
Graf 5 Podiel podnikateľských sektorov na zamestnanosti podľa veľkosti	7
Graf 6 Podiel podnikov na vývoze podľa veľkosti (v roku 2004)	8
Graf 7 Podiel podnikov na dovoze podľa veľkosti (v roku 2004)	8
Graf 8 Podiel vývozu a dovozu na tržbách podnikov podľa veľkosti	8
Graf 9 Odhadovaná výška celkových nákladov na zavedenie eura u MSP	14
Graf 10 Náklady MSP na zavedenie eura	15
Graf 11 Náklady veľkých podnikov na zavedenie eura	15
Graf 12 Odhadovaná výška nákladov na IT u MSP pri zavádzaní eura	16
Graf 13 Vývoj vývozu SR do eurozóny podľa technologickej náročnosti	19
Graf 14 Podiel vybraných odvetví na celkovom exporte SR do eurozóny	22
Graf 15 Podiel vybraných odvetví chemického priemyslu na celkovom exporte SR do eurozóny	23
Graf 16 Podiel vybraných odvetví na celkovom exporte SR do eurozóny	24
Graf 17 Vývoj bilaterálneho obchodu vybraných komodít medzi krajinami eurozóny	26

Úvod a zhrnutie

Zavedenie eura bude posledným krokom Slovenska na jeho ceste za úplnou integráciou do európskej Hospodárskej a menovej únie. Vstup Slovenska do eurozóny sa dotkne všetkých podnikateľských subjektov a môže mať priamy aj nepriamy vplyv na ich ďalšiu činnosť. Z tohto dôvodu je nutné sa podrobnejšie zaoberať dopadmi zavedenia eura na podnikateľské prostredie. Nedávno publikovaná štúdia „Vplyv zavedenia eura na Slovenské hospodárstvo“ zhodnocuje hlavné vplyvy zavedenia eura na slovenskú ekonomiku. Na základe kvantifikácie prínosov a nákladov konštatuje, že výsledný dopad zavedenia eura na Slovensku bude, napriek viacerým rizikám a obavám, pozitívny.

Cieľom tejto štúdie je uskutočniť podrobnejšiu analýzu dopadov zavedenia eura na podnikateľské prostredie – nefinančné spoločnosti a živnostníkov. Vychádza z poznatkov nadobudnutých pri zavádzaní eura v súčasných krajinách eurozóny, ale aj výsledkov dvoch prieskumov realizovaných NBS a Štatistickým úradom SR.¹ Po zohľadnení súčasnej štruktúry slovenského podnikateľského prostredia sa snažíme o podrobnú identifikáciu prínosov a nákladov zavedenia eura v jednotlivých odvetviach a veľkostných kategóriách podnikov. Niektoré kľúčové dlhodobé aspekty zavedenia eura je v súčasnosti nemožné kvantitatívne odhadnúť, preto aspoň načrtávame možné tendencie zahraničného obchodu a priamych zahraničných investícií. Podobne sa zaoberáme aj dlhodobým vplyvom zavedenia eura na odvetvovú štruktúru ekonomiky Slovenska.

Prvá kapitola sa venuje stručnej charakteristike podnikateľského prostredia na Slovensku. Poznanie štruktúry podnikateľského prostredia na Slovensku je dôležité pri zhodnotení dopadov zavedenia eura na podnikateľov. Zavedenie eura sa bude prejavovať u jednotlivých podnikateľských subjektov rozdielne v závislosti od ich veľkosti, od odvetvia, v ktorom pôsobia a miery zapojenia sa do zahraničného obchodu. Ukazuje sa, že slovenský podnikateľský sektor má podobnú štruktúru ako je v krajinách eurozóny, s niekoľkými malými rozdielmi, ktoré budú pôsobiť skôr smerom k zníženiu nákladov pri zavedení eura. K celkovo nižším nákladom slovenských podnikov by mali výraznou mierou prispieť aj spôsob zavedenia eura (veľký tresk, krátky duálny obeh), využitie skúseností podnikov s eurom a podpora zo strany materských podnikov z eurozóny.

Druhá kapitola je jadrom celej štúdie, obsahuje analýzy dopadov zavedenie eura na podnikateľský sektor v závislosti od konkrétneho odvetvia a veľkostnej kategórie. Priame prínosy zavedenia eura, ktoré zahŕňajú hlavne odstránenie transakčných nákladov a nákladov volatility výmenného kurzu, sa prejavujú predovšetkým v podnikoch, ktoré sú proexportne zamerané. Z nepriamych prínosov zavedenia eura budú ťažiť najmä malé a stredné podniky, u ktorých očakávame najvýraznejší prínos zo zavedenia eura smerom k zvýšenému zapojeniu sa do zahraničného obchodu.

Dôležitou otázkou pri zavedení eura je aj výška nákladov, ktoré budú znášať jednotlivé podnikateľské subjekty. Z prieskumov NBS a ŠÚ SR vyplýva, že náklady na prispôbenie sa firmám na euro dosiahnu približne 0,1 až 0,3 % obratu, v závislosti od veľkosti podniku a odvetvia. Nižšie náklady by mali mať veľké podniky, vyššie malé a stredné a firmy v sektore služieb. Celkové náklady podnikateľskej sféry odhadujeme na približne 0,26 % HDP. Väčšina podnikateľov kladie jednorazové náklady na výmenu meny na prvé miesto medzi nevýhodami eura. Popri tom sú však tieto náklady odhadované ako pomerne malé. Zaujímavé je, že podniky sa menej obávajú o svoje strategické smerovanie, napr. sa až tak neobávajú zostrenia konkurencie po vstupe SR do eurozóny alebo straty trhov.

¹ Okrem využitia základných výsledkov v hlavnom texte sú podrobné výsledky oboch prieskumov uvedené v prílohe B.

Prieskumy medzi podnikateľmi tiež ukázali, že približne pätina malých a stredných podnikov zatiaľ nevie odhadnúť aké vplyvy na nich zavedenie eura bude mať. Podobne skoro pätina malých podnikov nemá dostatočné informácie o zavedení eura. Týmto podnikom je potrebné poskytnúť relevantné informácie vhodnou formou. Veľké podniky sú o problematike eura lepšie informované.

Najdôležitejšími prínosmi zavedenia eura by mali byť rast zahraničného obchodu a zvýšenie atraktivity Slovenska pre umiestnenie zahraničných investícií. Každé odvetvie má však svoje špecifické faktory, ktoré ovplyvňujú jeho možnosti pre rast zahraničného obchodu. Ukazuje sa, že najväčší potenciál na rast obchodu po zavedení eura majú odvetvia so stredne vysokou technologickou náročnosťou, ako sú priemyselná výroba, hlavne strojárstvo, elektrotechnický a chemický priemysel a niektoré odvetvia služieb (napr. outsourcing služieb).

Všetky tieto faktory budú na slovenské hospodárstvo vplývať predovšetkým v dlhodobom horizonte. Analyzujeme preto aj možnú budúcu špecializáciu slovenskej ekonomiky resp. koncentráciu jednotlivých výrobných odvetví na Slovensku. Rozvoj odvetví obchodne prepojených s eurozónou a odvetví so stredne vysokou technologickou náročnosťou môže prispieť k zvýšeniu synchronizácie hospodárskych cyklov Slovenska s eurozónou.

Celkovo sú krátkodobé (okamžité) výhody a náklady zo zavedenia eura pre podniky približne vyrovnané. Z dlhodobého hľadiska očakávajú podniky významnejšie prínosy než nevýhody. Úroveň prínosov však nedosahuje ten rozsah, ktorý očakávame pre celkové národné hospodárstvo. Predpokladáme, že väčšinu z rastového vplyvu eura vyťažia novo vzniknuté podniky, alebo nové činnosti v už existujúcich podnikoch. Priestor na rozšírenie starých činností sa ukazuje byť menší.

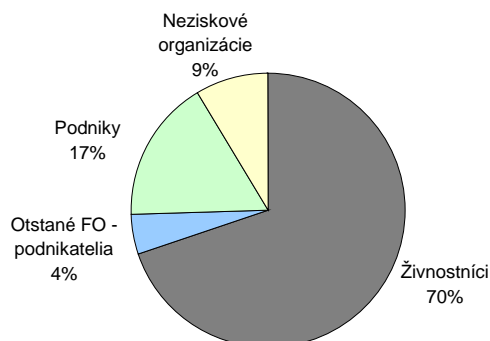
Údaje na posúdenie vplyvu zavedenia eura na slovenskú podnikateľskú sféru nie sú dostatočné. Poznatky z krajín eurozóny obvykle nie je možné priamo aplikovať na Slovensko. Prieskumy uskutočnené NBS a ŠÚ SR poskytujú zatiaľ najlepší obraz o vplyve eura na slovenské podniky, ale predsa len sú limitované. V prílohe C sme preto uviedli výsledky podrobnejších prípadových štúdií v šiestich vybraných podnikoch. Tieto samozrejme nie sú reprezentatívne, ale poskytujú hmatateľnejší pohľad na problematiku príprav na zavedenie eura v konkrétnych firmách.

1 Základná charakteristika podnikateľského prostredia

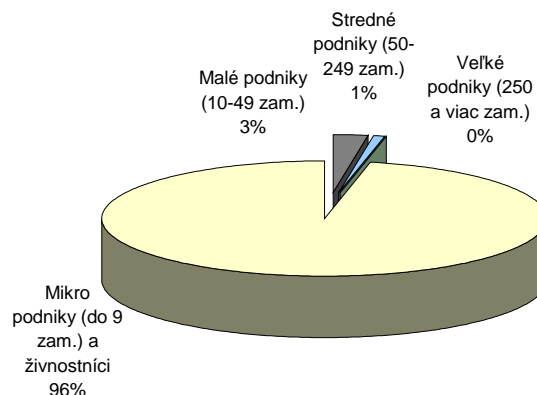
1.1 Štruktúra podnikateľského prostredia v SR

Ku koncu roku 2005 bolo na Slovensku evidovaných viac ako 367 tisíc fyzických osôb – podnikateľov, z ktorých 93,9 % t.j. 344 tisíc tvorili živnostníci. Právnických osôb bolo necelých 127 tisíc, z toho takmer 84 tisíc bolo podnikov a zvyšok tvorili rôzne formy neziskových inštitúcií.²

² Bližšie tabuľka A2 v prílohe.

Graf 1 Organizačná štruktúra ekonomiky

Zdroj: ŠÚ SR.

Graf 2 Veľkostná štruktúra podnikateľských subjektov

Zdroj: ŠÚ SR, NARMSP, vlastné výpočty.

Väčšinu podnikateľských subjektov tvoria tzv. mikro podniky zamestnávajúce menej ako 10 ľudí, v roku 2005 tvorili približne 96 % podnikateľských subjektov (vrátane živnostníkov). Malé a stredné podniky tvoria približne 4 % a iba necelé jedno percento podnikateľských subjektov možno zaradiť do kategórie veľkých podnikov. V porovnaní so situáciou pred piatimi rokmi sa zvýšil podiel mikro podnikov na celkovej počte podnikov. Veľkostná štruktúra podnikov na Slovensku je porovnateľná s veľkostnou štruktúrou podnikov v EÚ. Iba podiel mikro podnikov je o niečo nižší a podiel malých podnikov zase o niečo vyšší v EÚ ako na Slovensku. Podiel počtu podnikov spadajúcich do kategórie malých a stredných podnikov (vrátane mikro podnikov) na počte všetkých podnikov je na Slovensku a v EÚ rovnaký.³ Vysoký podiel mikro podnikov na Slovensku je vlastne aj jedným z dôvodov vzniku tejto štúdie a potreby ďalších prác. Živnostníci a najmenší podnikatelia potrebujú dostať adekvátne informácie, aby sa vedeli na prechod na euro pripraviť. Prvým krokom je určiť aký je stav príprav na euro hlavne medzi malými a strednými podnikateľmi a aké činnosti je ešte potrebné vykonať.

Z hľadiska odvetvového členenia možno prevažnú časť podnikov zaradiť do sektora služieb a v rámci neho do odvetvia obchodu. Veľkoobchod a maloobchod,⁴ vrátane opráv motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru, sú prevažujúcou činnosťou takmer 40 % všetkých podnikov. Medzi priemyselné podniky zaradíme necelých 14 % podnikov. Pôdohospodárstvom sa zaoberá iba 5 % podnikov. V posledných piatich rokoch sa odvetvová štruktúra podnikateľského sektora výrazne nemenila. Odvetvová štruktúra živnostníkov je podobná odvetvovej štruktúre podnikov.

1.2 Podiel podnikateľského sektora na produkcii

Hrubá produkcia podnikateľských subjektov⁵ za rok 2005 predstavovala 2 273 mld. Sk. Väčšina bola vyprodukovaná vo veľkých podnikoch. Živnostníci vyprodukovali približne 627 mld. Sk. Veľkostná štruktúra pridanej hodnoty je podobná veľkostnej štruktúre produkcie.⁶

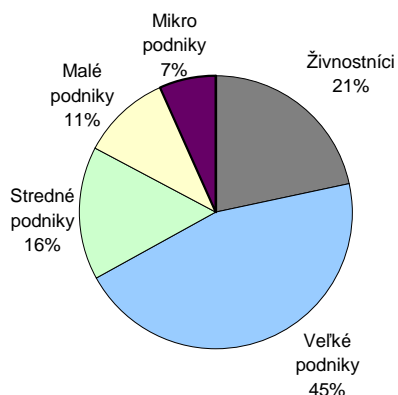
³ Bližšie tabuľka A3 v prílohe.

⁴ Sektory, ktoré budú najviac dotknuté prípravami na zavedenie eura spomedzi nefinančných korporácií.

⁵ Právnické osoby nefinančných korporácií, bez netrhových služieb a inputovanej produkcie.

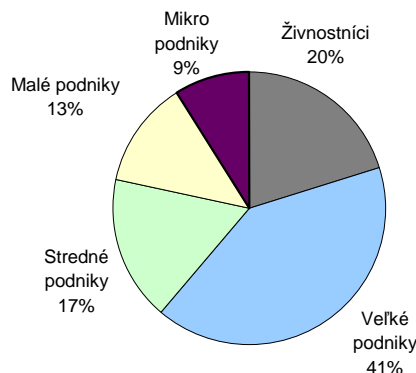
⁶ Bližšie tabuľka A4 v prílohe.

Graf 3 Podiel podnikateľských subjektov na produkcii podľa veľkosti

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty.

Graf 4 Podiel podnikateľských subjektov na pridanej hodnote

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty.

Z odvetvovej štruktúry tržieb za vlastné výkony a tovar vyplýva, že takmer 50 % hrubej produkcie bolo vytvorenej v priemysle. Poľnohospodárstvo sa podieľalo na hrubej produkcii 2,52 % a zvyšok tvorili služby. V porovnaní s EÚ je podiel služieb na tržbách v SR stále výrazne nižší.

Z odvetvovej štruktúry pridanej hodnoty podnikov vyplýva, že ani odvetvová štruktúra pridanej hodnoty všetkých podnikateľských subjektov sa výrazne neodlišuje od ich odvetvovej štruktúry produkcie. Najviac pridanej hodnoty bolo vyprodukované v priemyselnej výrobe. Druhý najvyšší objem pridanej hodnoty produkuje odvetvie obchodu, nasledované odvetvím výroby a rozvodu elektriny, plynu a vody. V priebehu posledných piatich rokov došlo k miernemu poklesu podielu obchodu a poľnohospodárstva v prospech rastu podielu priemyslu. V porovnaní s EÚ zaostáva Slovensko nielen v podiele služieb, ale aj stavebníctva na pridanej hodnote.⁷

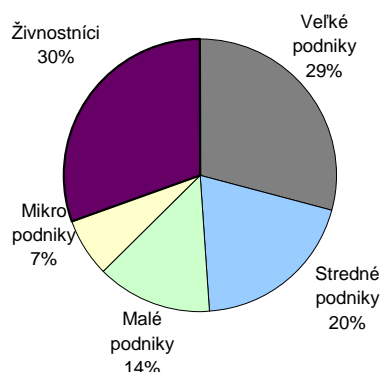
1.3 Podiel podnikateľského prostredia na zamestnanosti

Podiel veľkých podnikov na zamestnanosti (vyjadrenej ako podiel počtu zamestnaných vo veľkých podnikoch a počtu zamestnaných celkom) v roku 2005 klesol na necelých 30 % (z pôvodných 42 % v roku 2000). Tento vývoj umožnil veľkým podnikom zvyšovať zisk a pristúpiť zároveň k rýchlejšiemu zvyšovaniu miezd ako v malých a stredných podnikoch. Najvýznamnejšími zamestnávateľmi sú malé podniky a živnostníci. Štruktúra podielu veľkostných skupín podnikov na zamestnanosti je porovnateľná s EÚ. Podiel veľkých podnikov (a následne aj podiel malých a stredných podnikov spolu) na zamestnanosti v EÚ je takmer identický s podielom veľkých podnikov na zamestnanosti v SR. Podiel mikro podnikov na zamestnanosti v EÚ je však o niečo vyšší a podiel stredných podnikov zase o niečo nižší ako v SR.⁸

⁷ Bližšie tabuľky A5 a A6 v prílohe.

⁸ Bližšie príloha tabuľka A7 v prílohe.

Graf 5 Podiel podnikateľských sektora na zamestnanosti podľa veľkosti

Zdroj: ŠÚ SR.

Napriek tomu, že v priemysle je tvorených viac ako 50 % zisku, zamestnáva približne 25 % pracujúcich. Najvyšší podiel na zamestnanosti majú služby. V rámci služieb má vysoký podiel na zamestnanosti školstvo a zdravotníctvo, ktoré však zaraďujeme medzi netrhové služby. Podobne ako vo vývoji pridanej hodnoty, ani vo vývoji zamestnanosti hospodárstva nebadat' výrazné zmeny v podieloch jednotlivých odvetví. Za posledných 5 rokov klesol podiel poľnohospodárstva na celkovej zamestnanosti zo 7,2 % na 5,6 %, čo sa odrazilo v raste podielu zamestnanosti v službách.⁹

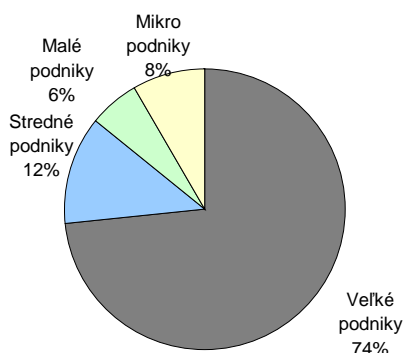
1.4 Podiel podnikateľského prostredia na zahraničnom obchode

Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií, vývoz veľkých podnikov tvorí viac ako 74 % vývozu zo SR a ich dovoz dosahuje 54 % celkového dovozu. Malé a stredné podniky vyvážajú necelých 20 % a mikro podniky menej ako 10 percent z celkového vývozu, ich podiel na dovoze predstavuje 30 % a 16 %. Mikro a malé podniky dovážajú dvakrát viac tovarov a služieb ako vyvážajú, kladnú obchodnú bilanciu dosahujú iba veľké podniky.

Nižší podiel malých podnikov na zahraničnom obchode (v porovnaní s ich podielom na produkcii alebo zamestnanosti) je prirodzený. Malé podniky sú často súčasťou vertikálnych obchodných vzťahov, a aj keď sa podieľajú na výrobe na export, vývozcom je väčší podnik, pre ktorého sú malé podniky lokálnymi subdodávateľmi.

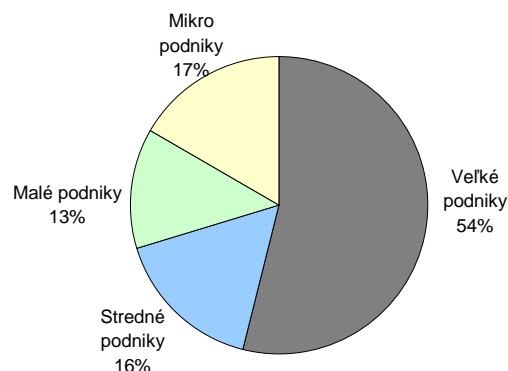
⁹ Bližšie tabuľka A8 v prílohe.

Graf 6 Podiel podnikov na vývoze podľa veľkosti (v roku 2004)

Zdroj: NARMSP.

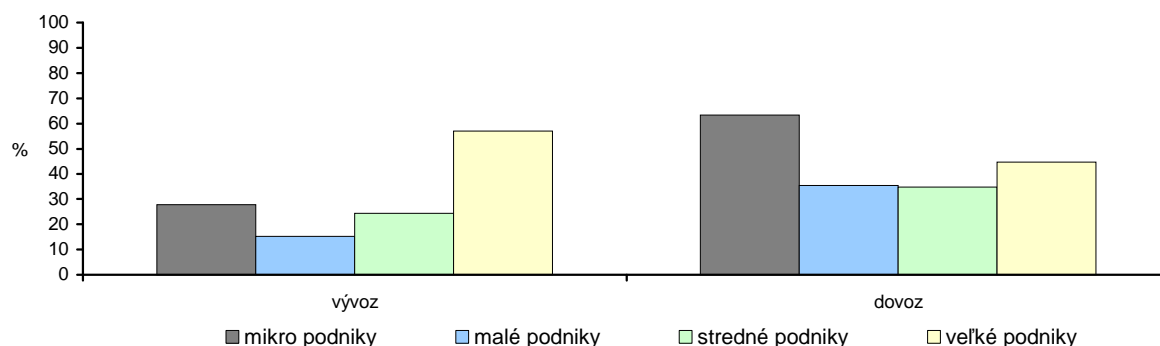
Graf 7 Podiel podnikov na dovoze podľa veľkosti (v roku 2004)

Zdroj: NARMSP.

Porovnaním objemu produkcie a obratu zahraničného obchodu jednotlivých veľkostných kategórií podnikov sa potvrdzuje úspešnosť veľkých podnikov v realizácii vývozu. Vzhľadom na prevládajúce odvetvie obchodu v mikro podnikoch, najvyšší podiel dovozov na produkcii bol zaznamenaný práve v tejto veľkostnej kategórii.

Graf 8 Podiel vývozu a dovozu na tržbách podnikov podľa veľkosti

Zdroj: SÚ SR, NARMSP, vlastné prepočty.

Z odvetvovej štruktúry zahraničného obchodu podľa klasifikácie produkcie vyplýva, že najvýznamnejším odvetvím z hľadiska obratu zahraničného obchodu je priemysel. Priemyselná produkcia tvorí takmer 98 % vývozu, ale aj dovozu.¹⁰

1.5 Vplyv štruktúry podnikateľského prostredia pri zavedení eura

Štruktúra podnikateľského prostredia na Slovensku je do značnej miery podobná krajinám eurozóny. Z toho dôvodu možno preto očakávať obdobné vplyvy zo zavedenia eura na podnikateľské subjekty ako to bolo v krajinách eurozóny. Vo všeobecnosti predpokladáme na Slovensku nižšie náklady na prípravu zavedenia eura než v európskej dvanástke, k čomu prispeje spôsob zavedenia eura a historický vývoj – bližšie v časti 2.2. Okrem toho určité rozdiely tak pri nákladoch ako aj pri prínosoch zavedenia eura vyplývajú zo špecifik štruktúry slovenskej podnikovej sféry.

¹⁰ Bližšie tabuľky A9 až A14 v prílohe.

Na Slovensku je v porovnaní s eurozónou relatívne menej podnikov v sektore služieb a viac v priemysle. Z tohto dôvodu očakávame o niečo nižšie náklady na administratívne a technické prípravy na zavedenie eura, keďže tieto sú obvykle vyššie v službách, hlavne v obchode.

Vysoký podiel živnostníkov v SR tiež prispeje k nižším finančným nákladom na prípravu na zavedenie eura. Na druhej strane (jednorazovo) stúpne zaťaženie živnostníkov na prispôbenie sa novému prostrediu.

Veľmi vysoký podiel podnikov zapojených do medzinárodného obchodu, dokonca aj medzi mikro a malými podnikmi, vytvára potenciál pre vysoké úspory transakčných nákladov. Z dlhodobého hľadiska je to tiež predpoklad pre ďalší rast zahraničného obchodu a aktivity.

2 Vplyv zavedenia eura na podnikateľský sektor

Zavedenie eura povedie k viacerým pozitívnym aj negatívnym vplyvom na ekonomiku, ktoré boli identifikované v štúdiu Vplyv zavedenia eura na slovenské hospodárstvo (NBS, 2006). Vzhľadom na význam podnikovej sféry v ekonomike SR väčšina výhod zavedenia eura bude realizovaná práve v podnikoch.¹¹

Vplyv zavedenia eura sa môže prejavovať u jednotlivých podnikateľov a podnikov veľmi rozdielne. Bude to závisieť nielen od miery zapojenia sa do zahraničného obchodu v rámci eurozóny, ale aj od odvetvia a veľkosti podniku. Všetky tieto faktory budú vplývať na to či podnikateľský subjekt bude priamo alebo nepriamo ovplyvnený zavedením eura.

V krátkodobom horizonte prinesie zavedenie eura podnikom úsporu predovšetkým z odstránenia transakčných nákladov a odstránenia volatility výmenného kurzu. V strednodobom horizonte sa zavedenie eura prejaví vo zvýšenom prúde zahraničných investícií a v raste zahraničného obchodu.

Popri prevažnej účasti podnikového sektora na realizácii výhod, podnikový sektor bude zároveň tou sférou hospodárskeho života SR, ktorá bude znášať väčšinu nákladov na zavedenie eura. Pôjde predovšetkým o jednorazové technické a organizačné náklady na menovú konverziu. V dlhodobom horizonte možno hovoriť aj o možnom zvýšení konkurenčného tlaku na podnikateľov vyplývajúceho z vyššej transparentnosti cien v rámci medzinárodného obchodu a nepriamom negatívnom vplyve z vyššej volatility niektorých makroekonomických ukazovateľov po strate vlastnej menovej politiky v SR.

2.1 Prínosy zo zavedenia eura pre podnikateľský sektor

Najdôležitejším prínosom zavedenia eura pre podnikateľský sektor bude *odstránenie transakčných nákladov* spojených s eurovými operáciami. Výška týchto nákladov v hospodárstve SR predstavuje približne 0,36 % HDP.¹² Tento odhad predpokladá úsporu finančných transakčných nákladov pri medzibankových obchodoch, finančných transakčných nákladov pri devízových transakciách s podnikmi a obyvateľstvom, a tiež úsporu administratívnych transakčných nákladov. Väčšina z vyššie spomenutej úspory transakčných nákladov bude realizovaná v podnikoch.¹³

¹¹ V rámci tohto materiálu pod podnikmi chápeme výlučne nefinančné podniky.

¹² NBS (2006)

¹³ Úspora transakčných nákladov v podnikoch bude znamenať pre bankový sektor stratu časti príjmov a je možné, že časť týchto stratených príjmov sa budú banky snažiť získať späť prostredníctvom zvýšenia niektorých bankových poplatkov. Schopnosť bánk takto si kompenzovať výpadky príjmov bude závisieť od úrovne konkurencie medzi jednotlivými bankami a ďalších špecifických podmienok, ktoré momentálne nie je možné odhadnúť. Na základe súčasných informácií nie je možné tento vplyv potvrdiť ale ani vylúčiť.

Pre výpočet odhadu úspory transakčných nákladov v podnikoch je potrebné zaviesť viacero predpokladov. Predpokladáme, že iba štvrtina medzibankových devízových transakcií znejúcich na euro je realizovaná na podnet podnikov, ktoré zároveň znášajú náklady týchto transakcií.¹⁴ Ďalej predpokladáme, že asi pätina retailových úspor pripadne na obyvateľstvo a iba zvyšok na podniky. Po uplatnení týchto predpokladov možno uvažovať s úsporou transakčných nákladov v podnikoch vo výške minimálne 0,22 % HDP, ktorú získame ako súčet 25 % úspory transakčných nákladov medzibankových obchodov (celkovo 0,15 % HDP), približne 80 % úspory transakčných nákladov devízových obchodov s podnikmi a obyvateľmi (celkovo 0,15 % HDP) a 100 % úspory administratívnych transakčných nákladov (celkovo 0,06 % HDP).

Úspora transakčných nákladov sa neprejaví vo všetkých podnikoch rovnako. Určujúcim faktorom prerozdelenia týchto úspor bude predovšetkým podiel podnikov na zahraničnom obchode s eurozónou. Hlavne v súvislosti s prerozdelením úspor administratívnych nákladov prichádzajú do úvahy aj iné faktory, napr. miera zahraničnej kapitálovej prepojenosti podnikov. Podnik vlastnený zahraničnou materskou spoločnosťou musí viesť účtovníctvo aj eurách nezávisle od podielu exportu na jeho produkcii.

Podiel podnikov na zahraničnom obchode (časť 1.4) naznačuje, že najväčší podiel úspor z titulu odstránenia transakčných nákladov možno očakávať vo veľkých podnikoch. Treba však vziať do úvahy, že podiel transakčných nákladov v pomere k objemu devízovej transakcie nie je rovnomerný. Pri malých objemoch devízových transakcií predstavujú transakčné náklady väčší podiel z objemu transakcie ako pri vysokých objemoch. Podiel transakčných nákladov klesá s rastúcim objemom devízových transakcií, preto ak zohľadníme objem veľkosti devízovej transakcie podľa veľkostnej kategórie podnikov úspora transakčných nákladov pre MSP bude významnejšia. Ďalšími faktormi súčasných vyšších transakčných nákladov MSP je ich slabšia rokovacia sila a nižšie administratívne kapacity. Veľké podniky s vyššou kapitálovou silou si dokážu zjednať v komerčných bankách lepšie podmienky pri devízových obchodoch a zároveň dokážu vytvoriť dodatočné administratívne kapacity efektívnejšie sa zaoberajúce vývojom devízových kurzov a s nimi spojenými transakčnými nákladmi. Okrem toho, transakčné náklady možno považovať v prípade MSP za určitú bariéru rozvoja ich zahraničného obchodu.

Najvyššie úspory transakčných nákladov z pohľadu odvetvovej štruktúry možno očakávať v priemyselnej výrobe, ktorá tvorí väčšinu zahraničného obchodu.

Ďalším prínosom zavedenia eura pre podniky bude *odstránenie časti kurzového rizika*. Odhad úspory nákladov v súvislosti s odstránením kurzového rizika spojeného s transakciami uskutočňovanými v eurách predstavuje približne 0,02 % HDP (NBS, 2006). Opäť je potrebné uvedomiť si, že asi 20 % transakcií, ktoré do výpočtu úspor vstupujú, je realizovaných priamo obyvateľstvom a úspora nákladov z titulu odstránenia kurzovej volatility v podnikoch bude preto predstavovať asi 0,016 % HDP.

Veľké podniky realizujúce obchody v neporovnateľne vyšších objemoch ako malé a stredné podniky využívajú možnosti hedžingu, preto ich úspory z odstránenia volatility kurzu budú explicitné. Pri MSP, ktoré nie sú aktívne hedžované, dôjde pri odstránení kurzového rizika voči euru iba k implicitným (nepriamym) ziskom.

Podobne ako v prípade úspory transakčných nákladov, priamy vplyv odstránenia kurzového rizika bude možné pocítiť hlavne v podnikoch zapojených do zahraničného obchodu s krajinami eurozóny.

¹⁴ Zvyšná polovica má charakter špekulácií na devízovom trhu, ktoré sú realizované finančnými sprostredkovateľmi za účelom zisku.

Okrem odstránenia priamych nákladov spojených s kurzovou volatilitou prispeje zafixovanie kurzu k celkovej makroekonomickej stabilite. Členstvo v menovej únii dokáže krajinu ochrániť pred niektorými veľkými šokmi a krízami, ktoré sú síce veľmi zriedkavé, ale keď sa vyskytnú majú významný dopad na veľkú časť hospodárstva. Hlavne v prípade malej a vysoko otvorenej krajiny môže členstvo v menovej únii prispieť k stabilizácii v prípade napr. výnimočne veľkých regionálnych turbulencií, voči ktorým nie je možné sa dlhodobo zabezpečovať na finančných trhoch (príkladom v Európe je kríza ERM v roku 1992, bližšie Box).

Box Vplyv krízy ERM v roku 1992 na hospodárstvo niektorých krajín EÚ

Krajiny EÚ nachádzajúce sa v režime ERM zažili v roku 1992 špekulatívny útok na výmenné kurzy svojich mien. V rámci režimu ERM sa členské krajiny zaviazali udržiavať stabilitu výmenných kurzov v úzko stanovenom pásme. V jednotlivých krajinách však vplyvom rozdielneho ekonomického vývoja existoval úrokový diferencál, ktorý spôsoboval tlak na výmenné kurzy. Špekulatívni investori úspešne zaútočili na meny niektorých krajín.

Výsledkom tohto útoku bolo, že talianska líra a britská libra vystúpili zo systému ERM. Okrem Veľkej Británie a Talianska aj Španielsko, Portugalsko a Írsko museli devalvovať svoje meny voči nemeckej marke resp. voči ECU. Niektoré centrálné banky, hlavne Bank of England, stratili pred devalváciou v neúspešných intervenciách veľkú časť svojich devízových rezerv. Pre podporu svojich mien museli centrálné banky taktiež pristúpiť k zvýšeniu úrokových sadzieb.

Výsledkom špekulatívneho útoku mal negatívne následky aj na reálnu ekonomiku daných krajín. Jedným z najväčších negatív bolo zvýšenie úrokových sadzieb, ktoré sa následne prenieslo do spomalenia rastu HDP a v niektorých krajinách aj k zvýšeniu celkového dlhu vlády. V krajinách, ktoré boli vystavené špekulatívnemu útoku, možno pozorovať v rokoch 1992 a 1993 pokles alebo spomalenie rastu HDP. Výnimkou je iba Veľká Británia, ktorá po vystúpení z ERM II uvoľnila menovú politiku a obmedzila dopady kurzovej krízy iba na finančný sektor.

Negatívnym vplyvom kurzovej krízy dokázali zabrániť krajiny ako Rakúsko alebo Holandsko, ktoré mali podstatne silnejšie kurzové väzby na nemeckú marku než krajiny južnej Európy a Veľká Británia. Rakúsko a Holandsko neboli nútené dlhodobejšie zvýšiť úrokové sadzby alebo devalvovať svoj kurz a ani ich hospodársky rozvoj nebol obmedzený.

Tabuľka Makroekonomický vývoj v niektorých európskych krajinách po kríze ERM

	Oslabenie kurzu voči DEM v r. 1991-1993	Úrokový diferencál voči Nemecku, 1992	HDP, index voči 1991		
			1992	1993	1994
Veľká Británia	16,6 %	-2,5 %	100,3	102,7	107,1
Taliansko	27,2 %	4,6 %	100,8	99,9	102,1
Španielsko	22,9 %	3,9 %	100,9	99,9	102,3
Portugalsko	11,7 %	6,7 %	101,1	99,1	100,1
Rakúsko	0,0 %	-0,1 %	102,4	102,7	105,4
Holandsko	-0,3 %	-0,1 %	101,5	102,2	105,1

Zdroj: Eurostat.

Zavedenie eura by malo viesť k poklesu reálnych úrokových sadzieb. Reálne úrokové sadzby z podnikových úverov sú v súčasnosti na alebo pod hranicou 2 %, po zavedení eura môžu klesnúť na približne 1-1,5 % (NBS, 2006). Nižšie úrokové sadzby povedú k rastu investícií, čo sa odrazí vo vyššej produktivite a efektívnosti podnikov. Z práce Bris a kol. (2004) vyplýva, že aj zníženie nákladov kapitálu, ktoré možno po zavedení eura očakávať, zlepší hlavne podmienky podnikania malých podnikov. Pravdepodobnosť väčšieho zníženia nákladov kapitálu v malých podnikoch potvrdzuje aj skutočnosť, že veľké podniky sú schopné financovať sa za výhodnejších podmienok v zahraničí už v súčasnosti. Prípadný pokles nákladov domáceho kapitálu nebude mať preto výrazný pozitívny dopad na

efektívnosť veľkých podnikov. Zníženie nákladov kapitálu sa môže prejavíť hlavne v investične náročnejších odvetviach, ktorými sú predovšetkým odvetvia priemyslu.

Na základe veľkostnej štruktúry podnikov a ich zapojenia sa do zahraničného obchodu možno vidieť, že zavedenie eura bude mať najväčší priamy vplyv na veľké podniky, ktoré sa najviac podieľajú na vývoze.¹⁵ Priamy vplyv bude vyplývať najmä z úspory transakčných nákladov. V relatívnom vyjadrení by však zo zavedenia eura mali najviac v rámci zahraničného obchodu profitovať malí a strední podnikatelia (MSP). Jedná sa predovšetkým o využitie nepriamych vplyvov t.j. príležitostí pre rozvoj zahraničného obchodu, ktoré prináša jednotná mena pre MSP. Euro umožní odstrániť doterajšie „bariéry“, ktoré u MSP prispievali k tomu, že sa orientovali len na vnútorný trh. MSP sa často z dôvodu volatility výmenného kurzu a nemožnosti zabezpečenia sa proti tejto volatilitě vyplývajúcej z vysokých nákladov na toto zabezpečenie rozhodli neorientovať na zahraničný obchod. Rovnako tu svoju úlohu zohrávali aj transakčné náklady pri zahraničnom obchode, ale aj nároky na administratívu u MSP, z dôvodu vedenia účtov, fakturácie, nákladových kalkulácií v cudzej mene. Z tohto pohľadu odstráni euro tieto „bariéry“ pre MSP a uľahčí možnosti pre realizáciu zahraničného obchodu pre MSP. Potenciál na rast zahraničného obchodu v segmente MSP bude hlavne v prihraničných pásmach, obzvlášť v dobe, keď euro zavedú aj susedia z V4. Preto v tomto podnikateľskom segmente očakávame najväčšiu perspektívu pre rast zahraničného obchodu.

V *strednodobom časovom horizonte* možno očakávať aj vplyv zavedenia eura na zvýšenie atraktivity Slovenska pre priame zahraničné investície (PZI). Dodatočný rast zahraničného obchodu a priamych zahraničných investícií sa prejaví v zrýchlení ekonomického rastu Slovenska, príjmov obyvateľstva a následne ich spotreby. S rastúcou životnou úrovňou bude rásť význam sektora služieb a prijatie eura tak bude mať sekundárne pozitívny vplyv aj na tie odvetvia podnikateľského sektora, ktoré vzhľadom na ich nízku angažovanosť v zahraničnom obchode nebudú môcť získať významnejšie priame výhody vyplývajúce zo zavedenia eura.

Vzhľadom na množstvo rôznorodých faktorov, ktoré budú vplývať na podnikateľský sektor SR, nie je isté, či sa uvedené prínosy realizujú v takom rozsahu a intenzite ako sme naznačili. Podľa Európskej komisie zavedenie eura v súčasných krajinách eurozóny so sebou prinieslo vyššiu efektívnosť alokácie zdrojov.¹⁶ Pre podniky je jednoduchšie identifikovať svoju konkurenčnú pozíciu, reálne zhodnotiť svoje silné a slabé stránky. Zlepšili sa podmienky pre priame porovnanie produktov a cien konkurencie a dodávateľov. Pre mnohé podniky predstavuje zavedenie eura podnet na vstup na nové trhy pri nižšom riziku a zahájenie spolupráce v oblasti výroby, obchodu, marketingu, ale aj výskumu.

2.2 Náklady na zavedenie eura pre podnikateľský sektor

Jedným z negatívnych dopadov zo zavedenia eura na podnikateľský sektor bude aj vznik jednorazových nákladov na výmenu meny. V súčasnej dobe existuje na Slovensku veľmi málo analýz a podkladov na základe, ktorých by bolo možné stanoviť výšku týchto jednorazových nákladov. Pri ich určovaní vychádzame zo skúseností krajín eurozóny a z výsledku prieskumu názorov podnikov uskutočneného NBS a ŠÚSR. Pri porovnávaní so súčasnou eurozónou je nutné prihliadnuť na rozdielne princípy pri zavádzaní eura, ďalej treba zohľadniť špecifiká jednotlivých krajín, pre ktoré boli odhady urobené a rovnako hospodársku štruktúru, z ktorej môžu vyplývať odlišnosti vo výške nákladov. Dopad jednorazových nákladov na podnikateľské subjekty na Slovensku bude závisieť od odvetvia, v ktorom podnikatelia pôsobia, od veľkosti podnikateľského subjektu a od jeho zapojenia do zahraničného obchodu.

¹⁵ Bližšie pozri kap. 1.4

¹⁶ Európska komisia (2002)

Na mnohé kroky spojené so zavedením eura sa budú podnikatelia pripravovať už 2–3 roky vopred. Medzi najdôležitejšie úlohy, ktoré budú musieť podnikateľské subjekty vykonať, bude patriť najmä adaptácia informačných systémov, účtovníctva, pripraviť sa na duálne oceňovanie a duálny obeh, ale rovnako tiež aj na prípadné školenia pracovníkov.

Náklady na zavedenia eura v eurozóne

Za najviac akceptovanú analýzu jednorazových nákladov na zavedenie eura sa považujú interné odhady nákladov, ktoré vypracovali jednotlivé centrálné banky krajín eurozóny. Tieto odhady sa pohybujú v rozpätí 0,3 % – 0,8 % HDP. DeNederlandsche Bank (centrálne banka Holandska) postupne v priebehu jednotlivých rokov odhadla výšku nákladov v roku 2001 na 7 mld. NGL, čo predstavuje 0,7 % HDP Holandska. Odhady nákladov, ktoré boli uskutočnené na základe prieskumu Institut für Mittelstandforschung (IFM 1998) pre Nemecko určili náklady v Nemecku na 21,5 mld. DM, čo predstavuje 0,6 % HDP. Obdobný odhad bol urobený aj pre Rakúsko, kde Wirtschaftskammer Österreich (WKO) odhadla jednorazové náklady na 1,54 mld. EUR čo predstavuje 0,7 % HDP. Britské odhady nákladov sú vyššie, je to spôsobené najmä dôležitosťou bankového a finančného sektora, ktorý je finančným centrom Európy a rovnako aj odlišnou štruktúrou a veľkosťou jednotlivých podnikateľských subjektov.

Tabuľka 1 Odhadované náklady na menovú konverziu

Krajina	Náklady v domácej mene (v mld.)	Podiel nákladov na HPD krajiny (v %)
Odhady NCB	0,6 – 1,6 EUR	0,3 – 0,8
Holandsko (DNB)	7 NGL	0,7
Nemecko (IFM)	21,5 DEM	0,6
Rakúsko (WKO)	1,54 EUR	0,7
UK (Bannock Consulting)	11,7 GBP	1,26

Zdroj: ONB 2005, DNB 2001, 1999, IMF 1998, Bannock Consulting 2001

Rozsah príprav podnikateľov bude závisieť nielen od samotného druhu činností, ktoré firmy vykonávajú, ale aj od veľkosti podnikateľského subjektu. Odhady a analýzy nákladov na zavedenie eura a ich dopadov na podnikateľskú sféru sa jednoznačne zhodujú v názore, že napriek tomu, že veľké podniky budú mať vyššie náklady na zavedenia eura ako malé podniky, pre tieto podniky to nebude predstavovať takú veľkú záťaž ako pre malých podnikateľov. Veľké firmy budú ťažiť zo svojej veľkosti, pretože disponujú väčšími personálnymi zdrojmi, možnosťou dohôd a paušálnych zliav s dodávateľmi IT systémov a servisných služieb atď.

Pri pohľade na štruktúru nákladov možno skonštatovať, že najväčšia časť nákladov sa očakáva na výdavky v IT oblasti. Podľa výskumu IFM (1998) až 60 % z celkových nákladov možno očakávať práve v IT oblasti. Zvyšná časť nákladov, podľa IFM pripadá na marketing, public relations, vzdelávanie zamestnancov. Výška IT nákladov však v značnej miere závisí od veľkosti podniku, od druhu používaného softvéru a od toho či sa k softvéru využívajú aj servisné služby od dodávateľa softvérovej aplikácie.

Odhadované náklady na zavedenie eura pre Slovensko

Pri zavádzaní eura na Slovensku budú určité odlišnosti, ktoré v krajinách eurozóny neexistovali a preto ich musíme pri kvantifikácii nákladov zohľadniť. Medzi hlavnú odlišnosť bude patriť spôsob zavedenia eura tzv. „Big Bang scenár“ – veľký tresk. Rozdiel bude aj v dĺžke duálneho obehu, kým v eurozóne sa pôvodne počítalo so 6 mesiacmi a nakoniec sa uplatnili dva mesiace, na Slovensku to bude len 16 dní. Ďalšou významnou odlišnosťou bude

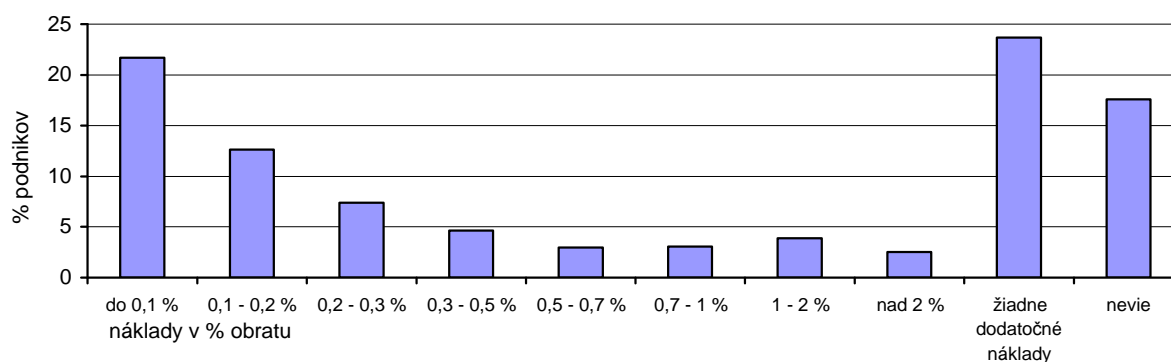
fakt, že Slovensko môže čerpať zo skúseností súčasných krajín eurozóny ale tiež aj novoprijatých krajín eurozóny, ktoré budú vstupovať systémom „Big Bang“. Priame zahraničné investície na Slovensko dosiahli úroveň tretiny HDP, z čoho 67 % pochádza z krajín eurozóny. Pri zavádzaní eura v týchto podnikoch budú do značnej miery využívané skúsenosti z materských firiem sídliačich v eurozóne. Bude však pôsobiť len u podnikateľského sektora so zahraničnou majetkovou účasťou pochádzajúcou z krajín eurozóny. K rovnako dôležitým faktorom patrí aj to, že euro je už existujúcou menou, ktorú slovenské podniky už poznajú a často aj používajú, ich informačné systémy bežne pracujú aj s eurom. Všetky tieto faktory by mali pôsobiť na znižovanie nákladov pri zavádzaní eura na Slovensku v porovnaní so skúsenosťami súčasných krajín eurozóny.

Pre presnejšie vyčíslenie nákladov na zavedenie eura na Slovensku Národná banka Slovenska uskutočnila dva prieskumy medzi podnikateľmi. Prvý prieskum zrealizoval na objednávku NBS Štatistický úrad SR (ŠÚ SR). ŠÚ SR oslovil formou anketových rozhovorov 1400 malých a stredných podnikov. Z nich získal 955 odpovedí, čo predstavuje 68 percentnú návratnosť. Vzorka oslovených podnikateľov bola vytvorená z databázy Registra ekonomických subjektov Slovenskej republiky a je reprezentatívnou pre malé a stredné podniky.¹⁷ Druhý prieskum uskutočnila NBS na vzorke veľkých podnikov formou dotazníka zaslaného poštou. Zo 180 oslovených podnikov bolo získaných 68 odpovedí, čo predstavuje 38 percentnú návratnosť. Vzhľadom na malú vzorku veľkých podnikov však jej zloženie nemôžeme pokladať za reprezentatívne.

Za hlavné negatíva zavedenia eura uvádzali MSP práve zvýšenie nákladov pri zavádzaní eura (47 %), po ktorom nasledovalo zvýšenie konkurenčného tlaku (37 %).¹⁸ Rovnako tiež veľké podniky ako hlavné negatívum uvádzali zvýšenie nákladov pri zavádzaní eura.

Pri kvantifikácii celkových nákladov na zavedenie eura 24 % MSP nepredpokladá žiadne dodatočné náklady, 22 % MSP predpokladá náklady do výšky 0,1 % z obratu. Relatívne veľká časť MSP v súčasnej dobe nevedela kvantifikovať výšku svojich nákladov na zavedenie eura.

Graf 9 Odhadovaná výška celkových nákladov na zavedenie eura u MSP

Zdroj: ŠÚ SR, NBS.

Na základe prieskumu bolo zistené, že priemerné náklady u MSP by mali byť na úrovni približne 0,27 % z ročného obratu podniku. Pri veľkých podnikoch by mali byť priemerné náklady 0,09 % z ročného obratu podniku. Za celú ekonomiku tak náklady podnikateľského sektora predstavujú v prepočte 0,26 % HDP, resp. v cenách roku 2005 približne 3,7 mld. Sk. Údaje získane na základe tohto prieskumu však treba brať s určitou rezervou vzhľadom na to,

¹⁷ Bližšie príloha B.

¹⁸ Bližšie tabuľka B3 v prílohe.

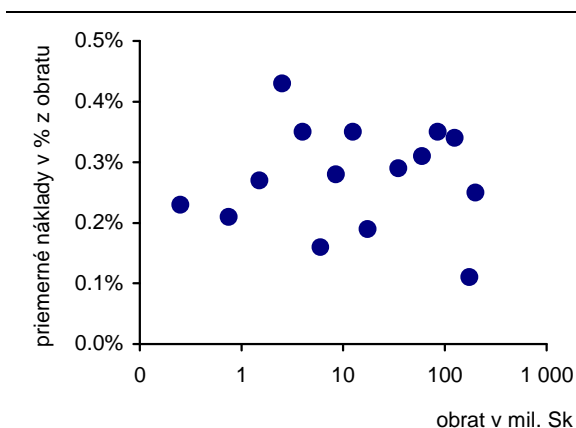
že veľká časť MSP na rozdiel do veľkých podnikov v súčasnosti ešte nevedela odhadnúť svoje náklady na zavedenie eura. Z tohto dôvodu možno vysvetliť aj relatívne nízke rozdiely v nákladoch medzi jednotlivými veľkostnými skupinami podnikateľov.

Tabuľka 2 Odhad nákladov pre jednotlivé podniky podľa počtu ich zamestnancov

Počet zamestnancov	Podiel nákladov na ročnom obrate (v %)
Malé a stredné podniky	
Mikro podnik 0 – 9	0,22
Malý podnik 10 – 49	0,29
Stredný podnik 50 - 249	0,28
Priemer	0,27
Veľké podniky	
250 – 499 zamestnancov	0,24
500 – 999 zamestnancov	0,11
1000 a viac zamestnancov	0,07
Priemer	0,09

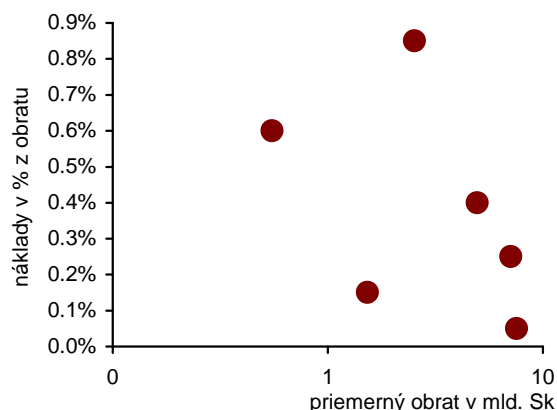
Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Graf 10 Náklady MSP na zavedenie eura

Zdroj: vlastné výpočty.

Graf 11 Náklady veľkých podnikov na zavedenie eura

Zdroj: vlastné výpočty.

Na základe prieskumu bolo možné zistiť aj približné rozloženie nákladov podľa sektorov. Treba však prihliadnuť na to, že vo výberovej vzorke sú odvetvia maloobchod a veľkoobchod nadpriemerne zastúpené v porovnaní s ich skutočnou tvorbou pridanej hodnoty v ekonomike SR. Z toho potom vyplýva, že takto odhadnutá výška nákladov je pravdepodobne nadhodnotená. Odvetvie ťažba nerastných surovín, školstvo, peňažníctvo a poisťovníctvo má vo výberovej vzorke podpriemerné zastúpenie, z čoho potom môžu vyplývať skreslené údaje o podiele nákladov na ročnom obrate podniku v danom odvetví.

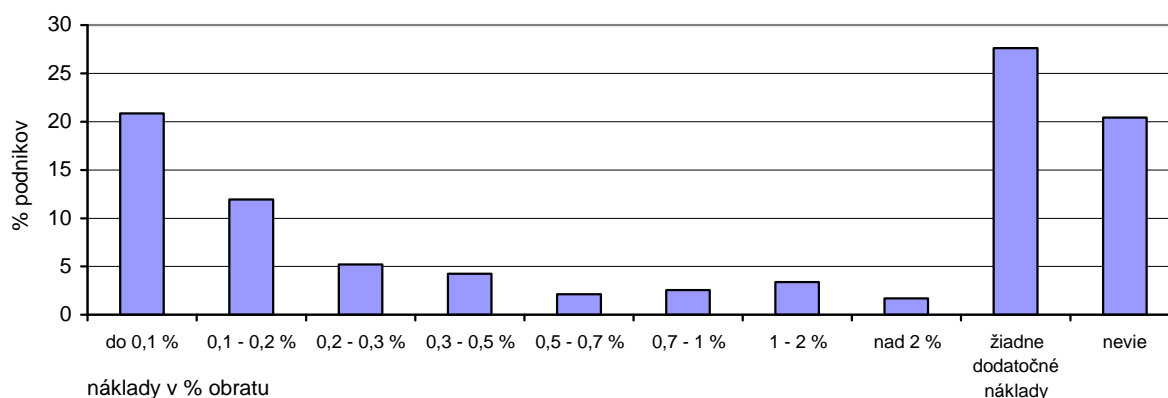
Tabuľka 3 Odhadované náklady na zavedenie eura pre MSP podľa odvetvového členenia

Odvetvie	Podiel odvetvia na výberovej vzorke (v %)	Podiel nákladov na ročnom obrate podniku (v %)
poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo, rybolov a chov rýb	3,0	0,2
ťažba nerastných surovín	0,02	2,0
priemyselná výroba	19,0	0,3
výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	2,0	0,1
stavebníctvo	13,0	0,2
veľkoobchod a maloobchod	40,0	0,3
hotely a reštaurácie	1,0	0,4
doprava, skladovanie, pošta a telekomunikácie	7,0	0,2
peňažníctvo a poisťovníctvo	0,1	0,1
nehnutelnosti, prenájom a obchodná činnosť	2,0	0,1
školsťvo	0,03	0,6
zdravotníctvo a sociálna pomoc	2,0	0,2
ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby	3,0	0,7
iné odvetvia	9,0	0,3

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Na celkovú výšku nákladov budú vplývať jednotlivé činnosti, ktoré budú musieť podnikatelia pri prechode na euro zabezpečiť. U každého subjektu budú individuálne. Dôležité pre odhadnutie nákladov je poznanie ich celkovej štruktúry. Na základe poznatkov z eurozóny možno povedať, že najvyšší podiel majú náklady na IT technológie.

Rovnako ako pri kvantifikácii celkových nákladov na zavedenie eura boli dosiahnuté podobné výsledky aj pri kvantifikácii nákladov na výmenu softvérového vybavenia a informačných systémov. Najväčšia časť MSP nepredpokladá žiadne dodatočné náklady, ďalšia veľká časť predpokladá náklady do 0,1 %, rovnako tiež veľká časť MSP tieto náklady v súčasnosti nevie určiť. Rozdielna situácia je u veľkých podnikov, kde všetky podniky vo výberovej vzorke vedeli kvantifikovať svoje náklady a rovnako tiež všetky podniky predpokladajú dodatočné náklady pri zavedení eura. Tieto dodatočné náklady by mali byť u 66 % veľkých podnikov do výšky 0,1 % ich ročného obratu.

Graf 12 Odhadovaná výška nákladov na IT u MSP pri zavádzaní eura

Zdroj: ŠÚ SR, NBS.

Na výšku IT nákladov vplýva viacero faktorov. Jedným z nich je samotné využívanie informačných systémov (resp. účtovných softvérov). Na základe odpovedí vyplynulo, že 48 % MSP používa štandardný účtový softvér, 21 % štandardný softvér upravený na podmienky podniku a 25 % nepoužíva žiadny softvér. Odlišná situácia je u veľkých

podnikov, kde štandardný softvér používa len 16 % podnikov. Podniky najviac používajú štandardný softvér upravený pre potreby podniku a to až 67 % podnikov. Len niečo viac ako jedno percento veľkých podnikov nepoužíva žiadny softvér. Väčšina MSP 44 % a taktiež väčšina veľkých podnikov 62 % predpokladá, že zavedenie eura bude dôvodom na výmenu resp. aktualizáciu softvéru v podniku. Naproti tomu až 40 % MSP a 31 % veľkých podnikov predpokladá, že aktualizácia softvéru nebude nutná.¹⁹

Výška nákladov u jednotlivých podnikov bude individuálna a bude závisieť od zmluvných podmienok so softvérovou firmou. Súčasťou dodávky softvérovej aplikácie býva možnosť zabezpečenia si jej pravidelnej aktualizácie. Od dojednaného druhu aktualizácie môžu závisieť aj konečné náklady na IT oblasť pri zavádzaní eura. V prípade, že podnik má dojednaný kompletný aktualizčný balíček vrátane legislatívnych úprav, prechod na euro si nevyžiada žiadne dodatočné náklady na softvér. V prípade, že podnik má len základný aktualizčný balíček, resp. nemá žiadny, náklady na zmenu softvéru budú závisieť od konkrétnych cien za softvérovú aktualizáciu, prípadne treba započítať náklady aj na servisného technika. Samotnú cenu za aktualizáciu softvéru je v súčasnosti ťažké určiť vzhľadom na to, že mnohé slovenské softvérové firmy sa ešte nezačali zaoberať vývojom softvérových aktualizácií potrebných pre prechod na euro. Za pozitívne možno označiť to, že 65 % podnikov nepredpokladá, že by sa pri prechode na euro v oblasti IT systémov vyskytli problémy. Rovnako tiež pozitívne je, že 64 % nepredpokladá zmenu hardvérového vybavenia v dôsledku zavedenia eura.

Pre malých podnikateľov resp. najmä pre živnostníkov jednou z najdôležitejších otázok bude problematika týkajúca sa registračných pokladníc. Z prieskumu vyplynulo, že 42 % respondentov nepoužíva registračné pokladnice. Registračné pokladnice, ktoré umožňujú účtovať iba v Sk a nedajú sa preprogramovať používa 27 % respondentov. Ostatní podnikatelia 32 % používajú pokladne, ktoré sa dajú preprogramovať a budú vedieť účtovať v eurách.²⁰ Treba však poznamenať, táto problematika je medzi podnikateľmi ešte relatívne neznáma, z čoho môže vyplývať určitá neznalosť ohľadom schopnosti registračných pokladníc konverzie na euro. Táto neznalosť potom môže ovplyvňovať údaje získané prieskumom.

Náklady na zmenu registračných pokladníc budú závisieť do značnej miery aj od spôsobu novelizácie vyhlášky MF SR č. 55/1994 Z.z. o spôsobe vedenia evidencie tržieb elektronickou registračnou pokladnicou, ktorá by mala špecifikovať spôsob prestavenia fiškálneho modulu (zariadenie, ktoré spočítava hodnoty všetkých predajov t.j. kumulované súčty) v registračných pokladniach, tak aby boli schopné účtovať v eurách. Podľa údajov daňového riaditeľstva SR bolo k 31. 12. 2005 na Slovensku pridelených 192 541 daňových kódov k elektronickým registračným pokladníc. Presnými štatistickými údajmi o počte registračných pokladníc v členení podľa typu pokladnice, však daňová správa nedisponuje. Na základe údajov daňovej správy a na základe konzultácií s firmami zaoberajúcimi sa výrobou a predajom elektronických registračných pokladníc možno skonštatovať, že na Slovensku čiastočne prevládajú registračné pokladnice, ktoré si budú vyžadovať len softvérové úpravy na to, aby boli schopné účtovať v eurách. Samotné náklady na softvérovú úpravu budú podobne ako pri IT systémoch závisieť od konkrétnych dodávateľov vzhľadom na to, že niektoré firmy aktualizáciu softvéru dodávajú bezplatne a niektoré za poplatok. Pri zmene softvérového nastavenia v registračných pokladniciach však bude treba počítať s tým, že túto aktualizáciu bude môcť vykonať len servisný technik a nie samotný podnikateľ, preto

¹⁹ Bližšie tabuľky B10 a B13 v prílohe.

²⁰ Bližšie tabuľka B15 v prílohe.

aj keď aktualizácia softvéru bude bezplatne podnikatelia musia počítať s nákladmi na servisnú výmenu. Tieto náklady by však mali byť minimálne.

V prípade, že pokladnice nie je možné prestaviť na účtovanie v eurách bude nutné z dôvodu zavedenia eura vymeniť ich za elektronické registračné pokladnice, ktoré sú schopné účtovať v eurách. Bude sa jednať najmä o staré typy registračných pokladníc, ktoré by sa museli aj bez zavedenia eura v priebehu nasledujúcich rokov vplyvom morálneho a technického zastarania vymeniť. Ich presný počet však vzhľadom na chýbajúce údaje nie je možné zistiť.

Dôležité pri registračných pokladniciach bude tiež zabezpečenie vhodných peňažných zásuviek pre obdobie duálneho obehu. Peňažné zásuvky bude potrebné zabezpečiť tak, aby v nich bolo možné zároveň ukladať koruny a tiež eurá počas duálneho obehu.

Ďalšou položkou, ktorá bude vplývať na náklady najmä v maloobchodnom a veľkoobchodnom sektore bude duálne oceňovanie. Na základe prieskumu bolo zistené, že 77 % podnikov upravuje svoje ceny viac ako jedenkrát za rok, len 23 % ich upravuje menej často ako raz za rok.²¹ Duálne oceňovanie, ktoré sa musí uskutočniť pri zavádzaní eura, by nemalo spôsobovať výraznejšie zvyšovanie nákladov pri zavádzaní eura, vzhľadom na to, že podnikatelia sú zvyknutí na úpravy cien v priebehu roka. Náklady na duálne oceňovanie u podnikateľov nebudú predstavovať v pravom slova zmysle dodatočne vynaložené peňažné prostriedky na jeho realizáciu, ale nákladom pre podniky tu bude určitá blokovaná časť kapacity práce zamestnancov, ktorá sa bude musieť vynaložiť na zabezpečenie duálneho oceňovania. Väčšina podnikateľov v súvislosti s prechodom na euro nepredpokladá, že by sa vyskytli problémy v oblasti určovania cien alebo v oblasti duálneho oceňovania.²²

Medzi posledné výraznejšie položky, ktoré by mohli ovplyvniť výšku nákladov na zavedenie eura, môže patriť organizovanie školení pre zamestnancov a vytvorenie špeciálnych pracovných skupín zabezpečujúcich prechod na euro. Na základe prieskumu vyplynulo, že väčšina podnikateľov sa nechystá vytvárať špeciálne plány resp. špeciálne pracovné skupiny na zabezpečenie prechodu na euro a rovnako tiež sa väčšina zatiaľ nechystá organizovať školenia pre svojich zamestnancov.²³

2.3 Vplyv zavedenia eura na zahraničný obchod a PZI

Zavedenie eura by sa malo najviac prejavíť v rámci zahraničného obchodu. Na základe empirických štúdií sa predpokladá rast zahraničného obchodu s krajinami eurozóny o 30 až 90 %. To by sa malo následne prejavíť v dodatočnom raste HDP o 7 až 20 % HDP v dlhodobom horizonte. Najväčší prospech zo zavedenia eura by mal mať práve preto podnikateľský sektor.

Hlavnými faktormi, ktoré budú determinovať pozitívne efekty zo zavedenia eura pre podnikateľské subjekty, bude ich miera zapojenia do zahraničného obchodu s terajšími členmi eurozóny, ale rovnako aj s jej ďalšími budúcimi členmi. Zavedenie eura však bude rozdielne vplývať na jednotlivé sektory a rovnako aj na jednotlivé podnikateľské subjekty v závislosti od ich veľkosti a podiele na zahraničnom obchode. Pri analýze vplyvu zavedenia eura na podnikateľský sektor je nutné zohľadniť aj budúce vývojové tendencie v podnikateľskom prostredí a najmä mieru zapojenia jednotlivých sektorov do zahraničného obchodu a ich potenciál pre dynamický rast.

Zavedenie eura však v rámci zahraničného obchodu môže mať na podnikateľský sektor aj negatívne dôsledky a to vplyvom vyššej transparentnosti cien, čím môže dôjsť k zvýšeniu

²¹ Bližšie tabuľky B16 a B17 v prílohe.

²² Bližšie tabuľka B9 v prílohe.

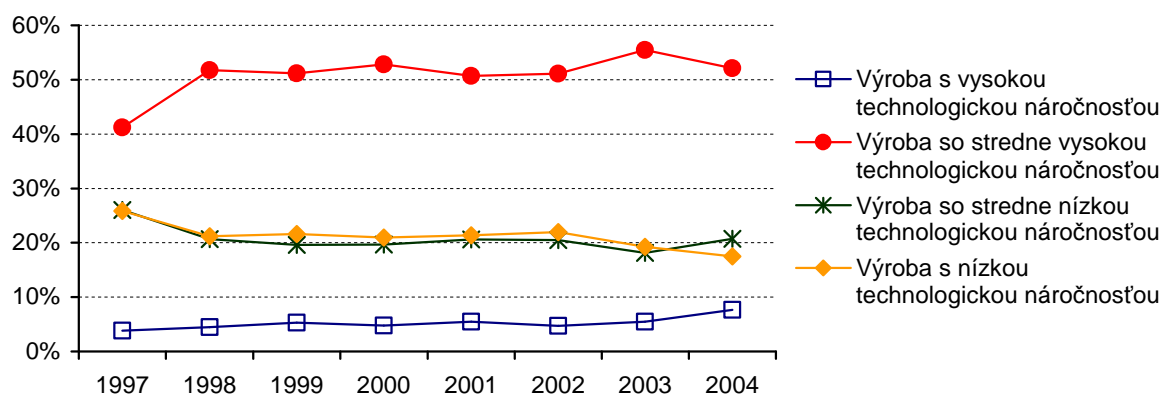
²³ Bližšie tabuľky B19 až B21 v prílohe.

konkurenčného tlaku na slovenských podnikateľov. Treba však podotknúť, že nie vo všetkých sektoroch sa po zavedení eura v eurozóne zvýšila cenová konkurencia a stále existujú cenové rozdiely. Vyššia cenová transparentnosť sa výraznejšie prejavuje u obchodovateľných tovarov ako u neobchodovateľných tovarov. Tento vplyv by sa mal zvýrazniť najmä po vstupe ostatných nových členských krajín do eurozóny.

Vývoj štruktúry slovenského zahraničného obchodu bude v budúcnosti závisieť aj od zmien v jednotlivých odvetvových štruktúrach podnikateľského sektora na Slovensku. Existuje predpoklad presunu časti výrob priemyslu z krajín eurozóny do nových členských krajín EÚ. Tento proces vertikálnej diferenciacie sa bude sústreďovať na tú časť sektora a do tých krajín, v ktorých sú rozdielne náklady na prácu a kvalitu pracovnej sily. Pri pohľade na vývoj priemyselnej výroby v krajinách eurozóny možno vidieť vo Francúzsku, Nemecku, Írsku, Holandsku, Fínsku, Švédsku špecializáciu na technologicky náročnejšie odvetvia, kým v južných členských štátoch (Španielsko, Portugalsko, Grécko) na odvetvia náročné na prácu. Rovnaký trend vývoja možno predpokladať aj na Slovensku.

Pri pohľade na štruktúru vývozu zo Slovenska podľa technologickej náročnosti možno vidieť, že najviac sa do krajín eurozóny exportujú výrobky so stredne vysokou technologickou náročnosťou. Podiel výrobkov s nízkou a stredne nízkou technologickou náročnosťou postupne klesá. Rozhodujúcim determinantom zvyšovania výroby s vysokou technologickou náročnosťou slovenského priemyslu, bude prílev PZI a vývoj v odvetviach, ktoré môžu byť iniciátormi zvyšovania technologickej úrovne v ekonomike. Avšak v súvislosti s vyššie uvedenými tendenciami diferenciacie krajín na technologicky náročné odvetvia a odvetvia náročné na prácu je málo pravdepodobné, že by na Slovensko dynamicky prichádzali PZI do odvetví s vysokou technologickou náročnosťou. Možno preto predpokladať, že aj po zavedení eura sa na tomto trende nič nezmení a veľká časť slovenského vývozu bude tvorená odvetvami so stredne vysokou technologickou náročnosťou a postupným klesaním odvetví s nízkou a stredne nízkou pridanou hodnotou.²⁴ Výroba z vysokou technologickou náročnosťou je obvykle naviazaná na výskumné centrá univerzít a veľkých firiem, ktoré zatiaľ na Slovensku nie sú rozvinuté a vybudovanie takejto vedeckej infraštruktúry potrvá dlhší čas.

Graf 13 Vývoj vývozu SR do eurozóny podľa technologickej náročnosti

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database; International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Najväčší prospech so zavedenia eura by mali mať preto MSP v priemyselných odvetviach s výrobou so stredne vysokou technologickou náročnosťou. Pozitívny vplyv spočíva práve v potenciálnom rozvoji zahraničného obchodu, ktorý je umožnený prostredníctvom efektov vyplývajúcich z jednotnej meny. Rozvoj podnikateľských subjektov priemyslu bude

²⁴ Bližšie tabuľky A9 až A11 v prílohe.

pravdepodobne intenzívnejšie založený na dôslednom využívaní logistiky, logistických centier a práce bez zásob. Subjekty sa budú koncentrovať prioritne na realizáciu vlastných činností, vedľajšie sa budú prenášať na externú subdodávateľskú sieť. Rozšíri sa počet slovenských subjektov pracujúcich na báze subdodávok pre veľké nadnárodné korporácie a počet subjektov spolupracujúcich s firmami etablovanými na európskych a svetových trhoch. Vplyvom zavedenia eura odhadujeme preto práve v tomto podnikateľskom segmente najsilnejší potenciál pre rast zahraničného obchodu.

Ďalším sektorom, v ktorom vidíme silný potenciál na rozvoj exportných aktivít vplyvom zavedenia eura je sektor služieb. Jedná sa tu predovšetkým o rozvoj outsourcingu IT a business procesov. Zostrenie konkurenčného prostredia vedie veľké podnikateľské subjekty k vypúšťaniu aktivít, ktoré nemajú priamu súvislosť s ich hlavnou činnosťou (outsourcing) a k rozhodnutiam o znižovaní počtu zamestnancov za účelom úspor alebo zvyšovania zisku. Práve v poslednom čase zaznamenáva Slovensko nárast investícií zameraných na tento sektor služieb.

Pri pohľade na štruktúru vývozu do krajín eurozóny 98 % tvorí priemyselná výroba. Zavedenie eura bude mať preto pri pohľade na úsporu transakčných nákladov, rast dynamiky zahraničného obchodu a prílev PZI na jednotlivé priemyselné sektory diferencovaný vplyv v závislosti od špecifík pôsobiacich v odvetviach.

Produkcia ťažobného priemyslu je závislá na dostupnosti zdrojov nerastných surovín. Ložiská nerastných surovín v SR sú podrobne zmapované a SR patrí medzi geologicky najpreskúmanejšie štáty sveta. Výskyt nových ložísk je preto málo pravdepodobný. Vývoz do eurozóny predstavuje len 0,24 %. Jeho rast by sa mohol zvýšiť vplyvom začatia ťažby nerudných surovín (magnezit, mastenec). Zavedenie eura bude mať na potenciál rastu zahraničného obchodu neutrálny vplyv vzhľadom na to, že produkcia tohto odvetvia je závislá na dostupnosti nerastných surovín. V prípade rozbehnutia ťažby nerudných surovín, v ktorých má SR silný vývozný potenciál, bude euro pôsobiť na úsporu transakčných nákladov.

Poľnohospodárstvo a potravinárstvo sú odvetvia, ktoré sú v rámci EÚ silno regulované a uplatňujú sa v nich produkčné kvóty a iné obmedzenia. Podiel exportu do eurozóny predstavuje spolu len 2 % z celkového vývozu. Ďalší rast exportu poľnohospodárstva je podmienený hlavne cenovou konkurencieschopnosťou slovenských agropodnikov v krajinách EÚ. Pri komoditách rastlinnej výroby je konkurencieschopnosť značne diferencovaná. Pri komoditách živočíšnej výroby je slovenský agrosektor schopný presadiť sa na trhoch v pôvodnej EÚ 15. Veľký konkurenčný tlak pre slovenský agrosektor predstavujú poľnohospodári z nových členských krajín EÚ. V rovnakej situácii sa nachádza aj potravinársky priemysel. Vstup do EÚ bol pre poľnohospodárov a potravinárov hlavným faktorom, ktorý bude naďalej ovplyvňovať ich ďalšie podnikanie. Pred vstupom sa musel najmä potravinársky priemysel prispôbiť prísnyh hygienickým normám a ostatným predpisom. Ďalším faktorom je, že EÚ produkciu agrokomodít a obchod s potravinami do značnej miery reguluje. Existuje tu značná disparita v rovnosti podmienok pre podnikanie, keď slovenský trh je otvorený voči dovozom z EÚ v plnom rozsahu, avšak prvovýrobcovia agrokomodít z nových členských krajín majú stále výrazne nižšie dotácie ako západoeurópski farmári. Táto nerovnosť podmienok znevýhodňuje prvovýrobcov z nových členských krajín v oblasti cenovej konkurencieschopnosti a rovnako aj potravinársky sektor. Na druhej strane nižšie náklady a vyššia konkurencieschopnosť pred zohľadnením transferov a dotácií umožňujú slovenskému poľnohospodárstvu odolávať administratívnym znevýhodneniam v EÚ. Hlavným faktorom preto pre rast zahraničného obchodu v rámci poľnohospodárstva a potravinárstva bude rozsiahla reforma spoločnej agrárnej politiky, ktorá by odstránila doterajšiu nerovnosť podmienok u farmárov medzi členskými krajinami EÚ. Z tohto pohľadu

zavedenie eura bude mať neutrálny vplyv na sektor poľnohospodárstva a potravinárstva. Zavedenie eura sa ani nedotkne výšky dotácií pre farmárov vyplácaných z prostriedkov EÚ, pretože tieto prostriedky sú im vyplácané v národnej mene.

Textilný a odevný priemysel spolu s obuvníckym a kožiarskym priemyslom majú podiel 8 % na vývoze do eurozóny. Silná konkurencia ázijských krajín v tomto priemysle zaznamenala v posledných rokoch tlak na preorientovanie výroby. Produkcia štandardného charakteru v cenovej konkurencii ázijských krajín nebude mať šancu sa presadiť. Podniky preto musia diverzifikovať výrobu. Príležitosťou sú technické textilie, ktoré majú uplatnenie v automobilovom priemysle, lekárstve, farmaceutickom priemysle. Rovnako príležitosťou je aj produkcia výroby luxusnejšieho charakteru vo vyšších cenových reláciách. Určité tendencie vo vývoji týmto smerom sú zaznamenané už v tomto období. Šancu na úspech majú len flexibilné prevádzky, ktoré nie sú zaťažené prezamestnanosťou alebo prebytočnými kapacitami. Najväčšiu časť tržieb v textilnom a odevnom priemysle vytvorili živnostníci a malé podniky. Vzhľadom na to, že euro prináša úsporu nákladov a najmä u MSP ľahšiu možnosť zapojenia sa do zahraničného obchodu, môže zavedenie eura prispieť k rastu zahraničného obchodu u MSP v textilnom a odevnom priemysle. Export by mal byť zabezpečovaný najmä prostredníctvom rozvoja zákazkového šitia, ktoré bude postavené na malosériovej výrobe exkluzívneho značkového tovaru na základe pružnosti rýchleho servisu a kvality. Rovnako rozvoj sa dá očakávať v segmente technického textilu. Silný potenciál na rozvoj ma dizajnérstvo a logistika, ktoré bude zabezpečovať navrhovanie a predaj výrobkov, no samotná výroba sa bude uskutočňovať v krajinách s nižšími nákladmi na výrobu.

V podobnej situácii sa nachádza aj obuvnícky a kožiarsky priemysel. V rámci kožiarskeho priemyslu najväčší odbyt zabezpečuje automobilový priemysel, ktorý je jeho hlavným akcelerátorom rastu. V obuvníckej výrobe dochádza k presunu výroby zo starých členských krajín EÚ na Slovensko. Jedná sa tu však o technologicky náročnejšiu výrobu pri ktorej sú stále zachované nižšie mzdové náklady. Vzhľadom na to, že obuvnícky a kožiarsky priemysel je veľkostne viac koncentrované odvetvie (92 % tržieb pochádza od firiem s viac ako 20 zamestnancami), zavedenie eura tu bude pôsobiť predovšetkým pri znižovaní volatility výmenného kurzu a transakčných nákladov.

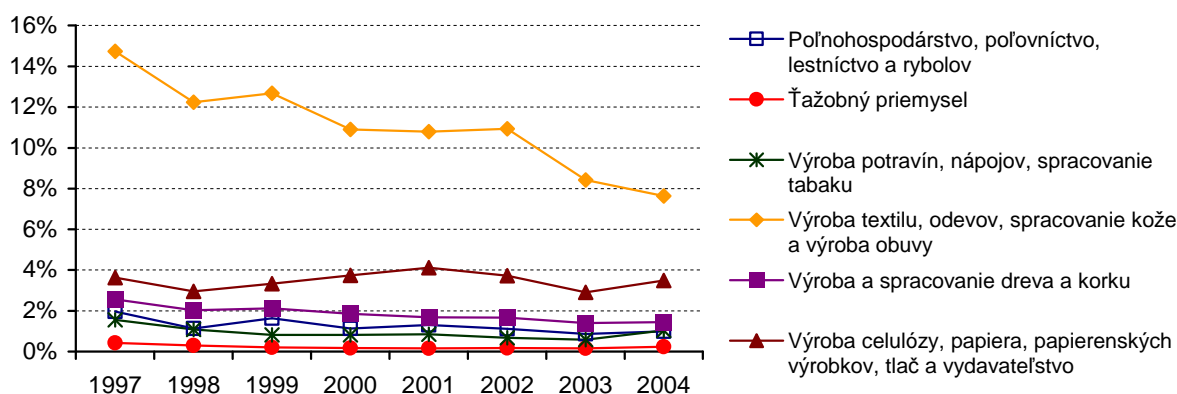
Drevospracujúci priemysel zahŕňa drevársky, celulózo-papierenský priemysel s pododvetviami nábytkárskeho a polygrafického priemyslu. Podiel týchto odvetví na celkovom exporte do eurozóny je síce nízky avšak v rámci celkovej produkcie prevažná časť výroby smeruje na export. V rámci drevárskeho a nábytkárskeho priemyslu majú významný podiel na tržbách malé firmy a živnostníci. Pri celulózo-papierenskom priemysle vzhľadom na vysokú investičnú náročnosť majú najväčší podiel na tržbách veľké firmy. Zahraničné investície smerovali doteraz predovšetkým do celulózo-papierenského priemyslu, kde všetky veľké podniky sú ovládané prostredníctvom nadnárodných koncernov. Priestor pre zahraničné investície sa však otvára v drevárskom a nábytkárskom sektore. Zahraniční investori v drevárskom priemysle majú záujem o výrobu nielen polotovarov ale aj finálnych výrobkov. Nábytkársky priemysel je po vstupe SR do EÚ vystavený výrazne vyššej konkurencii z ostatných novoprijatých krajín EÚ, napriek tomu sa dokážu na domácom a zahraničnom trhu presadiť aj domáci producenti, prostredníctvom kvalitného ale lacnejšieho nábytku.

Polygrafický priemysel je v súčasnej dobe vlastnený najmä domácim kapitálom. To dáva veľký priestor pre akvizície zo strany silných nadnárodných firiem, ktoré môžu ťažiť z dobrej logistickej polohy Slovenska a zabezpečiť si prístup na západné a východné trhy. Polygrafický priemysel je značne internacionalizovaný. Tlačiarne v rámci celej EÚ si dokážu navzájom si konkurovať cenami aj napriek veľkým vzdialenostiam. V porovnaní so Slovenskom dosahujú vyššiu produktivitu práce vplyvom používania vyspelejších

technológií. Ďalšie smerovanie polygrafie na Slovensku bude preto závisieť od vstupu silných nadnárodných firiem do tohto priemyslu.

Všetky spomínané sektory sú silne proexportne orientované vzhľadom na to, že ich produkčná kapacita je výrazne vyššia ako domáca spotreba. Ich vývoz bol doteraz významne ovplyvňovaný zhodnocovaním koruny. Odstránenie volatility kurzu koruny bude mať preto najväčší význam pre tieto proexportne orientované sektory. U MSP zastúpených najmä v drevárskom a nábytkárskom priemysle zavedenie eura bude znamenať najmä šance na začatie exportnej výroby.

Graf 14 Podiel vybraných odvetví na celkovom exporte SR do eurozóny

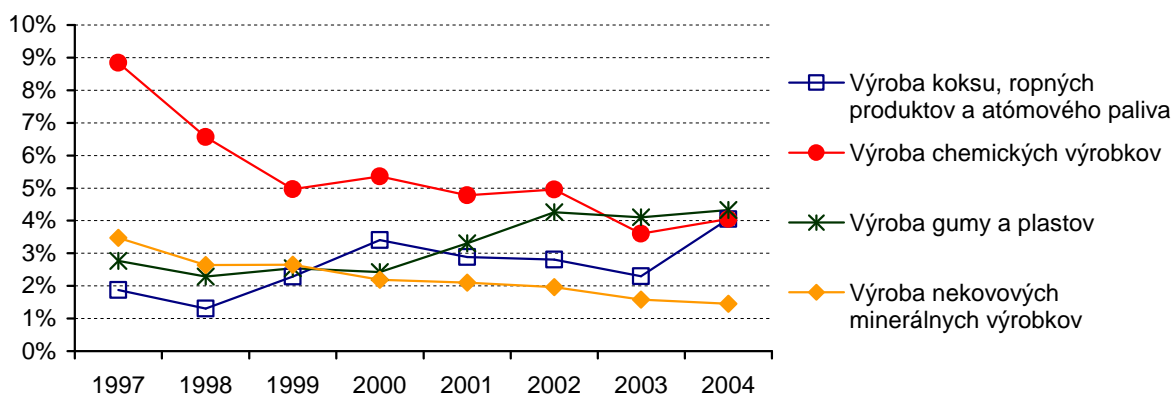
Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database (BTD); International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Chemický priemysel sa podieľa 12 % na celkových vývozoch do eurozóny, kde najväčší rast zaznamenáva vývoz gumených výrobkov a plastov. Z celkových tržieb 95 % bolo dosiahnutých u podnikov s viac ako 20 zamestnancami. Konkurenčný tlak na domácom a zahraničnom trhu je určovaný okrem globálnej konkurencie aj prepravnými nákladmi a z toho vyplývajúcej konečnej ceny výrobkov. V rafinérskom priemysle na Slovensku pôsobí monopolný výrobca, ktorého pozíciu nie je možné ohroziť vzhľadom na to, že dopravovať pohonné hmoty sa oplatí len na krátke vzdialenosti. Ceny ropy sú kótované v USD, voči volatilitě ktorého sa výrobca zaisťuje. Zavedenie eura v rafinérskom sektore bude pôsobiť na čiastočné zníženie volatility výmenných kurzov a odstránenie niektorých transakčných nákladov. V sektore základnej chémie a farmácie sa produkuje široký sortiment výrobkov, ktoré sú vystavené odlišnému stupňu globálnej konkurencie. Tak ako v celej EÚ aj na Slovensku pre producentov základnej chémie najväčšiu konkurenciu predstavujú ázijskí výrobcovia, ktorí sú schopní vyrábať produkciu za nízkej ceny, pri ktorých prepravné náklady sú zanedbateľné. Dôležitým faktorom, ktorý bude ovplyvňovať v tomto sektore ďalšiu cenovú konkurencieschopnosť bude aj uplatňovanie nových environmentálnych noriem REACH. Rovnako nemožno očakávať ani výrazný vstup nadnárodných investorov do odvetvia základnej chémie. Zavedenie eura bude mať pozitívny vplyv na tie podniky, ktoré realizujú vývoz na ostatné bude mať neutrálny vplyv. V rámci exportných aktivít sa najviac darí gumárenskému priemyslu a priemyslu spracovania plastov. Tento sektor sa značne rozvíja vplyvom automobilového priemyslu, pre ktorý dodáva na báze subdodávok. Zavedenie eura bude predstavovať príležitosť pre rozvoj vývozu najmä v priemysle spracovania plastov, kde sa menšie podniky môžu presadiť ako subdodávatelia pre automobilky v susedných štátoch. Gumárenský priemysel je veľkostne viacej koncentrované odvetvie a zavedenie eura tu bude vplývať najmä na úsporu transakčných nákladov.

Sklársky priemysel je silno proexportne zameraný keď až dve tretiny produkcie smeruje na export. Takmer celá produkcia fliaš a pohárov ide na vývoz a rovnako aj značná časť

technického skla. V sklárskom odvetví na Slovensku pôsobia aj silné nadnárodné podniky. Volatilita kurzu koruny a najmä jej zhodnocovanie predstavuje značný problém pre tieto podniky. Zavedenie eura v sklárskom priemysle preto predovšetkým odstráni volatilitu a s tým spojené kurzové straty. Taktiež priaznivý vplyv bude mať aj zníženie transakčných nákladov.

Graf 15 Podiel vybraných odvetví chemického priemyslu na celkovom exporte SR do eurozóny

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database; International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Hutnícky priemysel sa podieľa na exportoch do eurozóny 11 %. Je to odvetvie, ktoré je koncentrované najmä vo veľkých podnikoch. Rozvíja sa hlavne výroba plechov pre automobilový priemysel. Intenzita vývozu závisí od najmä dopytu na svetových trhoch po hutníckom materiáli. Vzhľadom na to, že základné komodity pre hutnícky priemysel sú kótované na medzinárodných burzách v dolároch, hutnícky priemysel je ovplyvňovaný nielen volatilitou koruny voči euru ale aj eura voči doláru. Zavedenie eura by malo preto prispieť k čiastočnému zníženiu volatility kurzu v tomto odvetví. Rovnaké efekty zo zavedenia eura by mali pôsobiť aj v zlievarenskom odvetví.

Strojársky priemysel má najväčší podiel na tržbách v rámci priemyselnej výroby a rovnako aj v rámci vývozu do eurozóny a zamestnáva najväčší počet pracujúcich v priemysle. Má dlhú tradíciu pôsobenia na Slovensku. Z toho vyplýva značná rozmanitosť produkcie, ale rovnako aj značne odlišný vývoj v jednotlivých pododvetviach. Najvýznamnejší podiel na strojárskych výrobkoch má automobilový priemysel. Práve jemu patrí aj najväčší podiel na exportoch Slovenska do eurozóny 28 % a je silne proexportne orientovaný. Vzhľadom na to, že dve z troch automobilových fabriek na Slovensku (Volkswagen, PSA Peugeot) majú materskú firmu v krajinách eurozóny bude zavedenie eura pozitívne vplyvať na automobilový priemysel na Slovensku. Bude sa jednať predovšetkým o odstránenie transakčných a administratívnych nákladov. Pred zavedením eura sa v eurozóne v rámci predaja automobilov predpokladalo zvýšenie cenovej transparentnosti, ktorá mala viesť k vyrovnaní cien pri predaji automobilov, čo mohlo následne negatívne ovplyvniť výšku ziskov automobilového priemyslu. Táto skutočnosť však nenastala vzhľadom na odlišné národné sadzby daní z pridanej hodnoty a tiež určité národné špecifiká.

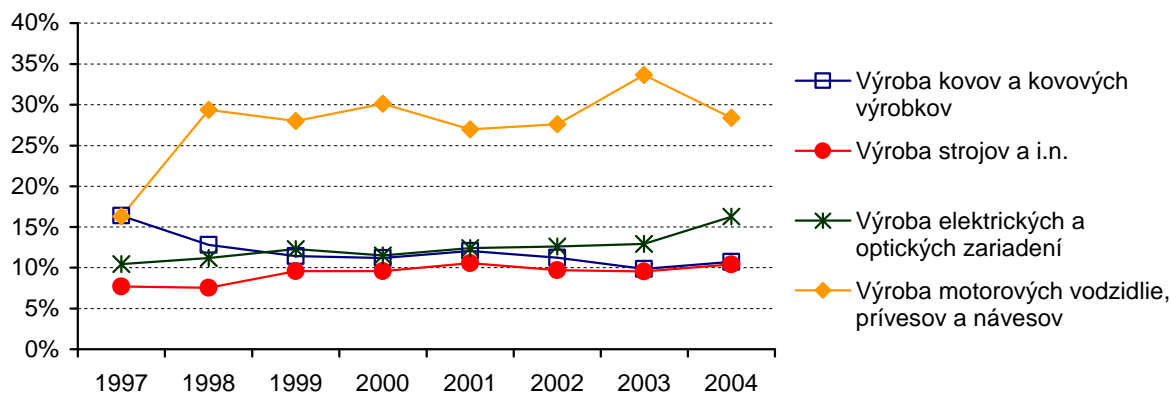
Dôležitú súčasť automobilového priemyslu tvoria subdodávatelia automobilového priemyslu. V tomto segmente sa aktivizujú aj mnohé MSP, pre ktoré by zavedenie eura mohlo byť prínosom pri subdodávkach automobilovým fabrikám v susedných štátoch (príkladom môže byť snaha automobilky Hyundai umiestniť výrobný závod v blízkosti slovenského závodu KIA, kde by sa mohla využívať blízkosť jej subdodávateľov aj pre závod Hyundai, opačným príkladom je však automobilka PSA Peugeot-Citroën, ktorú budú zásobovať subdodávatelia z ČR). V SR by sa mali postupne etablovať všetci významní producenti autokomponentov,

ktorí dodávajú kompletne modulové celky a nerealizujú len jednoduchú úpravu dovezených materiálových vstupov zo zahraničia. Na túto činnosť začínajú postupne využívať vlastnú sieť subdodávateľov.

V ostatných odvetviach strojárského priemyslu rovnako dôležitú úlohu zohrávajú nadnárodné koncerny, ktoré využívajú lacnejšiu pracovnú silu a umiestňujú výrobu na Slovensku. Výrazné zastúpenie na exporte v tomto segmente má biela technika rovnako ako aj ložiská, prevodové hriadele, čerpadlá, kompresory. Vzhľadom na veľkú heterogenitu pri produkcii v týchto odvetviach je málo pravdepodobné, že by vplyvom zavedenia eura došlo k výraznému vyrovnávaniu cien a tým aj k zvýšeniu konkurenčného tlaku. Euro bude v tomto segmente pôsobiť na znižovanie transakčných nákladov.

Elektrotechnický priemysel patrí k perspektívne sa rozvíjajúcim odvetviám na Slovensku. Výroba je značne diverzifikovaná. Postupne sa zaznamenáva prechod od jednoduchej manuálnej práce s nízkou pridanou hodnotou k výrobe zložitých elektrotechnických komponentov s vysokou pridanou hodnotou. Rozvoj elektrotechnického priemyslu je do veľkej miery hnaný automobilovým priemyslom. Postupne sa na Slovensku etablujú aj nadnárodné firmy, ktoré produkujú výrobky mimo automobilového sektora, ktoré sú následne určené na export. V elektrotechnickom sektore pôsobia aj viaceré malé inovatívne spoločnosti. Do veľkej miery je predpoklad pre rozvoj vývojových centier a produkovania finálnych produktov s vysokou pridanou hodnotou. Zavedenie eura by malo preto pozitívne prispieť k rozvoju elektrotechnického sektora najmä u MSP v tomto sektore.

Graf 16 Podiel vybraných odvetví na celkovom exporte SR do eurozóny

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database; International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Sieťové odvetvia sa vyznačujú vysokou koncentráciou veľkých podnikov. Napriek veľkosti odvetvia je jeho podiel na exportoch malý. Problémom je nutná infraštruktúra pre vývoz v tomto odvetví. V rámci energetiky koncové distribučné rozvody vlastní energetické závody avšak strategické vysokonapäťové rozvodné siete patria do vlastníctva štátu. Vývoz elektrickej energie je limitovaný kapacitami cezhraničných profilov. V súčasnej dobe je možný export len do ČR a Maďarska. Pre priamy export do Rakúska by sa museli vybudovať cezhraničné profily. Rovnako poplatky za nákup cezhraničného profilu a poplatky za prenos energie v tranzitných krajinách ovplyvňujú koncovú cenu energie. Zavedenie eura bude mať preto neutrálny dopad na toto odvetvie, v prípade ak sa zvýši export euro bude pôsobiť na mierne zníženie transakčných nákladov.

Plynárenstvo je reprezentované najmä jedným dominantným podnikom, ktorý nemá reálnu konkurenciu na slovenskom trhu. Obdobne ako v rafinárskom priemysle ceny komodity sú stanovené v dolároch na základe dlhodobých kontraktov. Zavedenie eura v prípade plynárstva

prinesie len čiastočné zníženie volatility kurzového rizika avšak nijak významne ho neovplyvní.

Teplárstvo sa zameriava len na domácu výrobu. Teplárne majú charakter lokálnych a regionálnych monopolov. Pre export mu chýba vybudovaná infraštruktúra. Zavedenie eura bude mať preto neutrálny dopad na toto odvetvie.

Vstup Slovenska do eurozóny sa dotkne podnikateľských subjektov nielen na strane vývozu ale aj dovozu.²⁵ Hlavnou výhodou bude odstránenie kurzovej volatility, čím dôjde najmä k presnejšiemu určovaniu nákladových kalkulácií pri dovážaných vstupoch z krajín eurozóny. Rovnako aj tu dôjde k odstráneniu transakčných a administratívnych nákladov. Medzi najväčších importérov z eurozóny patrí elektrotechnický, strojársky, automobilový a chemický priemysel.

Pri analýze dopadov zavedenia eura na podnikateľský sektor je nutné zohľadniť zahraničný obchod nielen s terajšími členmi eurozóny ale aj s budúcimi členmi eurozóny. Najdôležitejšími z tohto hľadiska sú Česko, Maďarsko a Poľsko. Podiel exportu do týchto krajín v rámci slovenského exportu do EÚ tvorí 27 %, kde najväčší podiel má Česká republika. Napriek tomu, že nie sú ešte členmi eurozóny a plánujú vstup neskôr ako Slovensko, ich eventuálny vstup do eurozóny bude mať značný vplyv na slovenskú ekonomiku vzhľadom na ich podiel na zahraničnom obchode so Slovenskom.

Podiel starých členov EÚ, ktoré nie sú v eurozóne (Veľká Británia, Dánsko, Švédsko) predstavuje na exporte 3,9 % a importe 4,7 %. Podiel ostatných nových členov EÚ (Estónsko, Lotyšsko, Litva, Slovinsko, Malta, Cyprus) predstavuje na exporte 1,6 % a importe 1,4 %. Podiely týchto krajín na slovenskom exporte a importe do EÚ sú relatívne nízke a preto budú mať relatívne nízky vplyv na slovenskú ekonomiku po ich vstupe do eurozóny.

Potenciálne vplyvy eura na slovenský zahraničný obchod s eurozónou môžeme odvodiť na základe doterajšieho vývoja bilaterálneho obchodu medzi krajinami eurozóny. Z doteraz dostupných údajov (vzhľadom na to, že rast zahraničného obchodu sa odhaduje v strednodobom horizonte) možno vidieť významný nárast obchodnej výmeny medzi krajinami eurozóny. Signifikantný nárast však nenastal po zavedení bezhotovostného eura v roku 1999, ale až po zavedení hotovostného eura v roku 2001. Tento efekt možno vysvetliť tým, že počas prechodného obdobia firmy účtovali prevažne v národných menách čo spôsobovalo udržiavanie „bariér“ pre rozvoj zahraničného obchodu v jednotnej menovej únii. Bezhotovostné euro využívali predovšetkým veľké podniky. Väčšina podnikov (77 %) prešla na účtovanie v eure až po 1. 1. 2002.²⁶

Z pohľadu komoditnej štruktúry zavedenie eura malo najväčší vplyv na chemický priemysel najmä na farmaceutický sektor. Rovnako vysoký rast zaznamenal obchod so železom a oceľou, stavba a oprava lodí. Z hľadiska technologickej náročnosti najvyšší rast zaznamenali sektory s vysokou technologickou náročnosťou.

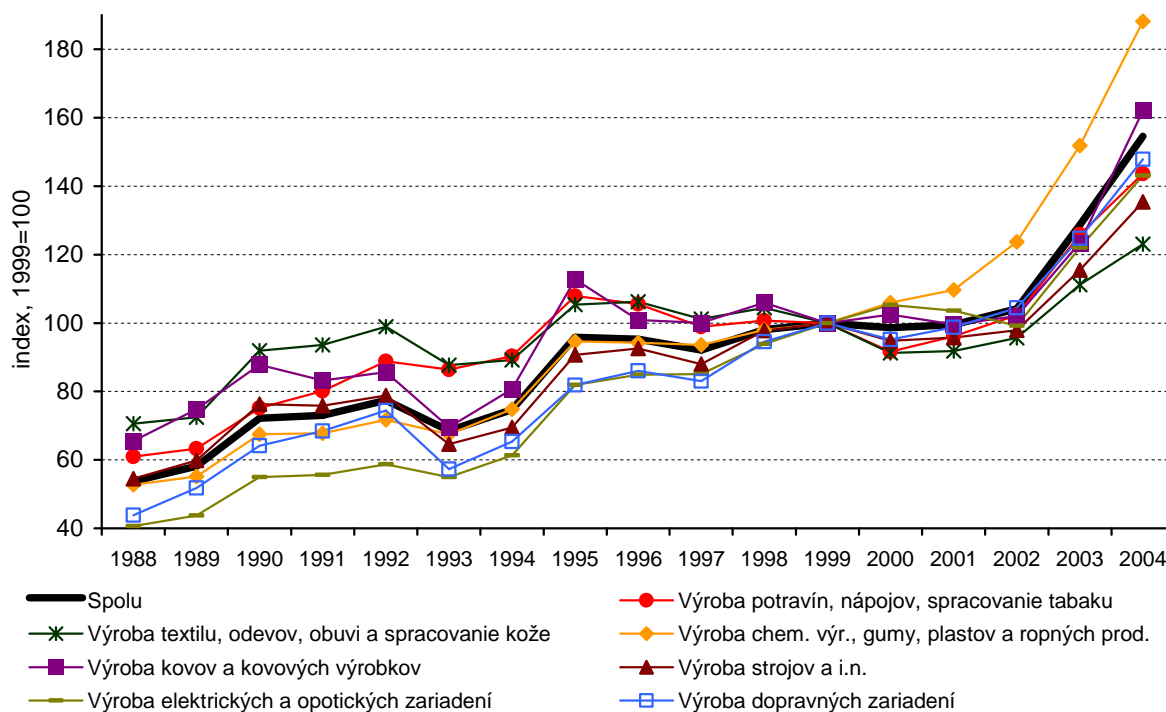
Na základe údajov o bilaterálnom obchode vyplýva, že euro prispelo k prehĺbeniu vzájomného obchodu medzi členskými krajinami eurozóny a tým sa potvrdil aj jeden z hlavných predpokladaných vplyvov spoločnej meny.²⁷

²⁵ Bližšie tabuľky A12 až A14 v prílohe.

²⁶ „Erfahrungen der KMU betreffend den Übergang zum Euro“ (2005) Prieskum uskutočnený Universität Trier na základe požiadavky Európskej komisie. Prieskum sa uskutočnil na vzorke 2 402 MSP v rámci celej eurozóny. Prieskum bol zameraný na zistenie priebehu zavedenia eura u MSP.

²⁷ Bližšie tabuľky A15 až A17 v prílohe.

Graf 17 Vývoj bilaterálneho obchodu vybraných komodít medzi krajinami eurozóny

Poznámka: údaje do roku 1995 sú bez Rakúska

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database; International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

V súvislosti so zavedením eura sa očakáva aj zvýšenie prílevu priamych zahraničných investícií (PZI). Pri porovnaní krajín eurozóny s krajinami EÚ mimo eurozóny možno vidieť vplyv eura na zahraničné investície. Zavedenie eura zvýšilo atraktivitu eurozóny pre umiestnenie priamej zahraničnej investície. Štatistické údaje potvrdzujú, že miera zahraničných investícií v krajinách eurozóny bola od roku 1999 vyššia než v krajinách mimo eurozóny.²⁸ Jednalo sa predovšetkým o investície medzi krajinami eurozóny navzájom. V súčasnej dobe 88 % PZI na Slovensku pochádza z EÚ, z toho 67 % je priamo z krajín eurozóny. Zavedenie eura v nových členských krajinách EÚ môže byť faktorom, ktorý v rámci predpokladaného presunu časti výroby priemyslu náročných na prácu, umožní nielen udržať túto výrobu v rámci hraníc EÚ ale tento proces môže aj urýchliť.

Rozhodovanie o umiestnení investície je zložitý proces, ktorý ovplyvňuje množstvo faktorov. Medzi hlavné dôvody pre prílev PZI do tranzitívnych ekonomík patrí zabezpečenie si prístupu na domáci trh a výroba produkcie na export. Privatizačný proces bol rovnako dôležitou súčasťou prílevu PZI do tranzitívnych ekonomík. Pri pohľade na odvetvovú štruktúru PZI na Slovensku možno vidieť, že najviac investícií smerovalo do priemyselnej výroby (39,4 %). Jedná sa tu predovšetkým o investície do podnikov založených na tzv. „zelenej lúke“, ktoré boli založené za účelom exportu produkcie. Druhý najväčší podiel (22,2 %) patrí finančnému sprostredkovaniu. Hlavnú úlohu tu zohrala privatizácia bankového sektora. Tretí najväčší podiel na PZI patrí sektoru veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru. Cieľom umiestnenia PZI v tomto sektore bolo zabezpečenie si prístupu na nové trhy.

Z pohľadu budúcej štruktúry prílevu PZI z eurozóny možno predpokladať, že budú smerovať predovšetkým do priemyselnej výroby a sektora služieb. Investície by mali smerovať hlavne

²⁸ Európska komisia (2003), Európska komisia (2004)

do výrobných odvetví, ktoré budú určené na export, najmä do odvetví so stredne vysokou technologickou náročnosťou.

Prílev PZI do sektora obchodu a služieb z krajín eurozóny bude mať pravdepodobne stúpajúci trend. Prílev investícií do tohto sektora je úzko spojený s výškou domáceho dopytu a kúpnu silou obyvateľstva. Vzhľadom na ich očakávaný rast na Slovensku zvyšuje sa aj atraktivita pre investorov z eurozóny investovať v tomto sektore.

2.4 Dlhodobé vplyvy zavedenie eura na odvetvovú štruktúru ekonomiky Slovenska

Dlhodobé efekty, ktoré sa očakávajú zavedením eura, sa v súčasnej dobe v krajinách eurozóny ešte plne neprejavujú naplno. Po vytvorení jednotného trhu však badať určité tendencie, ktoré vplyvajú na urýchlenie procesu konvergencie, zvýšenie transparentnosti cien, zmien v odvetvovej štruktúre jednotlivých ekonomík eurozóny, k prehlbovaniu, ktorých by malo prispieť aj zavedenie eura.

Z hľadiska integrácie Slovenska do eurozóny je dôležitá synchronizácia hospodárskych cyklov s eurozónou, ktoré sú v súčasnej dobe ešte stále slabo zladené. V prípade, že štruktúra slovenskej ekonomiky by bola výrazne odlišná od eurozóny, môžu prípadné ekonomické šoky v eurozóne a na Slovensku pôsobiť asymetricky. Pokiaľ šoky, ktoré ovplyvňujú slovenskú ekonomiku nebudú symetrické so šokmi eurozóny, strata nezávislej menovej politiky zvýši volatilitu makroekonomického prostredia a náklady na jeho stabilizáciu sa značne zvýšia. Pre podnikovú sféru by to znamenalo, že namiesto použitia úrokovej sadzby ako nástroja pre stabilizáciu šokov by sa museli použiť alternatívne stabilizátory, t.j. úprava miezd a cien výrobkov. Pri použití úprav miezd a cien výrobkov ako mechanizmu pre stabilizáciu ekonomického šoku, by stabilizácia šoku trvala dlhšie ako pri použití úrokových sadzieb a zapríčinilo by to hlavne kolísanie v rámci produkcie a zamestnanosti. Toto kolísanie by mohlo negatívne ovplyvniť domácu produkciu, ktorá by sa mohla premietnuť do spotreby domácností a následne do samotného ekonomického rastu.

K zvyšovaniu symetrie hospodárstva prispieva prehlbovanie spolupráce v rámci zahraničného obchodu. Dôležité je tu však zvyšovanie vnútroodvetvového obchodu (obchod medzi jednotlivými krajinami v rámci rovnakého odvetvia), čím sa zabezpečí zblížovanie odvetvovej štruktúry slovenského hospodárstva s EÚ a predišlo by sa úzkej špecializácií a koncentrácií slovenskej ekonomiky.

Odvetvová štruktúra slovenského hospodárstva sa v priebehu posledných 10 rokov značne priblížila eurozóne. Podiel produkcie jednotlivých sektorov je podobný podielu produkcie v krajinách eurozóny, i keď Slovensko má stále vyšší podiel v poľnohospodárstve a priemysle. Štrukturálne zmeny zapríčinili, že najväčšie zmeny na tvorbe pridanej hodnoty boli tvorené poklesom v poľnohospodárstve, priemysle a zvyšovaním v službách. Rovnakú úroveň produkcie v porovnaní s EÚ dosahujeme v stavebníctve.

Napriek tomu z hodnôt Krugmanovho indexu pre SR²⁹ vyplýva, že jeho priemerná hodnota za roky 1996 – 2002 prevyšovala takmer dvojnásobne priemernú hodnotu za EÚ, čo indikuje, že špecializácia slovenskej ekonomiky dosahuje vyšší stupeň v porovnaní s priemerom EÚ. Treba však poukázať na to, že empirické štúdie dokazujú, že malé krajiny sú vždy viac

²⁹ Krugmanov index špecializácie znázorňuje štruktúru hospodárstva v príslušnej krajine vo vzťahu k štruktúre v EÚ. Je definovaný ako:

$$K_i(t) = \sum_k |V_i^k(t) - V^k(t)|$$

$V_i^k(t)$ je podiel odvetvia k v krajine i a v období t

$V^k(t)$ je podiel odvetvia k v EÚ bez krajiny i a v období t .

špecializované ako veľké krajiny. Niektoré chýbajúce odvetvia výroby sa v malých krajinách preto, nahrádzajú dovozom.³⁰ Na základe indexu koncentrácie³¹ možno vidieť, že Slovensko má oproti EÚ stále vysokú koncentráciu produkcie do pôdohospodárstva a mierne vyššiu koncentráciu do priemyslu a obchodných služieb. V oblasti finančných služieb však dosahuje nižšiu koncentráciu voči EÚ. Na základe analýz štrukturálnych zmien možno skonštatovať, že ponuková stránka slovenskej ekonomiky pomerne pružne reagovala na zmeny v agregátnom dopyte. Najväčšie zmeny nastali v sektore poľnohospodárstva a stavebníctve vzhľadom na pokles ich váhy na tvorbe pridanej hodnoty.³²

Z hľadiska možných dlhodobých tlakov na zmenu odvetvovej štruktúry slovenskej ekonomiky v dôsledku zavedenia eura možno predpokladať, že euro prispeje k prehlbeniu najmä vnútroodvetvového obchodu medzi Slovenskom a eurozónou. Hlavnú úlohu tu bude zohrávať najmä prílev PZI do exportne orientovaných odvetví. V súčasnej dobe najväčší prílev PZI smeruje do priemyselného sektora so stredne vysokou technologickou náročnosťou. (t.j. chemického, strojárskoho, elektrotechnického priemyslu).

Medzi prípadné negatívne faktory, ktoré by mohli, v dlhodobom období ovplyvňovať koncentráciu na Slovensku, možno zaradiť presun priemyselnej výroby s nízkou pridanou hodnotou v rámci krajín EÚ a taktiež prehlbujúci sa outsourcing, ktorý umožňuje oddeliť od seba jednotlivé podnikové činnosti a preniesť ich do rôznych krajín. Empirické štúdie poukazujú na to, že vysoko kvalifikovaná pracovná sila a rýchlo rastúce priemyselné odvetvia sa dokážu viacej rozptýliť ako nízko kvalifikovaná pracovná sila a pomaly rastúce priemyselné odvetvia, ktoré sú viacej geograficky koncentrované. Aby sa zabránilo na Slovensku koncentrácií výrobných odvetví s nízkou technologickou náročnosťou a nízkou pridanou hodnotou musí Slovensko disponovať dostatočne vysoko kvalifikovanou pracovnou silou, ktorá dokáže zabezpečiť rozvoj odvetví s vysokou technologickou náročnosťou a pridanou hodnotou.

Z tohto pohľadu by zavedenie eura nemalo zapríčiniť výraznú zmenu v odvetvovej štruktúre ekonomiky Slovenska, ktorá by prispievala k jej výraznej špecializácii alebo koncentracii. Zavedenie eura by malo prispieť k zvýšeniu vnútroodvetvového obchodu medzi Slovenskom a krajinami eurozóny (v oblasti chemického, strojárskoho a elektrotechnického priemyslu) a k celkovému prehlbovaniu symetrií ekonomiky Slovenska s eurozónou.

³⁰ HM Treasury (2003a), EMU and business sector

³¹ Index koncentrácie vyjadruje pohľad na sektorovú špecializáciu ekonomiky. Index udáva podiel odvetvia v príslušnej krajine na produkcii odvetvia EÚ, vo vzťahu k podielu jeho celkovej ekonomiky na produkcii EÚ.

³² Čutková, Z. a Donoval, M. (2004)

Zoznam literatúry

1. Bris, A., Y. Koskinen a M. Nilsson (2004), „The Real Effects of the Euro: Evidence from Corporate Investments“, *CEPR Discussion Paper Series*, No. 4521.
2. Bannock Consulting (2001), „An estimate of the one-off transaction costs to the UK of joining the Euro“, Londýn, júl.
3. Clemens R. a kol. (2005), „Erfahrungen der KMU betreffend den Übergang zum Euro“ Projekt Nr. 2003/ENTR/03/05, Trier
4. Čutková, Z. a Donoval, M. (2004), „Odvetvová špecializácia v SR“, *Biatec*, 10 (4–9).
5. De Nederlandsche Bank (2001), „Going on for twelve: results of the 12th DNB-euro-survey“, DNB, September 2001
6. Eichengreen, B. (2000), „The EMS crisis in retrospect“, *NBER Working papers series*, No. 8035.
7. Európska komisia (2002), „Benefits of the euro for the economy and businesses“, Brusel.
8. Európska komisia (2003), „Quarterly report on the Euro area No III/2003“, Brusel, september.
9. Európska komisia (2004), „EMU after 5 years“, *European Economy Special Report No 1/2004*, Brusel, júl.
10. Gruber T., Ritzberger-Grunwald D. (2005), „The euro Changeover in the Member States“, ONB, Focus on European Economic Integration 1/2005 2005
11. HM Treasury (2003a), „EMU and business sector“, Londýn.
12. Institut für Mittelstandforschung (1998), „Euro und Mittelstand“, *Schriften zur Mittelstandforschung*, Bonn
13. Národná banka Slovenska (2006), „Vplyv zavedenia eura na slovenské hospodárstvo“, Bratislava, január.
14. Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania (2005), „Stav malého a stredného podnikania 2004“, Bratislava.

Prílohy

Príloha A – Tabuľky

Tabuľka A 1 Indikatívny odhad rozloženia prínosov zavedenia eura

	veľkosť podnikov			odvetvie hospodárstva								
	malé	stredné	veľké	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Zníženie finančných transakčných nákladov	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zníženie administratívnych nákladov	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Odstránenie kurzového rizika voči euru	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zníženie kurzovej volatility voči iným menám	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zníženie nákladov kapitálu	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Nárast zahraničného obchodu	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Nárast PZI	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Rast HDP a životnej úrovne (sekundárny vplyv)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Intenzita prejavovania sa výhod: ■ silnejšia ■ slabšia

A Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesné hospodárstvo, rybolov a chov rýb; B Priemysel spolu; C Stavebníctvo; D Veľkoobchod, maloobchod, opravy motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru; E Hotely a reštaurácie; F Doprava a skladovanie; G Pošta a telekomunikácie; H Nehnutelnosti, prenájmanie a obchodné služby, výskum a vývoj; I Ostatné

Tabuľka A 2 Odvetvová štruktúra podnikateľských subjektov

	Štruktúra podnikov		Štruktúra živnostníkov	
	a	b	a	b
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo	4 074	4,9%	-	-
Rybolov, chov rýb	17	0,0%	-	-
Ťažba nerastných surovín	127	0,2%	-	-
Priemyselná výroba	11 152	13,3%	58 591	17,0%
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	236	0,3%	-	-
Stavebníctvo	6 225	7,4%	62 436	18,1%
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	32 261	38,5%	113 544	32,9%
Hotely a reštaurácie	2 746	3,3%	16 099	4,7%
Doprava, skladovanie	3 082	3,7%	15 069	4,4%
Pošty a telekomunikácie	161	0,2%	257	0,1%
Finančné sprostredkovanie	643	0,8%	-	-
Nehnutelnosti, prenájom a obchodné činnosti	19 145	22,9%	49 515	14,4%
Školstvo	500	0,6%	-	-
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 462	1,7%	-	-
Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby	1 877	2,2%	14 968	4,3%
Ostatné odvetvia	-	-	14 391	4,2%
Spolu	83 708	-	344 870	-

a – počet podnikateľských subjektov k 31. 12. 2005, b – podiel podnikateľských subjektov k 31. 12. 2005
Zdroj: ŠÚ SR.

Tabuľka A 3 Veľkostná štruktúra podnikov

		Počet zamestnancov						
		0 - 9	10 - 19	20 - 49	50 - 249	250 - 499	500 - 999	1000 a viac
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo	a	2 546	327	424	460	14	1	1
	b	62,5%	8,0%	10,4%	11,3%	0,3%	0,0%	0,0%
Rybolov, chov rýb	a	15	1	1	-	-	-	-
	b	88,2%	5,9%	5,9%	-	-	-	-
Ťažba nerastných surovín	a	67	16	21	18	2	2	1
	b	52,8%	12,6%	16,5%	14,2%	1,6%	1,6%	0,8%
Priemyselná výroba	a	6 839	1 716	957	1 087	172	91	54
	b	61,3%	15,4%	8,6%	9,7%	1,5%	0,8%	0,5%
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	a	89	41	45	40	5	5	10
	b	37,7%	17,4%	19,1%	16,9%	2,1%	2,1%	4,2%
Stavebníctvo	a	4 409	998	379	261	20	5	4
	b	70,8%	16,0%	6,1%	4,2%	0,3%	0,1%	0,1%
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotreb. tovaru	a	27 426	2 194	596	322	36	17	9
	b	85,0%	6,8%	1,8%	1,0%	0,1%	0,1%	0,0%
Hotely a reštaurácie	a	2 057	371	138	66	3	2	-
	b	74,9%	13,5%	5,0%	2,4%	0,1%	0,1%	-
Doprava, skladovanie	a	2 451	261	132	109	13	14	5
	b	79,5%	8,5%	4,3%	3,5%	0,4%	0,5%	0,2%
Pošty a telekomunikácie	a	122	9	9	14	-	-	4
	b	75,8%	5,6%	5,6%	8,7%	-	-	2,5%
Finančné sprostredkovanie	a	500	33	37	32	7	6	6
	b	77,8%	5,1%	5,8%	5,0%	1,1%	0,9%	0,9%
Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné činnosti	a	16 285	1 026	457	330	28	11	4
	b	85,1%	5,4%	2,4%	1,7%	0,1%	0,1%	0,0%
Školstvo	a	417	40	13	12	-	-	-
	b	83,4%	8,0%	2,6%	2,4%	-	-	-
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	a	1 142	70	62	88	23	21	14
	b	78,1%	4,8%	4,2%	6,0%	1,6%	1,4%	1,0%
Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby	a	1 411	175	107	91	5	6	-
	b	75,2%	9,3%	5,7%	4,8%	0,3%	0,3%	-
Podniky spolu	a	65 776	7 279	3 379	2 930	328	181	112
	b	78,6%	8,7%	4,0%	3,5%	0,4%	0,2%	0,1%

a – počet podnikateľských subjektov k 31. 12. 2005

b – podiel podnikateľských subjektov k 31. 12. 2005

Zdroj: ŠÚ SR.

Tabuľka A 4 Hrubá produkcia a pridaná hodnota podľa veľkosti podnikov za rok 2005

	Hrubá produkcia		Pridaná hodnota	
	v mil. Sk	v %	v mil. Sk	v %
0 - 9	190 032	8,4%	70 143	11,2%
10 - 19	163 677	7,2%	55 926	8,9%
20 - 49	145 097	6,4%	45 483	7,3%
50 - 249	455 188	20,0%	134 977	21,5%
250 - 499	187 929	8,3%	46 057	7,3%
500 - 999	195 708	8,6%	49 495	7,9%
1000 a viac	935 057	41,1%	224 733	35,9%
Spolu	2 272 688	-	626 814	-

Zdroj: ŠÚ SR.

Tabuľka A 5 Odvetvová štruktúra pridanej hodnoty za rok 2005

	rok 2005	
	v mil. Sk	v %
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo, rybolov	17 263	2,5%
Ťažba nerastných surovín	7 426	1,1%
Priemyselná výroba	249 756	36,5%
výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	22 092	3,2%
výroba textílií a odevov spracúvanie kože a výroba kožených výrobkov	12 469	1,8%
spracúvanie dreva a výroba výrobkov z dreva	5 944	0,9%
výroba celulózy, papiera a výrobkov z papiera, vydavateľstvo a tlač	13 401	2,0%
výroba koksu, rafinovaných ropných produktov a jadrového paliva	17 815	2,6%
výroba chemikálií, chemických výrobkov a chemických vlákien	9 129	1,3%
výroba výrobkov z gumy a plastov	13 641	2,0%
výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov	15 346	2,2%
výroba kovov a kovových výrobkov	55 917	8,2%
výroba strojov a zariadení i. n.	20 984	3,1%
výroba elektrických a optických zariadení	27 344	4,0%
výroba dopravných prostriedkov	27 984	4,1%
výroba inde neklasifikovaná	7 690	1,1%
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	86 989	12,7%
Stavebníctvo	34 935	5,1%
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	117 155	17,1%
Hotely a reštaurácie	6 151	0,9%
Doprava, skladovanie, pošty a telekomunikácie	64 173	9,4%
Nehnutelnosti, prenájom a obchodné činnosti	67 077	9,8%
Školstvo	648	0,1%
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	16 316	2,4%
Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby	16 139	2,4%
Spolu	684 028	-

Zdroj: ŠÚ SR.

Tabuľka A 6 Odvetvová štruktúra tržieb za rok 2005

	rok 2005	
	v mil. Sk	v %
Ťažba nerastných surovín	14 174	0,4%
Priemyselná výroba	1 339 409	42,3%
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	244 068	7,7%
Stavebníctvo	190 746	6,0%
Predaj a údržba vozidiel	166 783	5,3%
Veľkoobchod	678 271	21,4%
Maloobchod	385 782	12,2%
Hotely a reštaurácie	35 329	1,1%
Doprava a skladovanie	114 480	3,6%
Spolu	3 169 043	-

Zdroj: ŠÚ SR.

Tabuľka A 7 Zamestnanosť podľa veľkosti podnikov

	rok 2005	
	počet osôb	podiel skupiny
Podniky		
0 - 9	140 567	6,8%
10 - 19	119 977	5,8%
20 - 49	163 866	7,9%
50 - 249	407 871	19,7%
250 - 499	139 599	6,7%
500 - 999	138 356	6,7%
1000 a viac	328 502	15,8%
Živnostníci	636 250	30,7%
Spolu	2 074 988	-

Zdroj: ŠÚ SR.

Tabuľka A 8 Zamestnanosť podľa ekonomickej činnosti

	priemer za rok 2005	
	počet osôb	podiel odvetvia
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo	117 237	5,7%
Rybolov a chov rýb	66	0,0%
Ťažba nerastných surovín	9 424	0,5%
Priemyselná výroba	528 478	25,5%
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	39 935	1,9%
Stavebníctvo	142 530	6,9%
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	329 164	15,9%
Hotely a reštaurácie	45 802	2,2%
Doprava, skladovanie, pošty a telekomunikácie	141 117	6,8%
Finančné sprostredkovanie	40 004	1,9%
Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné činnosti	175 870	8,5%
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	99 963	4,8%
Školstvo	168 686	8,1%
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	138 305	6,7%
Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby	98 408	4,7%
Spolu	2 074 988	-

Zdroj: ŠÚ SR.

Tabuľka A 9 Vývoz SR do Eurozóny

v tis. USD	ISIC Rev. 3	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkovo spolu		4305798	5690998	5659526	6578007	7080735	8189175	12540707	15210570
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo a rybolov	01-05	84594	64124	92196	74229	91733	90706	109186	150447
Ťažobný priemysel	10-14	18330	17256	11931	11652	11450	14868	18826	36678
Priemysel spolu	15-37	4177238	5582354	5528535	6461783	6946294	8038726	12329109	14896037
Výroba potravín, nápojov, spracovanie tabaku	15-16	66999	61434	46562	53713	60538	54799	72887	156457
Výroba textilu, odevov, spracovanie kože a výroba obuvi	17-19	634228	696416	717495	716760	764083	895491	1056790	1162018
Výroba a spracovanie dreva a korku	20	109946	114910	119358	121424	118924	136917	175670	219086
Výroba celulózy, papiera, papierenských výrobkov, tlač a vydavateľstvo	21-22	156012	168106	188650	245857	290959	304236	363590	529871
Výroba chemických výrobkov, gumených, plastov a ropných produktov	23-25	579573	577487	553898	735398	776224	984293	1253855	1891393
Výroba koksu, ropných produktov a atómového paliva	23	80423	74106	128994	223490	204249	228974	287222	615912
Výroba chemických výrobkov	24	380466	373778	281317	352515	338290	406317	451684	616779
Výroba chemických výrobkov s výnimkou výroby liekov a liečiv	24ex2423	350364	352399	267531	340178	318287	381939	420625	582828
Výroba liekov a liečiv	2423	30102	21381	13788	12335	20005	24379	31060	33953
Výroba gumených a plastov	25	118684	129605	143587	159391	233686	349002	514950	658704
Výroba nekovových minerálnych výrobkov	26	149550	150103	149925	143840	148708	160479	197576	220492
Výroba kovov a kovových výrobkov	27-28	706758	728649	645510	734868	852719	917587	1233434	1631171
Výroba kovov	27	532251	524026	422210	499053	577544	587419	783439	1012158
Výroba železa a ocele	271+2731	335286	342958	261222	299824	379257	405457	549876	717476
Výroba neželezných kovov	272+2732	196964	181067	160991	199227	198287	181962	233563	294683
Výroba kovových výrobkov	28	174506	204625	223299	235819	275175	330167	449998	619015
Výroba strojov	29-33	781535	1063022	1234447	1384655	1626344	1822797	2814914	4056968
Výroba strojov a i. n.	29	331667	427830	540792	628734	747728	791705	1196376	1578574
Výroba elektrických a optických zariadení	30-33	449868	635193	693654	755924	878617	1031092	1618539	2478393
Výroba kancelárskych strojov a počítačov	30	22567	69278	121927	95321	72453	69974	240210	522990
Výroba elektrických strojov a zariadení a i. n.	31	317055	404045	410646	456419	513140	676336	969386	1359871
Výroba telekomunikačných zariadení	32	87108	136163	134100	172943	249811	242485	328475	499303
Výroba medicínskeho a presných prístrojov	33	23138	25710	26984	31240	43212	42299	80469	96232
Výroba dopravných zariadení	34-35	844651	1857915	1722409	2083676	2030237	2358847	4413704	4436594
Výroba motorových vozidiel, prívesov a návesov	34	702398	1670685	1584210	1979822	1909622	2261137	4220051	4319106
Výroba ostatných dopravných zariadení	35	142250	187231	138200	103852	120614	97710	193654	117486
Stavba a oprava lodí a člnov	351	66779	92075	40847	31456	19255	20752	39280	20893
Výroba lietadiel a kozmického priemyslu	353	2443	3789	3233	1508	1958	4072	6322	6260
Výroba železničných zariadení, dopravných zariadení a i. n.	352+359	73030	91366	94118	70890	99401	72885	148052	90332
Výroba a i. n., recyklovanie odpadu	36-37	147983	164308	150283	241590	277553	403286	746687	591986
Výroba, rozvod elektriny, plynu a vody	40-41	0	0	0	54	1272	6337	25160	24794
<i>Výroba s vysokou technologickou náročnosťou</i>		165357	256318	300030	313346	387439	383203	686539	1158738
<i>Výroba so stredne vysokou technologickou náročnosťou</i>		1774516	2946321	2897295	3476042	3588179	4184003	6954485	7930710
<i>Výroba so stredne nízkou technologickou náročnosťou</i>		1122192	1174537	1108861	1293050	1458618	1676796	2272460	3147171
<i>Výroba s nízkou technologickou náročnosťou</i>		1115171	1205176	1222347	1379339	1512057	1794727	2415625	2659416
<i>IT sektor</i>		174589	248769	297394	327329	391175	390100	672593	1226887

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database (BTD); International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Tabuľka A 10 Index vývozu SR do Eurozóny

index 2001 = 100	ISIC Rev. 3	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkovo spolu		60,8	80,4	79,9	92,9	100,0	115,7	177,1	214,8
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo a rybolov	01-05	92,2	69,9	100,5	80,9	100,0	98,9	119,0	164,0
Ťažobný priemysel	10-14	160,1	150,7	104,2	101,8	100,0	129,9	164,4	320,3
Priemysel spolu	15-37	60,1	80,4	79,6	93,0	100,0	115,7	177,5	214,4
Výroba potravín, nápojov, spracovanie tabaku	15-16	110,7	101,5	76,9	88,7	100,0	90,5	120,4	258,4
Výroba textilu, odevov, spracovanie kože a výroba obuvi	17-19	83,0	91,1	93,9	93,8	100,0	117,2	138,3	152,1
Výroba a spracovanie dreva a korku	20	92,5	96,6	100,4	102,1	100,0	115,1	147,7	184,2
Výroba celulózy, papiera, papierenských výrobkov, tlač a vydavateľstvo	21-22	53,6	57,8	64,8	84,5	100,0	104,6	125,0	182,1
Výroba chemických výrobkov, gumených, plastových a ropných produktov	23-25	74,7	74,4	71,4	94,7	100,0	126,8	161,5	243,7
Výroba koksu, ropných produktov a atómového paliva	23	39,4	36,3	63,2	109,4	100,0	112,1	140,6	301,5
Výroba chemických výrobkov	24	112,5	110,5	83,2	104,2	100,0	120,1	133,5	182,3
Výroba chemických výrobkov s výnimkou výroby liekov a liečiv	24ex2423	110,1	110,7	84,1	106,9	100,0	120,0	132,2	183,1
Výroba liekov a liečiv	2423	150,5	106,9	68,9	61,7	100,0	121,9	155,3	169,7
Výroba gumy a plastov	25	50,8	55,5	61,4	68,2	100,0	149,3	220,4	281,9
Výroba nekovových minerálnych výrobkov	26	100,6	100,9	100,8	96,7	100,0	107,9	132,9	148,3
Výroba kovov a kovových výrobkov	27-28	82,9	85,5	75,7	86,2	100,0	107,6	144,6	191,3
Výroba kovov	27	92,2	90,7	73,1	86,4	100,0	101,7	135,7	175,3
Výroba železa a ocele	271+2731	88,4	90,4	68,9	79,1	100,0	106,9	145,0	189,2
Výroba neželezných kovov	272+2732	99,3	91,3	81,2	100,5	100,0	91,8	117,8	148,6
Výroba kovových výrobkov	28	63,4	74,4	81,1	85,7	100,0	120,0	163,5	225,0
Výroba strojov	29-33	48,1	65,4	75,9	85,1	100,0	112,1	173,1	249,5
Výroba strojov a i. n.	29	44,4	57,2	72,3	84,1	100,0	105,9	160,0	211,1
Výroba elektrických a optických zariadení	30-33	51,2	72,3	78,9	86,0	100,0	117,4	184,2	282,1
Výroba kancelárskych strojov a počítačov	30	31,1	95,6	168,3	131,6	100,0	96,6	331,5	721,8
Výroba elektrických strojov a zariadení a i. n.	31	61,8	78,7	80,0	88,9	100,0	131,8	188,9	265,0
Výroba telekomunikačných zariadení	32	34,9	54,5	53,7	69,2	100,0	97,1	131,5	199,9
Výroba medicínskeho a presných prístrojov	33	53,5	59,5	62,4	72,3	100,0	97,9	186,2	222,7
Výroba dopravných zariadení	34-35	41,6	91,5	84,8	102,6	100,0	116,2	217,4	218,5
Výroba motorových vozidiel, prívesov a návesov	34	36,8	87,5	83,0	103,7	100,0	118,4	221,0	226,2
Výroba ostatných dopravných zariadení	35	117,9	155,2	114,6	86,1	100,0	81,0	160,6	97,4
Stavba a oprava lodí a člnov	351	346,8	478,2	212,1	163,4	100,0	107,8	204,0	108,5
Výroba lietadiel a kozmického priemyslu	353	124,8	193,5	165,1	77,0	100,0	208,0	322,9	319,7
Výroba železničných zariadení, dopravných zariadení a i. n.	352+359	73,5	91,9	94,7	71,3	100,0	73,3	148,9	90,9
Výroba a i. n., recyklovanie odpadu	36-37	53,3	59,2	54,1	87,0	100,0	145,3	269,0	213,3
Výroba, rozvod elektriny, plynu a vody	40-41	0,0	0,0	0,0	4,2	100,0	498,2	1 978,0	1 949,2
<i>Výroba s vysokou technologickou náročnosťou</i>		42,7	66,2	77,4	80,9	100,0	98,9	177,2	299,1
<i>Výroba so stredne vysokou technologickou náročnosťou</i>		49,5	82,1	80,7	96,9	100,0	116,6	193,8	221,0
<i>Výroba so stredne nízkou technologickou náročnosťou</i>		76,9	80,5	76,0	88,6	100,0	115,0	155,8	215,8
<i>Výroba s nízkou technologickou náročnosťou</i>		73,8	79,7	80,8	91,2	100,0	118,7	159,8	175,9
<i>IT sektor</i>		44,6	63,6	76,0	83,7	100,0	99,7	171,9	313,6

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database (BTD); International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Tabuľka A 11 Podiel jednotlivých komodít na vývoze SR do Eurozóny

v %	ISIC Rev. 3	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo a rybolov	01-05	2,0%	1,1%	1,6%	1,1%	1,3%	1,1%	0,9%	1,0%
Ťažobný priemysel	10-14	0,4%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Priemysel spolu	15-37	97,0%	98,1%	97,7%	98,2%	98,1%	98,2%	98,3%	97,9%
Výroba potravín, nápojov, spracovanie tabaku	15-16	1,6%	1,1%	0,8%	0,8%	0,9%	0,7%	0,6%	1,0%
Výroba textilu, odevov, spracovanie kože a výroba obuvi	17-19	14,7%	12,2%	12,7%	10,9%	10,8%	10,9%	8,4%	7,6%
Výroba a spracovanie dreva a korku	20	2,6%	2,0%	2,1%	1,8%	1,7%	1,7%	1,4%	1,4%
Výroba celulózy, papiera, papierenských výrobkov, tlač a vydavateľstvo	21-22	3,6%	3,0%	3,3%	3,7%	4,1%	3,7%	2,9%	3,5%
Výroba chemických výrobkov, gumených, plastov a ropných produktov	23-25	13,5%	10,1%	9,8%	11,2%	11,0%	12,0%	10,0%	12,4%
Výroba koksu, ropných produktov a atómového paliva	23	1,9%	1,3%	2,3%	3,4%	2,9%	2,8%	2,3%	4,0%
Výroba chemických výrobkov	24	8,8%	6,6%	5,0%	5,4%	4,8%	5,0%	3,6%	4,1%
Výroba chemických výrobkov s výnimkou výroby liekov a liečiv	24ex2423	8,1%	6,2%	4,7%	5,2%	4,5%	4,7%	3,4%	3,8%
Výroba liekov a liečiv	2423	0,7%	0,4%	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%
Výroba gumy a plastov	25	2,8%	2,3%	2,5%	2,4%	3,3%	4,3%	4,1%	4,3%
Výroba nekovových minerálnych výrobkov	26	3,5%	2,6%	2,6%	2,2%	2,1%	2,0%	1,6%	1,4%
Výroba kovov a kovových výrobkov	27-28	16,4%	12,8%	11,4%	11,2%	12,0%	11,2%	9,8%	10,7%
Výroba kovov	27	12,4%	9,2%	7,5%	7,6%	8,2%	7,2%	6,2%	6,7%
Výroba železa a ocele	271+2731	7,8%	6,0%	4,6%	4,6%	5,4%	5,0%	4,4%	4,7%
Výroba neželezných kovov	272+2732	4,6%	3,2%	2,8%	3,0%	2,8%	2,2%	1,9%	1,9%
Výroba kovových výrobkov	28	4,1%	3,6%	3,9%	3,6%	3,9%	4,0%	3,6%	4,1%
Výroba strojov	29-33	18,2%	18,7%	21,8%	21,0%	23,0%	22,3%	22,4%	26,7%
Výroba strojov a i. n.	29	7,7%	7,5%	9,6%	9,6%	10,6%	9,7%	9,5%	10,4%
Výroba elektrických a optických zariadení	30-33	10,4%	11,2%	12,3%	11,5%	12,4%	12,6%	12,9%	16,3%
Výroba kancelárskych strojov a počítačov	30	0,5%	1,2%	2,2%	1,4%	1,0%	0,9%	1,9%	3,4%
Výroba elektrických strojov a zariadení a i. n.	31	7,4%	7,1%	7,3%	6,9%	7,2%	8,3%	7,7%	8,9%
Výroba telekomunikačných zariadení	32	2,0%	2,4%	2,4%	2,6%	3,5%	3,0%	2,6%	3,3%
Výroba medicínsky a presných prístrojov	33	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	0,6%	0,5%	0,6%	0,6%
Výroba dopravných zariadení	34-35	19,6%	32,6%	30,4%	31,7%	28,7%	28,8%	35,2%	29,2%
Výroba motorových vozidiel, prívesov a návosov	34	16,3%	29,4%	28,0%	30,1%	27,0%	27,6%	33,7%	28,4%
Výroba ostatných dopravných zariadení	35	3,3%	3,3%	2,4%	1,6%	1,7%	1,2%	1,5%	0,8%
Stavba a oprava lodí a člnov	351	1,6%	1,6%	0,7%	0,5%	0,3%	0,3%	0,3%	0,1%
Výroba lietadiel a kozmického priemyslu	353	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
Výroba železničných zariadení, dopravných zariadení a i. n.	352+359	1,7%	1,6%	1,7%	1,1%	1,4%	0,9%	1,2%	0,6%
Výroba a i. n., recyklovanie odpadu	36-37	3,4%	2,9%	2,7%	3,7%	3,9%	4,9%	6,0%	3,9%
Výroba, rozvod elektriny, plynu a vody	40-41	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,2%	0,2%
<i>Výroba s vysokou technologickou náročnosťou</i>		3,8%	4,5%	5,3%	4,8%	5,5%	4,7%	5,5%	7,6%
<i>Výroba so stredne vysokou technologickou náročnosťou</i>		41,2%	51,8%	51,2%	52,8%	50,7%	51,1%	55,5%	52,1%
<i>Výroba so stredne nízkou technologickou náročnosťou</i>		26,1%	20,6%	19,6%	19,7%	20,6%	20,5%	18,1%	20,7%
<i>Výroba s nízkou technologickou náročnosťou</i>		25,9%	21,2%	21,6%	21,0%	21,4%	21,9%	19,3%	17,5%
<i>IT sektor</i>		4,1%	4,4%	5,3%	5,0%	5,5%	4,8%	5,4%	8,1%

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database (BTD); International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Tabuľka A 12 Dovoz do SR z Eurozóny

v tis USD	ISIC Rev. 3	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkovo spolu		4676004	6093519	5359738	5729485	6772977	7708633	10801708	12683914
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo a rybolov	01-05	90770	89214	79642	81563	90858	85092	96121	115142
Ťažobný priemysel	10-14	9211	11149	7942	10670	13548	17634	17055	14718
Priemysel spolu	15-37	4537216	5941703	5255014	5618691	6656420	7593717	10673287	12532850
Výroba potravín, nápojov, spracovanie tabaku	15-16	222924	251647	199619	208982	234279	237759	261875	358332
Výroba textilu, odevov, spracovanie kože a výroba obuvi	17-19	388728	544986	507897	509531	597256	680042	850880	895565
Výroba a spracovanie dreva a korku	20	32648	44395	38585	43520	52439	57520	83879	87431
Výroba celulózy, papiera, papierenských výrobkov, tlač a vydavateľstvo	21-22	156158	180922	154744	171282	213661	251081	314875	371230
Výroba chemických výrobkov, gumených, plastov a ropných produktov	23-25	810655	1000214	958039	991069	1140450	1446739	1984247	2361007
Výroba koksu, ropných produktov a atómového paliva	23	69825	72610	91903	59726	70609	92956	106392	170404
Výroba chemických výrobkov	24	557054	612238	580053	609210	701711	840852	1064767	1275785
Výroba chemických výrobkov s výnimkou výroby liekov a liečiv	24ex2423	399629	450012	408029	434965	493480	590326	759110	869333
Výroba liekov a liečiv	2423	157427	162225	172023	174244	208230	250524	305656	406451
Výroba gumených a plastov	25	183773	315366	286083	322136	368132	512936	813090	914819
Výroba nekovových minerálnych výrobkov	26	81726	114782	101617	99058	113671	135458	187644	183563
Výroba kovov a kovových výrobkov	27-28	401779	482420	429971	475644	582813	720721	1025285	1283722
Výroba kovov	27	235248	238202	203399	240695	279000	321499	431466	584369
Výroba železa a ocele	271+2731	112294	120343	95634	118735	146447	179067	270753	385876
Výroba neželezných kovov	272+2732	122953	117858	107766	121960	132553	142434	160716	198494
Výroba kovových výrobkov	28	166532	244220	226572	234951	303816	399219	593823	699351
Výroba strojov	29-33	1588047	2065208	1870827	1913597	2268109	2296713	3069433	3593748
Výroba strojov a i. n.	29	806967	1076541	1001120	1031057	1212838	1151268	1429152	1587948
Výroba elektrických a optických zariadení	30-33	781076	988665	869708	882539	1055272	1145445	1640281	2005801
Výroba kancelárskych strojov a počítačov	30	82672	85258	72533	61597	82225	93304	98510	95420
Výroba elektrických strojov a zariadení a i. n.	31	323352	480161	437870	437602	498601	547624	841155	995503
Výroba telekomunikačných zariadení	32	237443	242753	194468	208251	272191	295859	344195	388855
Výroba medicínskeho a presných prístrojov	33	137611	180492	164838	175090	202255	208659	356424	526019
Výroba dopravných zariadení	34-35	782236	1139112	907092	1076815	1301517	1636468	2730068	3206161
Výroba motorových vozidiel, prívesov a návesov	34	723819	1089668	868043	1030992	1253202	1581207	2624158	3148412
Výroba ostatných dopravných zariadení	35	58415	49442	39049	45824	48317	55262	105909	57749
Stavba a oprava lodí a člnov	351	9937	7937	9465	16019	13296	9027	26172	8300
Výroba lietadiel a kozmického priemyslu	353	4366	1501	946	1106	990	1828	6211	6078
Výroba železničných zariadení, dopravných zariadení a i. n.	352+359	44113	40005	28637	28701	34030	44407	73525	43371
Výroba a i. n., recyklovanie odpadu	36-37	72319	118018	86628	129191	152222	131216	165099	192094
Výroba, rozvod elektriny, plynu a vody	40-41	26208	7131	281	1392	0	0	511	507
<i>Výroba s vysokou technologickou náročnosťou</i>		619518	672230	604807	620288	765891	850174	1110994	1422826
<i>Výroba so stredne vysokou technologickou náročnosťou</i>		2297881	3136388	2743699	2963314	3492151	3914831	5727102	6644568
<i>Výroba so stredne nízkou technologickou náročnosťou</i>		747037	993115	919039	972584	1148521	1471095	2158586	2560809
<i>Výroba s nízkou technologickou náročnosťou</i>		872778	1139966	987469	1062506	1249858	1357618	1676609	1904648
<i>IT sektor</i>		456568	539158	464808	470562	588570	646953	848666	953334

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database (BTD); International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Tabuľka A 13 Index dovozu do SR z Eurozóny

index 2001 = 100	ISIC Rev. 3	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkovo spolu		69,0	90,0	79,1	84,6	100,0	113,8	159,5	187,3
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo a rybolov	01-05	99,9	98,2	87,7	89,8	100,0	93,7	105,8	126,7
Ťažobný priemysel	10-14	68,0	82,3	58,6	78,8	100,0	130,2	125,9	108,6
Priemysel spolu	15-37	68,2	89,3	78,9	84,4	100,0	114,1	160,3	188,3
Výroba potravín, nápojov, spracovanie tabaku	15-16	95,2	107,4	85,2	89,2	100,0	101,5	111,8	153,0
Výroba textilu, odevov, spracovanie kože a výroba obuvi	17-19	65,1	91,2	85,0	85,3	100,0	113,9	142,5	149,9
Výroba a spracovanie dreva a korku	20	62,3	84,7	73,6	83,0	100,0	109,7	160,0	166,7
Výroba celulózy, papiera, papierenských výrobkov, tlač a vydavateľstvo	21-22	73,1	84,7	72,4	80,2	100,0	117,5	147,4	173,7
Výroba chemických výrobkov, gumy, plastov a ropných produktov	23-25	71,1	87,7	84,0	86,9	100,0	126,9	174,0	207,0
Výroba koksu, ropných produktov a atómového paliva	23	98,9	102,8	130,2	84,6	100,0	131,6	150,7	241,3
Výroba chemických výrobkov	24	79,4	87,2	82,7	86,8	100,0	119,8	151,7	181,8
Výroba chemických výrobkov s výnimkou výroby liekov a liečiv	24ex2423	81,0	91,2	82,7	88,1	100,0	119,6	153,8	176,2
Výroba liekov a liečiv	2423	75,6	77,9	82,6	83,7	100,0	120,3	146,8	195,2
Výroba gumy a plastov	25	49,9	85,7	77,7	87,5	100,0	139,3	220,9	248,5
Výroba nekovových minerálnych výrobkov	26	71,9	101,0	89,4	87,1	100,0	119,2	165,1	161,5
Výroba kovov a kovových výrobkov	27-28	68,9	82,8	73,8	81,6	100,0	123,7	175,9	220,3
Výroba kovov	27	84,3	85,4	72,9	86,3	100,0	115,2	154,6	209,5
Výroba železa a ocele	271+2731	76,7	82,2	65,3	81,1	100,0	122,3	184,9	263,5
Výroba neželezných kovov	272+2732	92,8	88,9	81,3	92,0	100,0	107,5	121,2	149,7
Výroba kovových výrobkov	28	54,8	80,4	74,6	77,3	100,0	131,4	195,5	230,2
Výroba strojov	29-33	70,0	91,1	82,5	84,4	100,0	101,3	135,3	158,4
Výroba strojov a i. n.	29	66,5	88,8	82,5	85,0	100,0	94,9	117,8	130,9
Výroba elektrických a optických zariadení	30-33	74,0	93,7	82,4	83,6	100,0	108,5	155,4	190,1
Výroba kancelárskych strojov a počítačov	30	100,5	103,7	88,2	74,9	100,0	113,5	119,8	116,0
Výroba elektrických strojov a zariadení a i. n.	31	64,9	96,3	87,8	87,8	100,0	109,8	168,7	199,7
Výroba telekomunikačných zariadení	32	87,2	89,2	71,4	76,5	100,0	108,7	126,5	142,9
Výroba medicínsky a presných prístrojov	33	68,0	89,2	81,5	86,6	100,0	103,2	176,2	260,1
Výroba dopravných zariadení	34-35	60,1	87,5	69,7	82,7	100,0	125,7	209,8	246,3
Výroba motorových vozidiel, prívesov a návesov	34	57,8	87,0	69,3	82,3	100,0	126,2	209,4	251,2
Výroba ostatných dopravných zariadení	35	120,9	102,3	80,8	94,8	100,0	114,4	219,2	119,5
Stavba a oprava lodí a člnov	351	74,7	59,7	71,2	120,5	100,0	67,9	196,8	62,4
Výroba lietadiel a kozmického priemyslu	353	441,0	151,6	95,6	111,7	100,0	184,6	627,4	613,9
Výroba železničných zariadení, dopravných zariadení a i. n.	352+359	129,6	117,6	84,2	84,3	100,0	130,5	216,1	127,4
Výroba a i. n., recyklovanie odpadu	36-37	47,5	77,5	56,9	84,9	100,0	86,2	108,5	126,2
Výroba, rozvod elektriny, plynu a vody	40-41	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Výroba s vysokou technologickou náročnosťou</i>		80,9	87,8	79,0	81,0	100,0	111,0	145,1	185,8
<i>Výroba so stredne vysokou technologickou náročnosťou</i>		65,8	89,8	78,6	84,9	100,0	112,1	164,0	190,3
<i>Výroba so stredne nízkou technologickou náročnosťou</i>		65,0	86,5	80,0	84,7	100,0	128,1	187,9	223,0
<i>Výroba s nízkou technologickou náročnosťou</i>		69,8	91,2	79,0	85,0	100,0	108,6	134,1	152,4
<i>IT sektor</i>		77,6	91,6	79,0	80,0	100,0	109,9	144,2	162,0

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database (BTD); International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Tabuľka A 14 Podiel jednotlivých komodít na vývoze SR do Eurozóny

v %	ISIC Rev. 3	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo a rybolov	01-05	1,9%	1,5%	1,5%	1,4%	1,3%	1,1%	0,9%	0,9%
Ťažobný priemysel	10-14	0,2%	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%
Priemysel spolu	15-37	97,0%	97,5%	98,0%	98,1%	98,3%	98,5%	98,8%	98,8%
Výroba potravín, nápojov, spracovanie tabaku	15-16	4,8%	4,1%	3,7%	3,6%	3,5%	3,1%	2,4%	2,8%
Výroba textilu, odevov, spracovanie kože a výroba obuvi	17-19	8,3%	8,9%	9,5%	8,9%	8,8%	8,8%	7,9%	7,1%
Výroba a spracovanie dreva a korku	20	0,7%	0,7%	0,7%	0,8%	0,8%	0,7%	0,8%	0,7%
Výroba celulózy, papiera, papierenských výrobkov, tlač a vydavateľstvo	21-22	3,3%	3,0%	2,9%	3,0%	3,2%	3,3%	2,9%	2,9%
Výroba chemických výrobkov, gumy, plastov a ropných produktov	23-25	17,3%	16,4%	17,9%	17,3%	16,8%	18,8%	18,4%	18,6%
Výroba koksu, ropných produktov a atómového paliva	23	1,5%	1,2%	1,7%	1,0%	1,0%	1,2%	1,0%	1,3%
Výroba chemických výrobkov	24	11,9%	10,0%	10,8%	10,6%	10,4%	10,9%	9,9%	10,1%
Výroba chemických výrobkov s výnimkou výroby liekov a liečiv	24ex2423	8,5%	7,4%	7,6%	7,6%	7,3%	7,7%	7,0%	6,9%
Výroba liekov a liečiv	2423	3,4%	2,7%	3,2%	3,0%	3,1%	3,2%	2,8%	3,2%
Výroba gumy a plastov	25	3,9%	5,2%	5,3%	5,6%	5,4%	6,7%	7,5%	7,2%
Výroba nekovových minerálnych výrobkov	26	1,7%	1,9%	1,9%	1,7%	1,7%	1,8%	1,7%	1,4%
Výroba kovov a kovových výrobkov	27-28	8,6%	7,9%	8,0%	8,3%	8,6%	9,3%	9,5%	10,1%
Výroba kovov	27	5,0%	3,9%	3,8%	4,2%	4,1%	4,2%	4,0%	4,6%
Výroba železa a ocele	271+2731	2,4%	2,0%	1,8%	2,1%	2,2%	2,3%	2,5%	3,0%
Výroba neželezných kovov	272+2732	2,6%	1,9%	2,0%	2,1%	2,0%	1,8%	1,5%	1,6%
Výroba kovových výrobkov	28	3,6%	4,0%	4,2%	4,1%	4,5%	5,2%	5,5%	5,5%
Výroba strojov	29-33	34,0%	33,9%	34,9%	33,4%	33,5%	29,8%	28,4%	28,3%
Výroba strojov a i. n.	29	17,3%	17,7%	18,7%	18,0%	17,9%	14,9%	13,2%	12,5%
Výroba elektrických a optických zariadení	30-33	16,7%	16,2%	16,2%	15,4%	15,6%	14,9%	15,2%	15,8%
Výroba kancelárskych strojov a počítačov	30	1,8%	1,4%	1,4%	1,1%	1,2%	1,2%	0,9%	0,8%
Výroba elektrických strojov a zariadení a i. n.	31	6,9%	7,9%	8,2%	7,6%	7,4%	7,1%	7,8%	7,8%
Výroba telekomunikačných zariadení	32	5,1%	4,0%	3,6%	3,6%	4,0%	3,8%	3,2%	3,1%
Výroba medicínsky a presných prístrojov	33	2,9%	3,0%	3,1%	3,1%	3,0%	2,7%	3,3%	4,1%
Výroba dopravných zariadení	34-35	16,7%	18,7%	16,9%	18,8%	19,2%	21,2%	25,3%	25,3%
Výroba motorových vozidiel, prívesov a návěsov	34	15,5%	17,9%	16,2%	18,0%	18,5%	20,5%	24,3%	24,8%
Výroba ostatných dopravných zariadení	35	1,2%	0,8%	0,7%	0,8%	0,7%	0,7%	1,0%	0,5%
Stavba a oprava lodí a člnov	351	0,2%	0,1%	0,2%	0,3%	0,2%	0,1%	0,2%	0,1%
Výroba lietadiel a kozmického priemyslu	353	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
Výroba železničných zariadení, dopravných zariadení a i. n.	352+359	0,9%	0,7%	0,5%	0,5%	0,5%	0,6%	0,7%	0,3%
Výroba a i. n., recyklovanie odpadu	36-37	1,5%	1,9%	1,6%	2,3%	2,2%	1,7%	1,5%	1,5%
Výroba, rozvod elektriny, plynu a vody	40-41	0,6%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
<i>Výroba s vysokou technologickou náročnosťou</i>		13,2%	11,0%	11,3%	10,8%	11,3%	11,0%	10,3%	11,2%
<i>Výroba so stredne vysokou technologickou náročnosťou</i>		49,1%	51,5%	51,2%	51,7%	51,6%	50,8%	53,0%	52,4%
<i>Výroba so stredne nízkou technologickou náročnosťou</i>		16,0%	16,3%	17,1%	17,0%	17,0%	19,1%	20,0%	20,2%
<i>Výroba s nízkou technologickou náročnosťou</i>		18,7%	18,7%	18,4%	18,5%	18,5%	17,6%	15,5%	15,0%
<i>IT sektor</i>		9,8%	8,8%	8,7%	8,2%	8,7%	8,4%	7,9%	7,5%

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database (BTD); International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Tabuľka A 15 Bilaterálny obchod medzi krajinami eurozóny

v mil. USD		ISIC Rev. 3	1988*	1989*	1990*	1991*	1992*	1993*	1994*	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkovo spolu			477026	516069	640830	648309	687545	608449	663601	851762	847139	818674	871833	888266	876455	884106	925668	1143001	1373326
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo a rybolov		01-05	22638	23004	27764	29240	30388	27820	29489	34189	34052	31147	31617	30966	27496	27805	29901	37553	41254
Ťažobný priemysel		10-14	5250	5690	7875	7716	7473	7077	6707	8150	8727	8253	6974	6495	7800	3867	5436	8089	11343
Priemysel spolu		15-37	443195	479594	594241	604161	642455	560551	615607	789054	784881	760959	819622	834545	826625	836479	876391	1057420	1269530
Výroba potravín, nápojov, spracovanie tabaku		15-16	45167	46925	55701	59374	65907	64090	67023	80024	78274	73357	74720	74147	67960	71317	75893	93325	106488
Výroba textilů, odevov, spracovanie kože a výroba obuvi		17-19	42691	43796	55621	56640	59870	53060	53988	63773	64265	61230	63172	60468	55230	55524	57896	67235	74401
Výroba a spracovanie dreva a korku		20	4066	4431	5607	5645	6050	5597	6669	9466	8749	8710	9091	9261	8882	8488	9027	10798	12599
Výroba celulózky, papiera, papierenských výrobkov, tlač a vydavateľstvo		21-22	18468	20507	24923	24817	26070	22872	26605	37689	35273	32673	35379	35929	36527	35325	36646	43669	48505
Výroba chemických výrobkov, gumy, plastov a ropných produktov		23-25	84545	88329	108222	108679	114932	108196	119797	151805	151109	150087	157122	160322	169890	175900	198342	243522	301678
Výroba koksu, ropných produktov a atómového paliva		23	10984	11918	15687	15967	14972	14362	12771	13602	17370	16374	12767	15380	23767	23160	20733	26576	33531
Výroba chemických výrobkov		24	57154	59011	70535	69758	74764	71562	82766	106374	102156	103657	112111	112733	115710	121997	145020	177877	220538
Výroba chemických výrobkov s výnimkou výroby liekov a liečiv		24ex2423	51436	52924	62919	61171	64285	61332	70602	90450	85260	86031	89194	89561	90946	91434	96494	118374	145098
Výroba liekov a liečiv		2423	5717	6087	7616	8587	10478	10230	12164	15924	16897	17626	22917	23172	24764	30563	48526	59503	75439
Výroba gumy a plastov		25	16407	17400	22000	22955	25196	22273	24261	31829	31583	30055	32245	32209	30413	30742	32589	39069	47609
Výroba nekovových minerálnych výrobkov		26	11187	11806	14795	14899	16155	14735	15757	19087	18242	17072	17433	17227	15763	15663	16445	19427	22573
Výroba kovov a kovových výrobkov		27-28	47766	54515	64068	60656	62544	50691	58811	82316	73608	73002	77303	72950	74791	72669	74474	90055	118245
Výroba kovov		27	33260	38615	43657	39407	39406	31693	37896	55179	46705	47673	50232	45400	48803	46774	47942	58087	79540
Výroba železa a ocele		271+2731	21664	24842	28362	25982	25309	19715	24154	35547	29804	30104	32937	28689	30522	28781	30328	38026	53967
Výroba neželezných kovov		272+2732	11597	13773	15295	13425	14097	11978	13742	19632	16902	17569	17295	16711	18280	17993	17614	20061	25573
Výroba kovových výrobkov		28	14505	15901	20412	21249	23139	18998	20915	27137	26903	25329	27071	27550	25988	25894	26533	31968	38705
Výroba strojov		29-33	101046	109760	138891	139272	145985	128567	141132	186730	192400	188703	208842	218623	221013	219714	215929	261130	306072
Výroba strojov a i. n.		29	47764	52465	66896	66424	69088	56622	60906	79561	81175	77157	85786	87670	83138	83962	85909	101281	118752
Výroba elektrických a optických zariadení		30-33	53282	57295	71994	72849	76897	71945	80225	107169	111224	111546	123056	130953	137875	135752	130020	159850	187320
Výroba kancelárskych strojov a počítačov		30	14744	16806	20381	20088	20583	20239	22317	30622	33499	34508	38086	39207	40650	41549	37601	43834	50229
Výroba elektrických strojov a zariadení a i. n.		31	14735	16235	20974	21706	24018	21322	24193	32574	32566	31587	33611	34093	33553	33077	33671	39879	47867
Výroba telekomunikačných zariadení		32	13800	13825	17633	17804	17480	17081	19606	26488	26547	27438	32694	36978	43111	39628	35948	46947	54818
Výroba medicínsky a presných prístrojov		33	10003	10429	13006	13250	14816	13304	14110	17484	18612	18013	18664	20674	20561	21498	22800	29189	34406
Výroba dopravných zariadení		34-35	69905	82486	102144	109002	118546	91372	104161	130486	137175	132244	150690	159405	151792	157458	166533	198881	235748
Výroba motorových vozidiel, prívesov a návesov		34	60585	70013	86766	90925	99476	75386	87904	114921	121799	114319	129904	135023	127506	131364	139552	168700	198967
Výroba ostatných dopravných zariadení		35	9320	12473	15378	18077	19071	15986	16257	15565	15376	17926	20786	24381	24287	26094	26981	30181	36781
Stavba a oprava lodí a člnov		351	804	797	911	955	1402	1013	587	1145	1294	1172	1135	1199	1760	2442	2361	2254	3076
Výroba lietadiel a kozmického priemyslu		353	7087	9924	11916	14390	14287	11308	11336	10389	9590	12070	14471	18137	18002	18861	18778	20215	24941
Výroba železničných zariadení, dopravných zariadení a i. n.		352+359	1428	1752	2550	2732	3382	3665	4334	4031	4492	4684	5179	5045	4524	4790	5842	7713	8765
Výroba a i. n., recyklovanie odpadu		36-37	11647	12687	16240	17058	17878	16865	17067	21015	21640	20558	22059	22482	21329	21978	21522	25278	28988
Výroba, rozvod elektriny, plynu a vody		40-41	899	1160	1352	1228	1323	1495	1625	2481	2437	2097	2115	2150	2179	2555	3246	4818	5797
<i>Výroba s vysokou technologickou náročnosťou</i>			51352	57071	70552	74120	77645	72162	79533	100907	105144	109654	126833	138169	147088	152099	163653	199688	239834
<i>Výroba so stredne vysokou technologickou náročnosťou</i>			175949	193388	240105	242957	260249	218326	247939	321537	325293	313778	343675	351393	339667	344628	361467	435947	519448
<i>Výroba so stredne nízkou technologickou náročnosťou</i>			87148	96437	117462	115431	120270	103073	112187	147980	142097	137675	140883	138964	146494	144677	146603	177381	225033
<i>Výroba s nízkou technologickou náročnosťou</i>			122039	128346	158092	163534	175775	162484	171352	211968	208201	196529	204421	202286	189928	192631	200985	240305	270980
<i>IT sektor</i>			34894	37450	46503	46391	47495	45266	50480	67917	71157	72879	82390	88028	95798	93586	86330	106300	123538

* bilaterálny obchod bez Rakúska

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database (BTD); International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Tabuľka A 16 Index vývoja bilaterálneho obchodu medzi krajinami eurozóny

Index 1999 = 100	ISIC Rev. 3	1988*	1989*	1990*	1991*	1992*	1993*	1994*	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkovo spolu		53,7	58,1	72,1	73,0	77,4	68,5	74,7	95,9	95,4	92,2	98,2	100,0	98,7	99,5	104,2	128,7	154,6
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo a rybolov	01-05	73,1	74,3	89,7	94,4	98,1	89,8	95,2	110,4	110,0	100,6	102,1	100,0	88,8	89,8	96,6	121,3	133,2
Ťažobný priemysel	10-14	80,8	87,6	121,3	118,8	115,1	109,0	103,3	125,5	134,4	127,1	107,4	100,0	120,1	59,5	83,7	124,5	174,6
Priemysel spolu	15-37	53,1	57,5	71,2	72,4	77,0	67,2	73,8	94,5	94,0	91,2	98,2	100,0	99,1	100,2	105,0	126,7	152,1
Výroba potravín, nápojov, spracovanie tabaku	15-16	60,9	63,3	75,1	80,1	88,9	86,4	90,4	107,9	105,6	98,9	100,8	100,0	91,7	96,2	102,4	125,9	143,6
Výroba textilu, odevov, spracovanie kože a výroba obuvi	17-19	70,6	72,4	92,0	93,7	99,0	87,7	89,3	105,5	106,3	101,3	104,5	100,0	91,3	91,8	95,7	111,2	123,0
Výroba a spracovanie dreva a korku	20	43,9	47,8	60,5	61,0	65,3	60,4	72,0	102,2	94,5	94,1	98,2	100,0	95,9	91,7	97,5	116,6	136,0
Výroba celulózy, papiera, papierenských výrobkov, tlač a vydavateľstvo	21-22	51,4	57,1	69,4	69,1	72,6	63,7	74,0	104,9	98,2	90,9	98,5	100,0	101,7	98,3	102,0	121,5	135,0
Výroba chemických výrobkov, gumy, plastov a ropných produktov	23-25	52,7	55,1	67,5	67,8	71,7	67,5	74,7	94,7	94,3	93,6	98,0	100,0	106,0	109,7	123,7	151,9	188,2
Výroba koksu, ropných produktov a atómového paliva	23	71,4	77,5	102,0	103,8	97,4	93,4	83,0	88,4	112,9	106,5	83,0	100,0	154,5	150,6	134,8	172,8	218,0
Výroba chemických výrobkov	24	50,7	52,3	62,6	61,9	66,3	63,5	73,4	94,4	90,6	91,9	99,4	100,0	102,6	108,2	128,6	157,8	195,6
Výroba chemických výrobkov s výnimkou výroby liekov a liečiv	24ex2423	57,4	59,1	70,3	68,3	71,8	68,5	78,8	101,0	95,2	96,1	99,6	100,0	101,5	102,1	107,7	132,2	162,0
Výroba liekov a liečiv	2423	24,7	26,3	32,9	37,1	45,2	44,1	52,5	68,7	72,9	76,1	98,9	100,0	106,9	131,9	209,4	256,8	325,6
Výroba gumy a plastov	25	50,9	54,0	68,3	71,3	78,2	69,2	75,3	98,8	98,1	93,3	100,1	100,0	94,4	95,4	101,2	121,3	147,8
Výroba nekovových minerálnych výrobkov	26	64,9	68,5	85,9	86,5	93,8	85,5	91,5	110,8	105,9	99,1	101,2	100,0	91,5	90,9	95,5	112,8	131,0
Výroba kovov a kovových výrobkov	27-28	65,5	74,7	87,8	83,1	85,7	69,5	80,6	112,8	100,9	100,1	106,0	100,0	102,5	99,6	102,1	123,4	162,1
Výroba kovov	27	73,3	85,1	96,2	86,8	86,8	69,8	83,5	121,5	102,9	105,0	110,6	100,0	107,5	103,0	105,6	127,9	175,2
Výroba železa a ocele	271+2731	75,5	86,6	98,9	90,6	88,2	68,7	84,2	123,9	103,9	104,9	114,8	100,0	106,4	100,3	105,7	132,5	188,1
Výroba neželezných kovov	272+2732	69,4	82,4	91,5	80,3	84,4	71,7	82,2	117,5	101,1	105,1	103,5	100,0	109,4	107,7	105,4	120,0	153,0
Výroba kovových výrobkov	28	52,7	57,7	74,1	77,1	84,0	69,0	75,9	98,5	97,7	91,9	98,3	100,0	94,3	94,0	96,3	116,0	140,5
Výroba strojov	29-33	46,2	50,2	63,5	63,7	66,8	58,8	64,6	85,4	88,0	86,3	95,5	100,0	101,1	100,5	98,8	119,4	140,0
Výroba strojov a i. n.	29	54,5	59,8	76,3	75,8	78,8	64,6	69,5	90,8	92,6	88,0	97,9	100,0	94,8	95,8	98,0	115,5	135,5
Výroba elektrických a optických zariadení	30-33	40,7	43,8	55,0	55,6	58,7	54,9	61,3	81,8	84,9	85,2	94,0	100,0	105,3	103,7	99,3	122,1	143,0
Výroba kancelárskych strojov a počítačov	30	37,6	42,9	52,0	51,2	52,5	51,6	56,9	78,1	85,4	88,0	97,1	100,0	103,7	106,0	95,9	111,8	128,1
Výroba elektrických strojov a zariadení a i. n.	31	43,2	47,6	61,5	63,7	70,4	62,5	71,0	95,5	95,5	92,6	98,6	100,0	98,4	97,0	98,8	117,0	140,4
Výroba telekomunikačných zariadení	32	37,3	37,4	47,7	48,1	47,3	46,2	53,0	71,6	71,8	74,2	88,4	100,0	116,6	107,2	97,2	127,0	148,2
Výroba medicínsky a presných prístrojov	33	48,4	50,4	62,9	64,1	71,7	64,4	68,3	84,6	90,0	87,1	90,3	100,0	99,5	104,0	110,3	141,2	166,4
Výroba dopravných zariadení	34-35	43,9	51,7	64,1	68,4	74,4	57,3	65,3	81,9	86,1	83,0	94,5	100,0	95,2	98,8	104,5	124,8	147,9
Výroba motorových vozidiel, prívesov a návosov	34	44,9	51,9	64,3	67,3	73,7	55,8	65,1	85,1	90,2	84,7	96,2	100,0	94,4	97,3	103,4	124,9	147,4
Výroba ostatných dopravných zariadení	35	38,2	51,2	63,1	74,1	78,2	65,6	66,7	63,8	63,1	73,5	85,3	100,0	99,6	107,0	110,7	123,8	150,9
Stavba a oprava lodí a člnov	351	67,1	66,5	76,0	79,6	116,9	84,5	49,0	95,5	107,9	97,7	94,7	100,0	146,9	203,8	197,0	188,0	256,6
Výroba lietadiel a kozmického priemyslu	353	39,1	54,7	65,7	79,3	78,8	62,3	62,5	57,3	52,9	66,5	79,8	100,0	99,3	104,0	103,5	111,5	137,5
Výroba železničných zariadení, dopravných zariadení a i. n.	352+359	28,3	34,7	50,5	54,1	67,0	72,6	85,9	79,9	89,0	92,8	102,7	100,0	89,7	94,9	115,8	152,9	173,7
Výroba a i. n., recyklovanie odpadu	36-37	51,8	56,4	72,2	75,9	79,5	75,0	75,9	93,5	96,3	91,4	98,1	100,0	94,9	97,8	95,7	112,4	128,9
Výroba, rozvod elektriny, plynu a vody	40-41	41,8	54,0	62,9	57,1	61,5	69,5	75,6	115,4	113,3	97,5	98,4	100,0	101,3	118,8	151,0	224,1	269,7
Výroba s vysokou technologickou náročnosťou		37,2	41,3	51,1	53,6	56,2	52,2	57,6	73,0	76,1	79,4	91,8	100,0	106,5	110,1	118,4	144,5	173,6
Výroba so stredne vysokou technologickou náročnosťou		50,1	55,0	68,3	69,1	74,1	62,1	70,6	91,5	92,6	89,3	97,8	100,0	96,7	98,1	102,9	124,1	147,8
Výroba so stredne nízkou technologickou náročnosťou		62,7	69,4	84,5	83,1	86,5	74,2	80,7	106,5	102,3	99,1	101,4	100,0	105,4	104,1	105,5	127,6	161,9
Výroba s nízkou technologickou náročnosťou		60,3	63,4	78,2	80,8	86,9	80,3	84,7	104,8	102,9	97,2	101,1	100,0	93,9	95,2	99,4	118,8	134,0
IT sektor		39,6	42,5	52,8	52,7	54,0	51,4	57,3	77,2	80,8	82,8	93,6	100,0	108,8	106,3	98,1	120,8	140,3

* bilaterálny obchod bez Rakúska

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database (BTD); International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Tabuľka A 17 Podiel jednotlivých komodít na bilaterálnom obchode medzi krajinami eurozóny

v %	ISIC Rev. 3	1988*	1989*	1990*	1991*	1992*	1993*	1994*	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo a rybolov	01-05	4,7%	4,5%	4,3%	4,5%	4,4%	4,6%	4,4%	4,0%	4,0%	3,8%	3,6%	3,5%	3,1%	3,1%	3,2%	3,3%	3,0%
Ťažobný priemysel	10-14	1,1%	1,1%	1,2%	1,2%	1,1%	1,2%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	0,8%	0,7%	0,9%	0,4%	0,6%	0,7%	0,8%
Priemysel spolu	15-37	92,9%	92,9%	92,7%	93,2%	93,4%	92,1%	92,8%	92,6%	92,7%	93,0%	94,0%	94,0%	94,3%	94,6%	94,7%	92,5%	92,4%
Výroba potravín, nápojov, spracovanie tabaku	15-16	9,5%	9,1%	8,7%	9,2%	9,6%	10,5%	10,1%	9,4%	9,2%	9,0%	8,6%	8,3%	7,8%	8,1%	8,2%	8,2%	7,8%
Výroba textílu, odevov, spracovanie kože a výroba obuvi	17-19	8,9%	8,5%	8,7%	8,7%	8,7%	8,7%	8,1%	7,5%	7,6%	7,5%	7,2%	6,8%	6,3%	6,3%	6,3%	5,9%	5,4%
Výroba a spracovanie dreva a korku	20	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	1,0%	1,1%	1,0%	1,1%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	0,9%	0,9%
Výroba celulózy, papiera, papierenských výrobkov, tlač a vydavateľstvo	21-22	3,9%	4,0%	3,9%	3,8%	3,8%	3,8%	4,0%	4,4%	4,2%	4,0%	4,1%	4,0%	4,2%	4,0%	4,0%	3,8%	3,5%
Výroba chemických výrobkov, gumených, plastov a ropných produktov	23-25	17,7%	17,1%	16,9%	16,8%	16,7%	17,8%	18,1%	17,8%	17,8%	18,3%	18,0%	18,0%	19,4%	19,9%	21,4%	21,3%	22,0%
Výroba koksu, ropných produktov a atómového paliva	23	2,3%	2,3%	2,4%	2,5%	2,2%	2,4%	1,9%	1,6%	2,1%	2,0%	1,5%	1,7%	2,7%	2,6%	2,2%	2,3%	2,4%
Výroba chemických výrobkov	24	12,0%	11,4%	11,0%	10,8%	10,9%	11,8%	12,5%	12,5%	12,1%	12,7%	12,9%	12,7%	13,2%	13,8%	15,7%	15,6%	16,1%
Výroba chemických výrobkov s výnimkou výroby liekov a liečiv	24ex2423	10,8%	10,3%	9,8%	9,4%	9,3%	10,1%	10,6%	10,6%	10,1%	10,5%	10,2%	10,1%	10,4%	10,3%	10,4%	10,4%	10,6%
Výroba liekov a liečiv	2423	1,2%	1,2%	1,2%	1,3%	1,5%	1,7%	1,8%	1,9%	2,0%	2,2%	2,6%	2,6%	2,8%	3,5%	5,2%	5,2%	5,5%
Výroba gumy a plastov	25	3,4%	3,4%	3,4%	3,5%	3,7%	3,7%	3,7%	3,7%	3,7%	3,7%	3,7%	3,6%	3,5%	3,5%	3,5%	3,4%	3,5%
Výroba nekovových minerálnych výrobkov	26	2,3%	2,3%	2,3%	2,3%	2,3%	2,4%	2,4%	2,2%	2,2%	2,1%	2,0%	1,9%	1,8%	1,8%	1,8%	1,7%	1,6%
Výroba kovov a kovových výrobkov	27-28	10,0%	10,6%	10,0%	9,4%	9,1%	8,3%	8,9%	9,7%	8,7%	8,9%	8,9%	8,2%	8,5%	8,2%	8,0%	7,9%	8,6%
Výroba kovov	27	7,0%	7,5%	6,8%	6,1%	5,7%	5,2%	5,7%	6,5%	5,5%	5,8%	5,8%	5,1%	5,6%	5,3%	5,2%	5,1%	5,8%
Výroba železa a ocele	271+2731	4,5%	4,8%	4,4%	4,0%	3,7%	3,2%	3,6%	4,2%	3,5%	3,7%	3,8%	3,2%	3,5%	3,3%	3,3%	3,3%	3,9%
Výroba neželezných kovov	272+2732	2,4%	2,7%	2,4%	2,1%	2,1%	2,0%	2,1%	2,3%	2,0%	2,1%	2,0%	1,9%	2,1%	2,0%	1,9%	1,8%	1,9%
Výroba kovových výrobkov	28	3,0%	3,1%	3,2%	3,3%	3,4%	3,1%	3,2%	3,2%	3,2%	3,1%	3,1%	3,1%	3,0%	2,9%	2,9%	2,8%	2,8%
Výroba strojov	29-33	21,2%	21,3%	21,7%	21,5%	21,2%	21,1%	21,3%	21,9%	22,7%	23,0%	24,0%	24,6%	25,2%	24,9%	23,3%	22,8%	22,3%
Výroba strojov a i. n.	29	10,0%	10,2%	10,4%	10,2%	10,0%	9,3%	9,2%	9,3%	9,6%	9,4%	9,8%	9,9%	9,5%	9,5%	9,3%	8,9%	8,6%
Výroba elektrických a optických zariadení	30-33	11,2%	11,1%	11,2%	11,2%	11,2%	11,8%	12,1%	12,6%	13,1%	13,6%	14,1%	14,7%	15,7%	15,4%	14,0%	14,0%	13,6%
Výroba kancelárskych strojov a počítačov	30	3,1%	3,3%	3,2%	3,1%	3,0%	3,3%	3,4%	3,6%	4,0%	4,2%	4,4%	4,4%	4,6%	4,7%	4,1%	3,8%	3,7%
Výroba elektrických strojov a zariadení a i. n.	31	3,1%	3,1%	3,3%	3,3%	3,5%	3,5%	3,6%	3,8%	3,8%	3,9%	3,9%	3,8%	3,8%	3,7%	3,6%	3,5%	3,5%
Výroba telekomunikačných zariadení	32	2,9%	2,7%	2,8%	2,7%	2,5%	2,8%	3,0%	3,1%	3,1%	3,4%	3,8%	4,2%	4,9%	4,5%	3,9%	4,1%	4,0%
Výroba medicínsky a presných prístrojov	33	2,1%	2,0%	2,0%	2,0%	2,2%	2,2%	2,1%	2,1%	2,2%	2,2%	2,1%	2,3%	2,3%	2,4%	2,5%	2,6%	2,5%
Výroba dopravných zariadení	34-35	14,7%	16,0%	15,9%	16,8%	17,2%	15,0%	15,7%	15,3%	16,2%	16,2%	17,3%	17,9%	17,3%	17,8%	18,0%	17,4%	17,2%
Výroba motorových vozidiel, prívesov a návěsov	34	12,7%	13,6%	13,5%	14,0%	14,5%	12,4%	13,2%	13,5%	14,4%	14,0%	14,9%	15,2%	14,5%	14,9%	15,1%	14,8%	14,5%
Výroba ostatných dopravných zariadení	35	2,0%	2,4%	2,4%	2,8%	2,8%	2,6%	2,4%	1,8%	1,8%	2,2%	2,4%	2,7%	2,8%	3,0%	2,9%	2,6%	2,7%
Stavba a oprava lodí a člnov	351	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%
Výroba lietadiel a kozmického priemyslu	353	1,5%	1,9%	1,9%	2,2%	2,1%	1,9%	1,7%	1,2%	1,1%	1,5%	1,7%	2,0%	2,1%	2,1%	2,0%	1,8%	1,8%
Výroba železničných zariadení, dopravných zariadení a i. n.	352+359	0,3%	0,3%	0,4%	0,4%	0,5%	0,6%	0,7%	0,5%	0,5%	0,6%	0,6%	0,6%	0,5%	0,5%	0,6%	0,7%	0,6%
Výroba a i. n., recyklovanie odpadu	36-37	2,4%	2,5%	2,5%	2,6%	2,6%	2,8%	2,6%	2,5%	2,6%	2,5%	2,5%	2,5%	2,4%	2,5%	2,3%	2,2%	2,1%
Výroba, rozvod elektriny, plynu a vody	40-41	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%
Výroba s vysokou technologickou náročnosťou		10,8%	11,1%	11,0%	11,4%	11,3%	11,9%	12,0%	11,8%	12,4%	13,4%	14,5%	15,6%	16,8%	17,2%	17,7%	17,5%	17,5%
Výroba so stredne vysokou technologickou náročnosťou		36,9%	37,5%	37,5%	37,5%	37,9%	35,9%	37,4%	37,7%	38,4%	38,3%	39,4%	39,6%	38,8%	39,0%	39,0%	38,1%	37,8%
Výroba so stredne nízkou technologickou náročnosťou		18,3%	18,7%	18,3%	17,8%	17,5%	16,9%	16,9%	17,4%	16,8%	16,8%	16,2%	15,6%	16,7%	16,4%	15,8%	15,5%	16,4%
Výroba s nízkou technologickou náročnosťou		25,6%	24,9%	24,7%	25,2%	25,6%	26,7%	25,8%	24,9%	24,6%	24,0%	23,4%	22,8%	21,7%	21,8%	21,7%	21,0%	19,7%
IT sektor		7,3%	7,3%	7,3%	7,2%	6,9%	7,4%	7,6%	8,0%	8,4%	8,9%	9,5%	9,9%	10,9%	10,6%	9,3%	9,3%	9,0%

* bilaterálny obchod bez Rakúska

Zdroj: OECD, STAN Bilateral Trade Database (BTD); International Trade by Commodity Statistics (ITCS), 2006.

Tabuľka A 18 Výhody a nevýhody zavedenia eura v podnikateľskej sfére

Výhody	kvalitatívny odhad	kvantitatívne v % z HDP
odstránenie transakčných a administratívnych nákladov	približne 0,1 až 0,2 % z obratu	0,2
odstránenie kurzového rizika	významné pre 40 % podnikov	0,01
zjednodušenie podnikania	významné pre 25 % podnikov	-
nárast odbytu v eurozóne	významný pre približne 25 % podnikov	-
zvýšenie dovozu z eurozóny	menej významné	-
nárast obratu existujúcich podnikov	pre väčšinu podnikov do 5 %	-
nárast počtu nových podnikov zapojených do obchodu	významný, hlavne v odvetviach so stredne vysokou technologickou náročnosťou	-
Nevýhody		
jednorazové náklady na výmenu meny	približne 3/4 podnikov očakávajú zvýšené náklady pri prechode na euro, v priemere o 0,2 % obratu. Najväčšie náklady sa očakávajú pri konverzii informačných systémov a pri duálnom oceňovaní.	0,26
zvýšenie konkurenčného tlaku	významné pre 30 % podnikov	-
strata trhov	málo významná obava	-

Zdroj: vlastné výpočty.

Príloha B – Výsledky prieskumov medzi podnikateľmi

Prieskum medzi malými a strednými podnikateľmi (MSP) uskutočnil na objednávku NBS Štatistický úrad SR. Súbor podnikateľských subjektov pre výskum bol vytriedený z Registra podnikateľských subjektov aktuálneho k februáru 2006. Bolo oslovených 1400 podnikateľských subjektov s počtom zamestnancov do 249. Medzi nimi sú reprezentatívne zastúpené mikro, malé a stredné podniky na úrovni okresu.

V dňoch 25. 3. 2006 až 12. 4. 2006 uskutočnili anketári ŠÚ SR štandardizované rozhovory s vybranými podnikateľmi. Podarilo sa získať 955 odpovedí – vyplnených dotazníkov (návratnosť 68,2 %).

Prieskum medzi veľkými podnikmi uskutočnila NBS. Z databázy veľkých podnikov – nefinančných korporácií – bolo náhodným výberom vyselektovaných 180 podnikov, ktorým boli poštou zaslané dotazníky. Otázky zaslané veľkým podnikom sa zhodovali s otázkami z prieskumu medzi MSP. Medzi 15. 4. 2006 a 20. 5. 2006 bolo prijatých 68 odpovedí, čo predstavuje návratnosť 38 %. Vzhľadom na malý počet veľkých podnikov a nižšiu návratnosť dotazníkov nepovažujeme vzorku za reprezentatívnu na úrovni akéhokoľvek jemnejšieho členenia. Napriek tomu však výsledky tohto dotazníkového prieskumu zaujímavým spôsobom dopĺňajú výsledku z prieskumu medzi MSP.

Tabuľka B 1 Odvetvová štruktúra podnikov z prieskumu ŠÚ SR a NBS

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo, rybolov, chov rýb	2,4	1
ťažba nerastných surovín	0,1	1
priemyselná výroba	11,1	53
výroba a rozvodu elektriny, plynu a vody	1,1	4
stavebníctvo	12,8	4
veľkoobchod a maloobchod	33,2	6
hotely a reštaurácie	6,0	0
doprava, skladovanie, pošty a telekomunikácie	4,1	12
peňažníctvo a poisťovníctvo	0,8	0
nehnutelnosti, prenájom a obchodné činnosti	6,2	0
školsťvo	0,3	0
zdravotníctvo a sociálna pomoc	2,4	1
ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby	8,2	1
iného	11,2	15

Tabuľka B 2 Veľkosť firmy podľa zamestnancov

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
0 až 9 zamestnancov	75,2	-
10 až 49 zamestnancov	19,7	-
50 až 249 zamestnancov	5,2	-
250 až 499 zamestnancov	-	41
500 až 999 zamestnancov	-	24
1000 a viac zamestnancov	-	35

Tabuľka B 3 Hlavné negatíva zo zavedenia eura pre podniky

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
zvýšenie konkurenčného tlaku	45,5	22
zvýšenie nákladov vplyvom zavedenia eura	57,4	54
strata trhov	8,6	0
žiadne alebo iné negatíva	10,7	15

Tabuľka B 4 Hlavné pozitíva zo zavedenia eura pre podniky

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
odstránenie transakčných nákladov	42,5	81
odstránenie kurzového rizika	33,7	85
zníženie administratívnych nákladov	20,9	34
cenová transparentnosť v rámci eurozóny	25,6	19
zjednodušenie podnikania s partnermi v eurozóne	28,2	24
získanie nových trhov	15,8	0
žiadne alebo iné prínosy	11,9	1

Tabuľka B 5 Očakávaný vplyv eura na zahraničný obchod

v % respondentov	noví odberatelia v eurozóne		zvýšenie dovozu z eurozóny	
	MSP	Veľké podniky	MSP	Veľké podniky
áno	7,5	0	4,8	0
skôr áno	19,1	19	15,7	10
skôr nie	18,2	40	14,8	46
nie	31,0	41	37,3	43
neobchoduje s eurozónou	20,5	0	22,3	0
nevie	3,8	0	5,2	1

Tabuľka B 6 Vplyv zavedenia eura na obrat, vývoz a zisk

v % respondentov	obrat		vývoz		zisk	
	MSP	veľké	MSP	veľké	MSP	veľké
nárast do 5 %	16,0	4	8,8	7	16,2	9
nárast o 6 až 10 %	5,2	4	5,0	4	6,2	4
nárast o 11 až 20 %	2,2	0	1,6	0	2,3	0
nárast o viac ako 20 %	0,8	0	0,7	1	0,7	1
žiadna zmena	44,5	87	63,5	81	42,0	76
pokles	15,1	4	1,8	0	18,0	9
nevie	16,2	0	18,7	6	14,6	0

Tabuľka B 7 Výška úspor nákladov vďaka zavedeniu eura

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
do 0,1 % z obratu	9,4	54
0,1 – 0,2 % z obratu	4,4	15
0,2 – 0,3 % z obratu	1,7	3
0,3 – 0,5 % z obratu	1,4	7
0,5 – 0,7 % z obratu	0,3	6
0,7 – 1 % z obratu	1,0	1
1 – 2 % z obratu	0,7	3
nad 2 % z obratu	1,3	0
neočakáva žiadne úspory	64,3	0
nevie	15,5	10

Tabuľka B 8 Výška nákladov na zavedenie eura

v % respondentov	celkové náklady		softvérové úpravy	
	MSP	Veľké podniky	MSP	Veľké podniky
do 0,1 % z obratu	21,7	63	20,9	53
0,1 - 0,2 % z obratu	12,6	16	12,0	21
0,2 - 0,3 % z obratu	7,4	9	5,2	13
0,3 - 0,5 % z obratu	4,6	3	4,2	1
0,5 - 0,7 % z obratu	3,0	1	2,1	4
0,7 - 1 % z obratu	3,0	1	2,6	1
1 - 2 % z obratu	3,9	0	3,4	3
nad 2 % z obratu	2,5	0	1,7	0
neočakáva žiadne dodatočné náklady	23,7	0	27,6	0
nevie	17,6	6	20,4	3

Tabuľka B 9 Očakávané problémové oblasti

v % respond.	určovanie cien		konverzia účtovníctva		duálne oceňovanie		hotovostný obeh		informačné systémy	
	MSP	veľké	MSP	veľké	MSP	veľké	MSP	veľké	MSP	veľké
áno	11,6	7	9,3	12	9,8	9	9,4	6	7,2	9
skôr áno	23,4	9	21,8	28	21,8	22	17,8	6	18,6	29
skôr nie	27,1	26	27,3	32	27,1	31	28,6	29	28,2	31
nie	32,6	51	31,4	24	31,9	34	37,1	51	37,0	28
nevie	5,4	6	10,2	4	9,5	4	7,2	7	9,1	3

Tabuľka B 10 Nutnosť aktualizácie softvérového vybavenia v podnikoch

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
áno	43,5	62
nie	39,6	31
nevie	16,7	7

Tabuľka B 11 Nutnosť výmeny hardvérového vybavenia v podnikoch

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
áno	19,1	3
nie	63,8	84
nevie	17,2	12

Tabuľka B 12 Využitie nástrojov na eliminovanie kurzových rizík

v % respondentov	MSP		Veľké podniky	
	pravidelne	niekedy	pravidelne	niekedy
forwardy	5,9	8,6	28	21
swapy	2,6	8,2	13	10
opcie	1,8	5,5	10	6
indexovanie vývoja kurzu	4,4	10,5	1	4
iný spôsob	3,9	10,9	9	9
aspoň jeden spôsob	13,0	15,6	38	26

Tabuľka B 13 Využitie účtovného softvéru

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
využíva štandardný účtovný softvér	47,5	18
využíva štandardný účtovný softvér upravený pre potrebu spoločnosti	21,4	72
využíva účtovný softvér vyrobený na objednávku	5,9	16
nevyužíva účtovný softvér	25,2	1

Tabuľka B 14 Spôsob vedenia účtovníctva

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
sám podnikateľ	24,3	9
interný zamestnanec	38,5	87
externý účtovník	37,2	4

Tabuľka B 15 Využitie registračných pokladníc

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
registračné pokladnice umožňujú účtovať iba Sk a nedajú sa preprogramovať	26,8	10
umožňujú účtovať iba Sk a dajú sa preprogramovať	20,0	16
umožňujú po preprogramovaní účtovať súčasne v Sk aj v eure	7,6	15
umožňujú účtovať súčasne v Sk aj v eure	4,0	1
nepoužíva registračné pokladnice	41,6	62

Tabuľka B 16 Frekvencia zmien cien tovarov a služieb

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
jedenkrát za rok	31,9	43
dvakrát za rok	19,1	17
trikrát za rok	9,5	5
štyrikrát a viac za rok	16,1	26
menej často ako raz za rok	23,4	9

Tabuľka B 17 Dôvody na zmenu cien tovarov a služieb

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
rast miezd	17,3	19
zmeny iných nákladov	61,3	56
vývoj kurzu koruny	23,1	18
vývoj inflácie	23,4	19
tlak konkurencie	37,3	50
rast alebo pokles dopytu	29,6	32
iný dôvod (napr. zmena cien dodávateľov, regulované ceny)	8,4	18

Tabuľka B 18 Možnosť platiť v rámci tuzemského obchodu hotovostným eurom

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
áno	21,8	35
nie, ale uvažuje túto možnosť zaviesť	19,8	12
nie	58,4	50

Tabuľka B 19 Potreba prípravy špeciálneho plánu pri prechode na euro

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
áno	4,9	29
skôr áno	14,5	41
skôr nie	24,1	16
nie	38,5	6
zatiaľ nevie	18,1	6

Tabuľka B 20 Potreba určiť skupinu osôb na prípravu na zavedenie eura

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
áno	6,6	35
skôr áno	11,0	44
skôr nie	17,9	9
nie	51,8	6
zatiaľ nevie	12,6	6

Tabuľka B 21 Predpokladané začatie prípravných prác na zavedenie eura

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
už sa začali	2,9	7
v priebehu roku 2006	0,8	12
v priebehu roku 2007	10,0	18
v 1. polroku 2008	16,2	34
v 2. polroku 2008	30,2	19
nepredpokladám žiadne prípravy	29,6	1
neviem	10,3	9

Tabuľka B 22 Potreba školení zamestnancov pri prechod na euro

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
áno, interné školenia	17,6	66
áno, externé školenia	12,1	18
nie	50,5	16
zatiaľ nevie	19,9	0

Tabuľka B 23 Plánované predzásobenie sa eurom na obdobie duálneho obehu

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
áno	3,7	7
skôr áno	13,9	12
skôr nie	29,5	35
nie	46,1	44
neviem	6,8	1

Tabuľka B 24 Úroveň informovanosti o zavedení eura

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
dostatočná	14,7	16
skôr dostatočná	31,8	46
skôr nedostatočná	36,5	37
nedostatočná	12,2	1
žiadna	4,8	0

Tabuľka B 25 Spôsob získavania informácií o zavedení eura

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
dennou tlačou	73,6	60
odbornou tlačou	33,1	79
internetom	48,6	59
materiálmi NBS	6,1	38
materiálmi vlády SR	3,8	3
odbornými a výskumnými materiálmi	3,2	3
seminármi a školeniami	6,6	31
od daňového alebo účtovného poradcu	15,3	9
od podnikateľskej komory	3,8	3
žiadnou formou, nepovažuje tieto informácie za dôležité	4,7	0

Tabuľka B 26 Preferovaný spôsob získavania informácií o zavedení eura

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
dennou tlačou	43,0	29
odbornou tlačou	32,1	50
internetový portál o eure	50,3	84
materiálmi NBS	18,3	49
letáka a brožúry	30,7	10
materiálmi vlády SR	10,7	4
odbornými a výskumnými materiálmi	8,0	4
seminármi a školeniami	17,4	40
od daňového alebo účtovného poradcu	13,9	9
od podnikateľskej komory	5,2	0
žiadnou formou, nepovažuje tieto informácie za dôležité	2,2	0

Tabuľka B 27 Podiel vývozu do krajín Európskej únie na obrate

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
od 1 do 10 %	13,2	20
od 11 do 20 %	3,7	0
od 21 do 30 %	2,4	5
od 31 do 40 %	0,9	9
od 41 do 50 %	0,5	6
od 51 do 60 %	1,0	0
od 61 do 70 %	0,8	9
od 71 do 80 %	0,4	9
od 81 do 90 %	0,2	8
viac ako 90 %	1,2	15
podnik neexportuje	75,8	20

Tabuľka B 28 Podiel dovozu z krajín Európskej únie na obrate

v % respondentov	MSP	Veľké podniky
od 1 do 10 %	14,5	25
od 11 do 20 %	5,1	10
od 21 do 30 %	3,9	13
od 31 do 40 %	2,6	6
od 41 do 50 %	1,6	11
od 51 do 60 %	1,7	3
od 61 do 70 %	1,4	8
od 71 do 80 %	1,5	2
od 81 do 90 %	1,2	5
viac ako 90 %	2,4	2
podnik neimportuje	64,2	16

Tabuľka B 29 Ročný obrat firmy

MSP	%	Veľké podniky	%
do 0,5 mil. Sk	15,7	do 0,2 mld. Sk	9
0,5 – 1 mil. Sk	16,1	0,2 – 0,4 mld. Sk	6
1 – 2 mil. Sk	14,1	0,4 – 0,6 mld. Sk	9
2 – 3 mil. Sk	8,6	0,6 – 0,8 mld. Sk	4
3 – 5 mil. Sk	8,1	0,8 – 1 mld. Sk	4
5 – 7 mil. Sk	6,0	1 – 3 mld. Sk	29
7 – 10 mil. Sk	6,8	3 – 5 mld. Sk	10
10 – 15 mil. Sk	4,7	5 – 7 mld. Sk	6
15 – 20 mil. Sk	4,0	7 – 10 mld. Sk	7
20 – 50 mil. Sk	7,8	10 – 15 mld. Sk	6
50 – 70 mil. Sk	1,7	15 – 20 mld. Sk	1
70 – 100 mil. Sk	2,1	20 – 50 mld. Sk	3
100 – 150 mil. Sk	1,3	50 – 75 mld. Sk	1
150 – 200 mil. Sk	0,9	75 – 100 mld. Sk	1
viac ako 200 mil. Sk	2,4	viac ako 100 mld. Sk	1

Tabuľka B 30 Hodnota aktív firmy

MSP	%	Veľké podniky	%
do 0,5 mil. Sk	29,2	do 0,2 mld. Sk	15
0,5 – 1 mil. Sk	19,5	0,2 – 0,4 mld. Sk	9
1 – 2 mil. Sk	13,7	0,4 – 0,6 mld. Sk	2
2 – 3 mil. Sk	6,6	0,6 – 0,8 mld. Sk	3
3 – 5 mil. Sk	7,9	0,8 – 1 mld. Sk	6
5 – 7 mil. Sk	4,6	1 – 3 mld. Sk	26
7 – 10 mil. Sk	3,5	3 – 5 mld. Sk	14
10 – 15 mil. Sk	3,6	5 – 7 mld. Sk	3
15 – 20 mil. Sk	3,2	7 – 10 mld. Sk	6
20 – 50 mil. Sk	3,0	10 – 15 mld. Sk	9
50 – 70 mil. Sk	1,8	15 – 20 mld. Sk	0
70 – 100 mil. Sk	1,3	20 – 50 mld. Sk	2
100 – 150 mil. Sk	0,7	50 – 75 mld. Sk	2
150 – 200 mil. Sk	0,4	75 – 100 mld. Sk	2
viac ako 200 mil. Sk	1,1	viac ako 100 mld. Sk	2

Príloha C – Prípadové štúdie

V tejto prílohe popisujeme dopady zavedenia eura na podniky reprezentujúce najčastejšie sa vyskytujúce činnosti medzi malými a strednými podnikateľmi. Prípadové štúdie vychádzajú z hlbšej analýzy konkrétnych firiem aktívnych v Slovenskej republike. Prieskum uskutočnili pracovníci odboru výskumu NBS vo vybraných firmách kombinovanou formou otvoreného rozhovoru a dotazníka s vopred pripravenými otázkami.

Maloobchod s potravinami

Opis podniku

Jedná sa o maloobchod umiestnený na sídlisku v jednom z krajských miest Slovenska. Maloobchod zamestnáva štyri pracovníčky. Ročný obrat predstavuje približne 1,2 mil. Sk. V maloobchode sa predávajú prevažne potraviny v kombinácií s niektorými najbežnejšie používanými spotrebiteľskými produktmi. Maloobchod zvykne uskutočňovať predaj tovarov za akciové ceny. Realizuje to však prevažne u tovarov, pri ktorých je záručná lehota krátko pred dobou uplynutia. Rovnako tiež ceny zvykne meniť viac krát za rok. Maloobchod používa dve registračné pokladnice. Jedna pokladnica je novšieho typu, ktorá je schopná konverzie na euro. Druhá pokladnica je staršieho typu, ktorá je na hranici svojho fyzického opotrebenia a nie je schopná konverzie na euro.

Očakávaný dopad zavedenia eura na podnik.

Maloobchod bude musieť v súvislosti so zavedením eura uskutočniť duálne oceňovanie tovarov. Vzhľadom na to, že v maloobchode sú zvyknutí na zmenu cien a dochádza k nej relatívne často, duálne oceňovanie nebude predstavovať výrazné zvýšenie nákladov. Nákladom pre maloobchod tu bude skôr určitá blokovaná kapacita pracovnej sily, ktorá bude nutná na uskutočnenie duálneho oceňovania.

Priamym nákladom, ktorý vznikne maloobchodu bude nutnosť konverzie pokladníc. Novší typ pokladnice je schopný konverzie na euro aj bez softvérovej úpravy. Samotná konverzia si bude vyžadovať len zásah servisného technika, ktorého cena je odhadovaná maximálne do 500 Sk. Starší typ pokladnice nie je možné konvertovať na euro a bude nutná jeho celková výmena. Náklady na zakúpenie novej pokladnice s parametrami vhodnými pre daný maloobchod sú odhadované vo výške okolo 10 tis. Sk. Treba však podotknúť, že k výmene pokladnice by v priebehu niekoľkých rokov muselo dôjsť aj bez zavedenia eura, vzhľadom na stav jej morálneho a fyzického zastarania.

U daného typu maloobchodu nemožno očakávať žiadne priame pozitívne vplyvy zo zavedenia eura. Maloobchod by mal profitovať zo zavedenia eura nepriamo, a to prostredníctvom rastu tržieb zákazníkov, ku ktorým by mal prispieť dodatočný rast HDP spôsobený zavedením eura.

Podnik v oblasti dovozu

Opis podniku

Jedná sa o mikro podnik, ktorý sa venuje dovozu špecializovaných telekomunikačných zariadení. Jeho hlavnými zákazníkmi sú veľké slovenské firmy. Dovozy a predaj dovezených tovarov tvorí asi 90 % náplne podniku, zvyšných približne 10 % tvorí servis, ktorý je však tiež nepriamo dovezený. Obrat podniku je približne 10 mil. korún.

Podnik spolupracuje so zahraničnými dodávateľmi, ktorých ceny (v eurách) sú pre neho fixné. Na ich základe stanovuje cenníky pre slovenských odberateľov, približne na štvrtročnej báze. Ceny pre slovenských odberateľov sú buď tiež v eurách, alebo v korunách, ale naviazané na

pôvodné eurové ceny. Približne polovica príjmov sa realizuje v eurách. Tieto transakcie nepodliehajú kurzovému riziku, ale zato majú výrazne vyššie transakčné náklady, hlavne bankové poplatky.

Podnik bol významne ovplyvnený zavedením hotovostného eura v roku 2002, keď zmenili cenníky z rakúskych šilingov resp. nemeckých mariek na eurá. V tejto dobe tiež zredukovali počet účtov so zahraničnou menou.

Očakávané dopady zavedenia eura

Podnik neočakáva žiadne znateľné nevýhody spojené so zavedením eura. Keďže obchoduje hlavne s veľkými firmami, nedotkne sa ho ani duálne oceňovanie. Takisto sa ho nebude týkať výmena hotovosti a duálny obeh, pretože drvivú väčšinu transakcií uskutočňuje bezhotovostne.

Podnik očakáva úspory hlavne pri znížení transakčných nákladov a kurzového rizika. Poplatky za cezhraničné bankové platby a aj vnútrošlovenské platby v eurách sú v porovnaní s objemom niektorých platieb významnou položkou. Celkové úspory odhaduje na približne 0,5 % obratu. Taktiež očakáva zjednodušenie účtovníctva, keďže nebude nutné účtovať kurzové rozdiely a bude môcť zrušiť niektoré devízové účty. Určité úspory očakáva aj po redukcii počtu bankových účtov.

Vzhľadom na časové rozdiely medzi realizáciou platieb a dátumom vystavenia faktúry vznikajú podniku v poslednej dobe fiktívne kurzové rozdiely (zachytené v účtovníctve, ale nezrealizované v praxi), z ktorých odvádza daň z príjmu. Táto strata v posledných dvoch rokoch predstavovala asi 0,03 % z obratu.

Podnik neočakáva príležitosti v raste zahraničného obchodu, pretože jeho majoritní dodávatelia už majú vybudované zastúpenia vo všetkých okolitých krajinách. Vzhľadom na relatívne jednoduché prípravy neplánuje žiadne významnejšie činnosti na uľahčenie prechodu na euro pred rokom 2008.

Softvérová firma

Opis podniku

Malá softvérová firma má v súčasnosti 12 pracovníkov. Jeho kľúčovým produktom je vlastnými silami vyvíjaný a udržiavaný softvérový systém pre školy. Vedľajšími produktmi sú webové a softvérové aplikácie vyvíjané na zákazku. Obrat podniku je približne 20 mil. Sk ročne. Podstatnú časť jeho nákladov tvorí cena práce programátorov.

Viac ako polovica predaja je do zahraničia, z toho do krajín EÚ exportuje približne 40 % z celkových tržieb. Dovozy podniku sú zanedbateľné. Pri platbách zo zahraničia má podnik relatívne významné administratívne a transakčné náklady.

Očakávané dopady zavedenia eura

Podnik nepokladá zavedenie eura za významný faktor pre svoju činnosť. Ceny vstupov by sa nemali zmeniť, pokiaľ veľké softvérové firmy nezmenia svoju cenovú politiku pre Slovensko. Za najväčšiu neznámu pokladá kvalitu legislatívy spojenú so zavedením eura a z toho vyplývajúce administratívne náklady. Celkovo však očakáva, že zmeny v účtovníctve a výkazníctve budú realizované bežnou aktualizáciou štandardného účtovného softvéru. Zmeny pravdepodobne budú podobného rozsahu ako pri reforme daňového systému alebo iných zásadnejších legislatívnych zmenách.

Keďže dodávatelia aj odberatelia firmy sú iné podniky a firma neprijíma žiadne hotovostné platby, neočakáva žiadne náklady pri duálnom oceňovaní alebo duálnom obeh.

Podnik pocítil významnú podporu pre svoj vývoz po vstupe Slovenska do Európskej únie, a to aj do krajín mimo EÚ. Neočakáva, že by sa podobný proces zopakoval aj po vstupe SR do eurozóny, ale je možný mierny nárast vývozu z dôvodu zvýšenia dôveryhodnosti Slovenska po zavedení eura.

Podnik očakáva mierne, ale hmatateľné úspory administratívy a aj priamych finančných nákladov pri platbách zo zahraničia. Takýchto platieb realizuje ročne približne 500 a po zavedení eura očakáva úspory do 1 eura na platbu. Celkové úspory z eura, vrátane implicitných administratívnych nákladov, pravdepodobne nepresiahnu 0,2 % obratu.

Živnostník autodopravca

Opis podniku

Živnostník vykonáva medzinárodnú kamiónovú prepravu zo Slovenska výlučne do krajín EÚ. Objem prepravných výkonov do krajín EÚ predstavuje skoro 100 % z celkového objemu prepravných výkonov, iba asi 2 % tvorí vnútroštátna preprava. Živnostník má približne 20 mil. Sk ročný obrat. Zamestnáva 6 zamestnancov a prepravu zabezpečuje prostredníctvom šiestich kamiónových súprav.

Ceny medzinárodnej kamiónovej dopravy do krajín EÚ má živnostník štandardne stanovené od špedičnej firmy v eurách. Ceny samotnej dopravy závisia od prepravných podmienok, ktoré má živnostník dohodnuté so špedičnou firmou a konečná cena zvykne byť značne variabilná. Na základe týchto podmienok má živnostník 99 % všetkých príjmov v eurách. Platby v eurách predstavujú 70 %, zvyšné platby sú v korunách. Jedná sa predovšetkým o platby za mzdy zamestnancom a čiastočne za platby na ostatné prevádzkové náklady.

Z dôvodu nutnosti používania oboch mien súčasne má živnostník v banke zriadený devízový účet v eurách. Ročné poplatky za vedenie devízového účtu spolu s poplatkami za platby z devízového účtu predstavujú približne 40 tis. Sk. Ďalšie náklady predstavuje konverzia eura na koruny, za účelom uhrádzania korunových platieb. Živnostník musí konvertovať približne 30 % z objemu ročného obratu. Dochádza tu k vzniku finančných transakčných nákladov, ktoré zahŕňajú rozdiel medzi nákupnou a predajnou cenou devíz (tzv. spread) a rôzne poplatky za výmenu. Výška finančných transakčných nákladov u živnostníka je odhadovaná vo výške 48 tis. Sk ročne.

Vzhľadom na to, že živnostník má väčšinu príjmu v eurách, snaží sa rovnako tiež väčšinu platieb uskutočňovať v eurách a obmedzovať korunové platby, aby sa vyhol finančným transakčným nákladom a tiež volatilitu kurzu.

Očakávané dopady zavedenia eura

Zavedenie eura prinesie pre podnikateľa priame výhody vo forme ušetrených finančných transakčných nákladov a nákladov na vedenie devízového účtu. Výška celkových ušetrených nákladov tvorí približne 100 tis. Sk ročne, čo predstavuje približne 0,5 % ročného obratu živnostníka. Zavedenie eura mu prinesie aj tiež nepriame výhody vo forme odstránenia kurzového rizika.

Živnostník neočakáva žiadne nevýhody a taktiež ani náklady spojené so zavedením eura. Využíva služby externého účtovníka, rovnako tiež neprevádzkuje žiadny informačný systém. Platobný styk je výhradne bezhotovostný, preto nevyužíva registračné pokladnice a taktiež nebude mať povinnosť viesť duálne oceňovanie.

Hotelové a gastronomické zariadenie

Opis podniku

Jedná sa o penzión zameraný na agroturistiku v juhozápadnej časti Slovenska, ktorý v rámci svojich služieb ponúka aj gastronomické služby. Penzión má kapacitu 26 lôžok, reštaurácia má kapacitu 47 miest, ku ktorej patrí aj vinná pivnica s 35 miestami. Využitie zariadenia je približne 60 %. Zariadenie bolo pozitívne hodnotené aj rebríčku renomovaného hospodárskeho časopisu.

Penzión má 6 zamestnancov. Ročný obrat hotela je 840 tis. Sk ročne a obrat reštaurácie predstavuje 3,6 mil. Sk ročne. Väčšinu návštevníkov penziónu predstavujú zahraniční turisti najmä z Maďarska a Českej republiky. V penzióne je možné platiť aj cudzou menou, ktorá je následne v banke ukladaná na devízový účet alebo konvertovaná na slovenské koruny. Tržby v cudzích menách však predstavujú zanedbateľné množstvo z obratu podniku. Väčšina platieb v rámci penziónu je realizovaná v rámci POS terminálu a to ako domácimi tak aj zahraničnými klientmi.

Podnik využíva komplexný informačný systém na vedenie skladových zásob, účtovníctva a registračnej pokladnice. Elektronická registračná pokladnica je riešená na báze PC, kde súčasťou PCI karty je aj fiškálny modul. Zmena fiškálneho modulu pri prechode na euro si bude vyžadovať zásah len do softvérového vybavenia informačného systému podniku.

Cenovky sa v podniku používajú najmä v jej reštauračnom zariadení v rámci jedálneho lístka. Zmena cien sa uskutočňuje jedenkrát za rok, vplyvom rastu externých nákladov. Zmeny v cien v jedálnom lístku podniku je možné relatívne ľahko uskutočniť.

Očakávané dopady zavedenia eura

Penziónu v súvislosti so zavedením eura vzniknú priame náklady najmä na aktualizáciu softvérového vybavenia informačného systému. Presne kvantifikovať náklady však v súčasnej dobe nie je možné vzhľadom na to, že výrobca softvéru ho ešte neposkytuje. Na základe porovnania konkurenčných produktov a cien výrobcov odhadujeme náklady na softvérovú aktualizáciu a zásah servisného technika do výšky maximálne 3 tis. Sk.

V súvislosti s duálnym oceňovaním bude musieť podnik zmeniť ceny viac ako jedenkrát za rok. Vzhľadom na to, že cenník je možné meniť relatívne ľahko v jedálnom lístku (bude sa jednať len o vytlačenie nových cenníkov na papier, ktorý sa vloží do obalu v jedálnom lístku), odhadujeme náklady na duálne oceňovanie do výšky maximálne 2 tis. Sk.

Podnik zo zavedenia eura nebude mať žiadne priame výhody vo forme zníženia nákladov. Prínosy zo zavedenia eura sa pre podnik prejaví až po vstupe Maďarska a Českej republiky do eurozóny, keď zahraniční hostia budú platiť v eurách a podnik nebude musieť tieto tržby konvertovať.

Malý priemyselný podnik

Opis podniku

Malá spoločnosť s obratom približne 12 mil. ročne Sk má v súčasnosti 12 zamestnancov. Hlavným predmetom podnikania je výroba produktov z plastov. Ide predovšetkým o výrobu sudov, bazénov, nádrží, čističiek odpadových vôd a iných výrobkov z plastov. Prevažnú časť produkcie tvorí zákazková výroba pre zahraničných partnerov realizovaná v rámci subdodávok.

Podnik nie je majetkovo previazaný s iným podnikom a je v 100 % vlastníctve domácich fyzických osôb. Náklady spojené so zahraničným platobným stykom vznikajú pri nákupe

materiálových vstupov, ale aj pri predaji výrobkov. Podnik sa snaží v čo najväčšej miere eliminovať kurzové straty tzv. prirodzeným hedžingom. Až 90 % materiálu podnik nakupuje v Českej republike. Väčšina platieb za materiál už v súčasnosti prebieha v eurách. Približne 60 % produkcie ide na export. Napriek tomu, že najvýznamnejším exportným partnerom je švajčiarska firma, aj v tomto prípade sa platby realizujú v eurách. Najvyššie kurzové straty vznikajú pri výplate miezd, ktoré sú vyplácané v slovenských korunách, pričom ceny väčšiny výrobkov sú stanovené v eurách.

Vzhľadom na charakter výroby a hodnotu vyrábaných produktov, podnik nevyužíva registračnú pokladňu. Na vedenie účtovníctva využíva štandardný účtovný softvér upravený pre potreby podniku.

Očakávaný dopad zavedenia eura

Podnik neočakáva žiadne výrazné nevýhody spojené so zavedením eura. Náklady na aktualizáciu informačných systémov by mali byť minimálne (menej ako 0,1 % obratu). Vzhľadom k tomu, že predajná cena sa stanovuje individuálne pri zadaní zákazky, podniku nevzniknú dodatočné náklady v súvislosti s duálnym oceňovaním. Náklady týkajúce sa zmeny hotovosti a duálneho obehu budú zanedbateľné, keďže väčšina platieb je realizovaná bezhotovostným prevodom.

Podnik verí, že zavedenie eura mu môže pomôcť získať nových odberateľov v dôsledku zjednodušenia podnikania s partnermi v eurozóne. To sa môže následne prejaviť v raste exportu a obratu. Podnik očakáva výhody spojené s poklesom transakčných nákladov pri nákupe materiálových vstupov a predaji svojich výrobkov. Očakáva tiež úsporu nákladov kurzového rizika pri výplate miezd. Určitá úspora nákladov vznikne v dôsledku zjednodušenia účtovníctva.

Trhovník

Opis podniku

Jedná sa o fyzickú osobu realizujúcu stánkový a pultový predaj prebytočných, svojpomocne dopestovaných agroproduktov alebo vlastnoručne zhotovených výrobkov. Jedná sa tu o nepravidelný predaj, keď fyzická osoba nie je povinná evidovať tržby prostredníctvom registračnej pokladnice, rovnako tiež nevedie účtovníctvo a tovar nie je vždy označený cenovkou.

Očakávaný dopad zavedenia eura na podnik.

Fyzická osoba realizujúca takýto typ predaja nebude mať v súvislosti so zavedením eura žiadne priame dodatočné náklady avšak taktiež žiadne dodatočné priame výhody. Zavedenie eura bude mať na uvedený typ predajcu neutrálny dopad.